

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

קבלת פנים שלמה ורינת שי' רקובר | עמ' ב
ד' סיון ע"ז - כפ"ח

רמ"ח אותיות (לח) | עמ' י
יום שבת קדש פרשת אמר, י"ז אייר ע"ז - כפ"ח

ליקוט משיעורי מגלת רות משנת תשע"ו | עמ' יז

ג	ל	ע	י	ג	י
ה	א	ב	י	ט	ה
ת	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך

יוצא לאור לקראת חג שבועות תשע"ז

חג שבועות שמח וקבלת התורה בשמחה ובפנימיות לכל עם ישראל!

לקבלת השיעורים: itiel@pnimi.org

לקבלת סרטוני הוואצאפ: 0507951105

קבלת פנים שלמה ורינת שי' רקובר

א. חתונת יסוד שבמלכות ומלכות שבמלכות | ב. חתונה – עליה מדעת תחתון (חיוב מצוות) לדעת עליון | ג. דרוש הדעת: "מפתחא דכליל שית" בשתי הדעות

יש אריכות בהקדמת דרך אמונה של אדמו"ר האמצעי. הוא מסביר שזו ה"רעותא דלבא", הנקודה הכי פנימית בלב של היהודי, שמשתוקק לה' יתברך. זו נקודת ציון של כל יהודי, היסוד שבמלכות שלו, היום הזה. אחר כך תכלית שלמות בנין המלכות, כמו הפיוט בשבועות – שמן הסתם כולנו מכירים – "תאר כלה מאד נתעלה בקבלת יום זה עשרת הדברים". השלמות של "תאר כלה מאד נתעלה" היא מלכות שבמלכות, יום ה-מט של הספירה.

"נקודת ציון" היא יסוד הנוקבא, ששם המקור – נקרא "מקור ישראל" ("במקהלות ברכו אלהים א-דני ממקור ישראל") – של כל הנשמות שיוולדו לזוג בע"ה, שיהיו הרבה בנים ובנות עוסקים בתורה ובמצוות, "דור ישרים יבורך", כסיום המאמר. הכל יוצא מיסוד נוקבא. עליו גם כתוב שמשיח בא כאשר יכלו כל הנשמות שבגוף. הגוף, שהוא מקור כל הנשמות, "מקור ישראל", הוא יסוד הנוקבא, נקודת ציון, היום הזה.

החתן והכלה שבכלה

בעצם ספירת היסוד בכלל היא החתן וספירת המלכות היא הכלה. לפי זה, הכוונה הכי פשוטה של יסוד שבמלכות (היום) ומלכות שבמלכות (הערב) היא חתן שבכלה וכלה שבכלה. כלומר, החתונה שלכם כולה הכלה, רק שיש חתן בתוך הכלה, היום, ויש את הכלה של הכלה, עצמותה של הכלה, שיהיה בערב,

א. חתונת יסוד שבמלכות ומלכות שבמלכות

אתמול^א בבקר התנגן ניגון חדש, כנראה בהשראת השבת-חתן, לקראת החתונה, והבקר חברתי לו את המלים "אשר ברא", שמתאים לזה. מי ניגן הערב? [הראל טל.] והם מכירים את הניגונים שלנו? [חלק.]

לחיים לחיים, שיהיה בנין עדי עד. קודם נלמד את הניגון בלי המלים, ואחר כך אפשר לצרף את המלים. זו תנועה פשוטה. נגנו את הניגון החדש (ג' סיון) בלי המלים ועם המלים; "קול דודי דופק"; ניגון הכנה, החתן חזר מאמר ד"ה "לכה דודי" של הרבי הריי"ץ, ניגון שאחרי מאמר; שאמיל; "שיר השירים אשר לשלמה" של רבי נפתלי מרופשיץ.

יסוד שבמלכות – נקודת ציון

היום אנחנו ביסוד שבמלכות ובערב כבר נזכה בע"ה להשלים את ספירת העומר (מה שאנו סופרים עד מט ימים ועד בכלל), מלכות שבמלכות – יום ה-מח ויום ה-מט. ליסוד שבמלכות יש כינוי מיוחד בספרי הקבלה והחסידות – "נקודת ציון". כלומר, שהיום – שהוא יום החתונה – מתעצמים החתן והכלה עם "נקודת ציון". כדי להסביר מהי נקודת ציון

^א נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה.

שהחתן נמצא בתוך הכלה, שהיא מכילה אותו והוא שלה, 'מיינר', שעושים קנין וכמו שהחתן קונה את הכלה גם היא קונה אותו (כפי שדברנו כמה פעמים) – זה היום, יסוד שבמלכות.

יחוד מח-מט

שני הימים האלה, **מח** ו-**מט** של הספירה, הם הימים הכי חשובים, השיא, התכל'ס של ספירת העומר. יש רמז חשוב, ש-**מח** ו-**מט** ביחד הם 97, יחוד **מה** ו-**בן**, שזהו גם שם פרטי – הכל מלכות, זה שם של המלכות-הכלה המתוקנת שנקראת בתורה **מהיטבאל**, "ושם אשתו **מהיטבאל**" (לחתן קוראים דרר, הוא דר, מתישב, במקום הכלה שלו). לפי הכלל בחשבון, אם עושים שלמות ההתכללות של **מח**, **מח** ברבוע (2304), ו-**מט** ברבוע (2401) – מה ההפרש ביניהם? **מח** ועוד **מט**. כלל פשוט בחשבון, שההפרש בין n ברבוע ל- $n+1$ פלוס 1 ברבוע הוא $2n+1$ פלוס 1 – כלומר, החיבור של שני המספרים, n ועוד $n+1$ פלוס 1. מה ההפרש בין 7 ברבוע ל-8 ברבוע? 7 ועוד 8. רבוע הוא התכללות, השלמות של כל אחד בפני עצמו, וההפרש הוא שני המספרים יחד. עד כאן רמזים של הימים האלה בספירת העומר ושל החתונה.

ב. חתונה – עליה מדעת תחתון (חיוב)

מצוות לדעת עליון

ניסן-אייר-סיון – חכמה-בינה-דעת

עכשיו נאמר עוד משהו: זוכים להתחתן סמוך למתן תורה, "וביום חתונתו זה מתן תורה". הזכרנו גם בשבת, שהעליה לתורה לפני החתונה – שלשום – היא גם חתונה, חתונה עם התורה. צריך להתחתן גם עם התורה וגם עם הכלה – לפי הסדר מתחתנים קודם עם התורה ואז עם הכלה, אבל יש קשר הדוק ביניהם (תורה ועוד כלה = 666, משולש 36, "כיתרון

בשלמות הספירה. אפשר לחשוב שהחתן שבתוך הכלה הוא מה שכתוב כאן במאמר "כבוד כלה", אהבת הכלה לחתן – יש חתן בתוך הכלה, השתוקקות של "ואל אישך תשוקתך", רצון עז של הכלה לחתן, שהוא החתן שבתוך הכלה. כך אפשר לומר, ולפי זה הכלה שבכלה היינו הכלה בפני עצמה, שלמות הכלה, "תאר כלה מאד נתעלה" כמו שאמרנו קודם.

אבל אי אפשר לומר רק ככה, היות שכלה היא לשון כלות הנפש. כמו שכתוב כאן בתחלת המאמר, אין חתן בלי כלה ואין כלה בלי חתן. כלומר, שעצם המלה כלה אומרת שיש לה כלות הנפש, ולמי? לחתן. אם כן, כלה שבכלה היא עצם כלות הנפש שלה. אם כן, מהו החתן שבכלה (הספירה של היום)? ברור שיש כבוד כלה, שהיא אוהבת את החתן מאד – בעצמות שלה יש לה טבע של כלות, של כלה, וההתעצמות עם כך היא הכלה שבכלה.

אם כן, מהו החתן שבכלה? צריך לומר, כמו שכתוב גם ב"היום יום" סיפור שפעם אדמו"ר הזקן יצא ושמע איך אשתו אומרת "מיינר זאגט" ('שלי אומר'). הוא התעלף, כדרכו כאשר הגיע להתפעלות עצומה ספונטאנית, וכשהתעורר אמר ש'הנה במצוה אחת אני נעשה שלה, אז בכמה המצוות אני של הקב"ה'. בכל אופן, יש מה שהכלה מכילה את החתן, שהחתן שלה. עוד פעם, לפי הפירוש הראשון החתן שבכלה הוא מה שהיא אוהבת את החתן, אבל הפירוש היותר פנימי של נקודת ציון הוא שהחתן נמצא בתוך הכלה, שהיא מרגישה שהוא באמת שלה. כמו שהחתן צריך להכיל את הכלה גם הכלה צריכה להכיל את החתן.

אם כן, אנחנו נפרש ככה – הכלה שבכלה היא שלמות הטבע, טבע טוב, שה' ברא את האשה-הכלה עם טבע של כלות הנפש, זה לשון כלה. להתעצם לגמרי עם טבע זה ושיבנה – שכלות הנפש לא תהיה בבחינת נקודה, אלא תתפשט לקו ושטח – היינו הכלה שבכלה. אבל מה

אייר) – אבל דעת היא כבר רוח הקדש (חדש סיון של מתן תורה).

אם כן, הענין העיקרי בחדש של מתן תורה הוא דעת. דעת קשורה לחתונה. זה עכשיו הענין, כשמתחתנים צריך לעלות דרגה בדעת.

דעת כבר מצוה ודעת בחתונה

לפני כך וכך שנים, כבר מצוה – לא זוכר אם היינו כבר מצוה שלך, כנראה שלא – מדברים על דעת, שבר מצוה נעשה בר-דעת. כתוב שילד לפני בר מצוה יכול להיות מאד חכם ונבון, אבל חסרה לו דעת, לכן הוא לא מחויב במצוות. דעת היא התקשרות וגם מצוה היא לשון צוותא חדא, התקשרות. להכיר מהי מצוה ומכח המצוה להתחבר לה' אפשר רק אם יש לאדם דעת. זו בר מצוה, דעת. אבל גם חתונה היא דעת, כתוב "והאדם ידע את חוה אשתו".

נשאלת השאלה: מה ההבדל בין הדעת של הבר-מצוה לדעת של החתונה? באמת היו הרבה חסידים ואנשי מעשה של פעם שהיו משתדלים להתחתן כמה שיותר סמוך לבר מצוה, שיהיה יחד, כלומר להקדים את ה"בן שמונה עשרה לחופה", לא לחכות. בכל אופן, בדרך כלל, בפרט בדור שלנו, לא צמוד, לא מתחתנים בגיל 13 ככלל, אז ודאי יש פה שתי קומות של דעת – יש איזו דעת של בר מצוה, שאז היהודי נעשה מחויב במצוות, ואחר כך יש דעת של חתונה, "והאדם ידע".

בר מצוה – דעת תחתון; חתונה – דעת עליון

אפשר לומר בפשטות: כתוב "אל דעות הוי", שתי "דעות" – מיעוט רבים שנים – יש דעת תחתון ודעת עליון. אפשר לומר שהדעת של בר מצוה היא דעת תחתון ואילו הדעת של "והאדם ידע את חוה אשתו" היא דעת עליון. איך אפשר להסביר זאת בצורה הכי פשוטה?

כתוב שדעת תחתון היא דעת המתפשט, דעת שמולידה מדות בלב. היא עושה תיקון מדות,

האור מן החשך". כלה = 55, משולש 10, נמצא שתורה היינו סכום 26 המספרים מ-11 עד 36, ודוק). בכל אופן, השבת היא חתונה עם התורה, בפרט כשהיא לפני זמן מתן תורתנו (שבת המברכת את חג השבועות, זמן מתן תורתנו). מתן תורה חל בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים, חדש סיון, וכמו שמדגישים חז"ל את חשיבות השלישי – "ברוך רחמנא דיהיב אוריין תליתאי לעם תליתאי בירחא תליתאי על ידי תלתא". יש הרבה רמזים מהם שלשת החדשים הראשונים של השנה העברית, החל מ"החדש הזה לכם ראש חדשים", חדש ניסן – ניסן-אייר-סיון, שדווקא בשלשתם כתוב "לצאת בני ישראל מארץ מצרים".

אחד הדברים הפשוטים הוא ששלשת החדשים הראשונים של השנה היהודית הם כנגד חב"ד: ניסן הוא חכמה, התגלות מלמעלה ("נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם"), התחדשות – "החדש הזה לכם ראש חדשים" – והתחדשות מאין שייכת לחכמה, "והחכמה מאין תמצא". אחר כך הספירה – היא מחשבה, לספור עוד יום ועוד יום – שעיקרה בחדש אייר, חדש של בינה, שמבינים עוד ועוד (מבין דבר מתוך דבר, "דבר יום ביומו" שנאמר בירידת המן בחדש אייר), דווקא הבינה מתקנת את מדות הלב אחת לאחת, חדש המחשבה והעיון. ניסן הוא נסים, "הוי" בחכמה" – שם הוי' הוא נס שלמעלה מהטבע. אחר כך נכנסים לבינה, מקור הגרמוהי, הכלים, הטבע. אבל אחר כך מגיעים לחדש השלישי – "ברוך רחמנא דיהיב אוריין תליתאי לעם תליתאי בירחא תליתאי", הכל משולש והמשולש הזה הוא הדעת, שהיא העיקר. כמו שנסביר תיכף על בצלאל, שה' מלא אותו רוח חכמה תבונה ודעת. רש"י מסביר שחכמה היא מה שאדם למד מרבו (חדש ניסן), בינה היא מה שמבין דבר מתוך דבר – עבודה מלמטה (חדש

בנשמה, בהיותי יהודי עם "חלק אלוך ממעל ממש", ואני מרגיש שהיש הזה לא עשה את עצמו, "אין דבר עושה את עצמו", כלומר שיש ודאי כח שבורא אותי, "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", אבל היות שאיני יכול ממש למשש ולחוש את הכח הזה אז בשבילי הוא אין. לכן אני מרגיש את עצמי נברא יש מאין והעבודה שלי היא לקחת את תחושת היש הבסיסית שלי ולבטל אותה לאין, כל הזמן להכיר שיש אין המהוה אותי ולבטל את היש שלי לאין. עבודת בטול היש לאין היא על ידי דעת תחתון. כלומר, עצם ההרגשה שאני היש והכח המהוה הוא אין, וגם שאני רוצה לבטל את היש שלי לאין, הוא דעת – דעת תחתון, שלפי מה שאמרנו כעת מקבלים אותה בבר מצוה. צריכים דעת זו כדי לקיים מצוות כדבעי – כדי לקיים מצוות צריך להרגיש שאני, שמניח תפילין, היש, וה' האין, ואני צריך לבטל את היש לאין, לשעבד את הישות שלי לה', שאף שאיני רואה אותו אני מאמין בו, מאמין שהוא אמר לי להניח תפילין.

לעומת זאת דעת עליון היא שלמעלה היש האמתי, ה' יתברך הוא היש האמתי, וכל מה שלמטה אין היות ש"כולא קמיה כלא חשיב". יש שאלה אחת, קודם כל, האם האין של הדעת העליון – שלמטה האין – הוא למעלה מהאין של הדעת התחתון, שהכח המהוה הוא האין, או שהוא למטה ממנו.

שוב, האין של דעת עליון הוא שהכל אין בפני ה', "כולא קמיה כלא חשיב", והאין של הדעת התחתון הוא שהכח של ה' שמהווה אותי הוא אין כי הוא לא נתפס אצלי. איזה אין יותר גבוה? החידוש של החסידות הוא שמה שאני אין כלפי ה' זו מדרגה יותר גבוהה ממה שה' אין לגבי הרגשת היש שלי. מהו האין שאני עצמי אין כלפי ה', האין של הדעת העליון?

מתקנת את האדם (עיקר תיקון האדם הוא תיקון המדות, כמו שמסביר רס"ג), שיוכל ללכת בדרך ה' ושיוכל להיות בבחינת "מח שליט על הלב". כדי להיות מחויב במצוות, שיהיה שייך שכן ועונש, האדם צריך להיות עם כח בחירה לשלוט על טבעו, על יצריו, אחרת אי אפשר לחייב אותו. חייבים לומר שהדעת הבסיסית, שמחייבת את האדם בתורה ומצוות, היא דעת של יכולת לשלוט על היצרים, על הלב. זו דעת תחתון, שנקראת בקבלה גם דעת המתפשט – שמתפשטת מהמח אל הלב, אל המדות.

אבל דעת עליון, כמו שכתוב באגה"ק טו בתניא, היא החבור בין אבא לאמא. היא בשכל עצמו – חבור בין החכמה לבינה, שיהיה אפשר לקלוט את כל ההברקות ולתפוס אותן היטב במח הבינה, שיהיו "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין". למה זה פשט של חתונה? על אבא ואמא כתוב "אכלו רעים [שתו ושכרו דודים]", הכל מתחיל מ"רעים", יחוד אבא ואמא. לכן "איש ואשה זכו שכינה ביניהם" – י שבאיש ו-ה שבאשה, הכל מתחיל מיחוד י-ה, והמחבר אותן הוא דעת עליון. לכן אפשר לומר שבר מצוה היא דעת תחתון, דעת המתפשט, וחתונה היא דעת עליון, שנקרא בספרי הקבלה והחסידות דעת הנעלם (הביטוי המקביל למושג דעת המתפשט). אם כן, החתן והכלה הם "דעת הנעלם" – כח של "הנסתרת להוי' אלהינו", י-ה, שמחבר אתכם. דעת הנעלם אומר שהוא בצניעות, כמו "ספרא דצניעותא", "מתקלא", חבור החתן והכלה, נקרא צניעותא, אז מתאים להיות "דעת הנעלם".

יש ואין בשתי הדעות

עד כאן הסבר פשוט, שכעת נעמיק בו קצת: כתוב בחסידות שדעת תחתון היא הרגשה שלמטה היש ולמעלה האין. כלומר, שאני יש, אני מרגיש עצמי למציאות ודבר נפרד בפני עצמו, בחינת יש, רק שגם יש לי קצת זכות

האלה הכי מתאים להתבונן ולהבין שבהשגחה פרטית החתונה הזו היא שינוי דעת, עליה למקום אחר לגמרי בדעת.

ג. דרוש הדעת: "מפתחא דכליל שית"

בשתי הדעות

"מפתחא דכליל שית"

נמשיך את ההתבוננות הזאת ונאמר שבזהר יש כינוי לספירת הדעת – "מפתחא דכליל שית", המפתח שכולל ששה. הפירוש הפשוט הוא שמדובר דווקא על דעת תחתון, כי דעת תחתון היא דעת המתפשט לתוך הלב, ובתוך הלב יש ששה חדרים, שש מדות הלב מחסד עד יסוד, והדעת היא נשמת הו"ק והיא גם המפתח שפותח את החדרים של הלב. **חדר** ר"ת חסד-דין-רחמים, עיקרי המדות, החג"ת. כתוב "ובדעת חדרים ימלאו" – הדעת גם פותחת את חדרי הלב וגם ממלאת אותם באור של דעת. שוב, על פי פשט הכל מדבר בדעת המתפשט מהמח ללב, שהוא ה"מפתחא דכליל שית". אבל היות שיש כזה ביטוי, "מפתחא דכליל שית", אפשר גם להתבונן שהוא כולל את כל מושג הדעת, על כל הרמות והמדרגות של הדעת.

מה הם 1 קצוות? על פי פשט בספר יצירה הם מזרח-מערב-דרום-צפון-מעלה-מטה. אם הם מקבילים למדות הלב, דרום-צפון הם חסד-גבורה, מזרח-מערב הם תפארת-יסוד, מעלה-מטה, שנקראים עמק רום ועמק תחת, הם נצח והוד. כך 1 קצוות הם כנגד 1 מדות הלב, לפי הפירוש של "מפתחא דכליל שית" שאמרנו הרגע, הכל דעת תחתון. אבל אם דברנו על כך שיש דעת עליון ודעת תחתון אפשר להתבונן בעוד אופן:

חתונה – חבור של אין בשרש הנשמה

כעת נסביר ווארט יפה מאד, מה מתחדש בחתונה. הרי בחתונה רוצים שהזוג ירגיש את השרש המשותף שלהם, שיהיו אחד. כדי להיות אחד צריך להרגיש את השרש, והשרש של הנשמה – לפי הבעל שם טוב – נקרא אֵין, "אין מזל לישראל".

יש כאן ווארט יסודי: יחסית, עד החתונה, עד שתזכה לקדש הערב את הכלה, אתה יש. במקרה הטוב אתה מכיר שיש אין שמהווה אותך, אבל אתה סך הכל איזו חתיכת יש. כשמתחתנים נעשים אחד, ואי אפשר להיות אחד כשאני יש. אם אני יש וגם את, הכלה, יש, זה ברוך אחד גדול. בשביל להתחבר, שיהיה בנין עדי עד, צריך להרגיש את האחדות, והאחדות שלנו היא רק באין, במזל המשותף שלנו. לכן כתוב בהזמנה "עם בת גילוי", בת-מזלו, ועל המזל כתוב "אין מזל לישראל". כלומר, ברגע שמתחתנים כזוג, כיחידה אחת, אנו נעשים אין – האין של הדעת העליון, שיותר גבוה מהאין של הדעת התחתון שהיה לי עד החתונה, ההרגשה שה' הוא אין שמהווה אותי. כעת, היחוד שלנו, שהוא בעצם המזל שלנו, "אין מזל לישראל", הוא מה ששינוי ביחס לקב"ה גארנישט. ככה צריכה להיות ההרגשה, שה"אין מזל לישראל", שאנחנו יחד – כל אחד לעצמו עדיין יש, אבל אם אנחנו באמת מתחברים ומתייחדים אנו הופכים להיות אין, שהוא המזל שלנו. המזל הוא מקור השפע, אבל הוא אין. מה הכוונה? הוא אין בפני עצמות ה'. זו דעת עליון, שלמעלה היש האמתי ולמטה – אני ואת, שעומדים פה תחת החופה – האין.

אם כן, עד כאן יש הסבר אחד לעליה בדעת, מדעת תחתון של הבר מצוה לדעת עליון של החתונה. למה מדברים על זה? שוב, כי חדש סיון הוא חדש של דעת. אנו יומיים לפני מתן תורה, מתן תורה הוא דעת ובחתונה בימים

"מתקלא" שהזכרנו מספרא דצניעותא. הדעת, כל דעת, עושה איזון בנפש בין החסדים והגבורות. יש הרבה פירושים לתרין עטרין שבדעת – לרבי אייזיק מהומיל יש פירושים מופלאים ביותר – אבל הביאור הכי פשוט הוא מאמר חז"ל "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת". דעת היא הרגש, חוש, כמעט אינסטינקט. הרש"ש, המקובל הכי גדול אחרי האריז"ל, אומר שדעת מתגלה בעיקר בנה"י. חכמה כוללת את כל החב"ד, בינה כוללת את כל החג"ת ודעת כוללת את הנה"י – המוטבע, האינסטינקטים בנפש. אז גם יש משהו בדעת שמרגיש, אפילו כמו חיה שמרגישה מה מאיים עליה – ברגע שיש משהו מאיים הוא אוטומטית דוחה ונסוג, ויש דבר שטוב לו. כתוב בספר יצירה שהדעת היא "עמק טוב ועמק רע" – יש בדעת חוש להרגיש מה טוב לו ומה רע לו, ולהמשך למה שטוב לו ולברוח ממה שרע לו באינסטינקט, זהו שרש הענין של "שמאל דוחה וימין מקרבת".

אז אפשר לומר שעד החתונה העיקר הוא לשמור – הבחור צריך לשמור על עצמו היטב, לעשות לעצמו גדרים על פי תורה – העיקר הוא "שמאל דוחה", לפתח בנפש את העיטרא דגבורות שבדעת (החוש במה שרע לו והתגובה הנפשית המתאימה לכך). אבל ברגע שהוא הולך להתחתן העיקר הופך להיות "ימין מקרבת", "ימינו תחבקני". אבל אפשר להסביר יותר לעומק, שגם לפני החתונה וגם אחריה יש את שניהם – שניהם נמצאים גם בדעת תחתון וגם בדעת עליון. שתי הידים של החתן ביחס לכלה הן "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני" – השמאל הוא איזו בקורת בונה בטוב טעם ודעת שמרימה את ראש הכלה, ויחד עמו יש "וימינו תחבקני", הרגשה לגמרי של חבוק. חבוק הוא דווקא בצד האחור, בחלק הכלה – או המקבל – שכאלו פונה אחור, שם מחבקים. אבל החיבוק של האחור בא לאחר "שמאלו תחת לראשי", שיש הרמת הראש של הכלה על

דעת עליון ודעת תחתון – מעלה ומטה של

הדעת

כתוב "אל דעות הוי" ולו נתכנו עלילות", כתיב "ולא" (והיינו דעת עליון) וקרי "ולו" (והיינו דעת תחתון) – בפשט ה"ולו", ב-ו, הוא ה"מפתחא דכליל שית". אבל כעת אנחנו מתבוננים שיש דעת עליון ודעת תחתון, דעת למעלה ודעת למטה. כלומר, שתי הדעות הן על דרך שני קצוות, רום ותחת. אם יש בכללות דעת למעלה ודעת למטה, דעת עליון ודעת תחתון, ודווקא החתונה היא להגיע מדעת תחתון לדעת עליון, צריך לומר שיש גם דעת לימין ודעת לשמאל (דרום וצפון), ודעת לפנים ודעת לאחור (מזרח ומערב) – אבל לאו דווקא מדות הלב, אלא משהו יותר כללי. כמו שכעת מעלה ומטה הם לא נצח והוד של הלב, אלא דעת עליון ודעת תחתון, מה מקביל לכך בקבלה? עושים כעת את "דרוש הדעת" שלנו – התבוננות של כל המדרגות שישנן בדעת. הכל קשור לסיון (והרמז: $\text{סיון} = \text{ו פעמים יהו}$, ו צירופי יהו כנגד הו"ק של כללות ענין הדעת, "מפתחא דכליל שית"), הכל קשור לחתונה בסיון, כלומר היום.

ימין ושמאל שבדעת – תרין עטרין

אם יש דעת עליון ודעת תחתון, דעת למעלה ודעת למטה, מהן דעת לימין ודעת לשמאל? [נה חסדים ו-ה גבורות?] נכון, תרין עטרין של הדעת – יש חסדים של הדעת ו-ה גבורות של הדעת, והם ישנם גם בדעת עליון. יש מה שמתפשט בלב, אבל בכל מקום שיש דעת יש "תרין עטרין" של הדעת, ימין של הדעת ושמאל של הדעת, וכל אחד כולל חמשה שמות הוי"ב.ה. כלומר, יש כאן ענין שלם בפני עצמו. בצורה הכי פשוטה, מהם החסדים של הדעת ומהן הגבורות של הדעת? קודם כל, על כך כתוב שהדעת היא כח האיזון בנפש, המושג

זוכה לו) לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ הוא רוח הקדש? משה רבינו משבח את בצלאל בשמו, "בצל אל היית וידעת" – גם מאמר של דעת. השאלה האם כל מדרגות הדעות שכתובות אצלו הן אותו דבר – מה שהוא יודע לצרף אותיות, מה שהוא "בצל אל היית וידעת" ומה שכתוב שיש לו דעת שהיא רוח הקדש? אם מה שהוא יודע לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ הוא ידע, כמו שאדמו"ר הזקן אמר שיש כל מיני חכמות – כמו שיחת האילנות, העופות והמלאכים – שהן פשוט סוג של ידע, אבל כדי שיעבוד נכון צריך גם מרכיב של רוח הקדש. כמו שאדם הולך לאוניברסיטה, יש לו תאר ראשון ושני ושלישי ורביעי וחמישי, המון ידע, המדען הכי גדול – צריך ידע, אבל צריך עוד מרכיב של רוח הקדש, שבלעדיו כל הידע לא יעבוד.

כתוב שהידע לעומת רוח הקדש היינו האחור והפנים של הדעת. ידע מצטבר עם הזמן ועליו כתוב "ימים ידברו ורוב שנים יודיעו [לשון דעת] חכמה", אבל על רוח הקדש כתוב "אכן רוח היא באנוש ונשמת שדי תבינם". יש הרבה בחב"ד, במיוחד אצל רבי הלל, על הפסוק, וגם אצל רבי נחמן, שהדעת של הפנים היא רוח הקדש.

נאמר בצורה הכי פשוטה: מה ההבדל בין לפני החתונה לאחריה? לפני החתונה אתה לומד, אפילו מתכוונן לחתונה בלימוד, לומד גם הלכות וגם השקפה, ויתכן שיש לך גם משפיע טוב שמלמד אותך איך צריך להתנהג עם כלה. כל מה שלומדים, גם מהמשפיע הכי טוב שילמד אותך – ואתה משתדל כמובן להבין, לקלוט, להתעצם ולהזדהות – נקרא האחור של הדעת, כל מה שאתה יודע מתוך לימוד. אבל בשעת מעשה בפועל, אם אין לך רוח הקדש לדעת מה לעשות – כל ידיעת הכללים לא תעזור לך. כמו שהולכים לבית ספר לפסיכולוגיה, אפילו לבית ספר לתורת הנפש שלנו – אחרי ארבע-חמש שנים אתה בקיא, עם

ידי השמאל. כלומר, יש כאן שימוש בשתי הידים בצורה הכי חכמה, הכי עליונה של דעת עליון. שוב, בכללות לפני החתונה יש יותר גבורות של הדעת ומהחתונה והלאה צריך יותר חסדים של הדעת, אבל בפרטות יש את שניהם גם לפני כן וגם אחר כך.

דעת תחתון בזמני נפילה בנישואין

אם כן, דברנו על דעת עליון ודעת תחתון. מה יכולה להיות דעת תחתון אחרי החתונה? הרי אחרי החתונה דברנו שאתם דעת עליון! כתוב בהקדמת החלק השני של התניא (החת"ת של היום) שגם על צדיק שנמצא במדרגה גבוהה נאמר "שבע יפול צדיק וקם", לפעמים הוא נופל. גם אחרי החתונה יש נפילות. מהי נפילה? שאתה חוזר להרגיש את עצמך. אתה מתחתן ופתאום משהו מפריע לך. ברגע שמהו מפריע לך סימן שנפלת, שאתה לא באין המשותף שלכם – משהו מפריע ביחס, אתה כבר דעת תחתון. אז צריך כמה שיותר מהר לשקם את המצב, לחזור לאין כמה שיותר מהר. בינתיים, כמו שכתוב שם בתניא, יש רשימו של דעת עליון – צריך לשמור על רשימו של דעת עליון גם כשיש איזו נפילה להרגשת היש הנפרד, דעת תחתון.

פנים ואחור שבדעת – רוח הקדש וידע

אם כן, הסברנו את המעלה ומטה של הדעת בכללות, וגם את הימין ושמאל של הדעת בכללות. נשאר להסביר מהם הפנים והאחור של הדעת בכללות: קודם הזכרנו את בצלאל, לגביו רש"י כותב שהדעת בה ה' מילא אותו היא רוח הקדש. יש עוד מאמר של דעת על בצלאל – שבצלאל היה יודע לצרף אותיות שבהן נבראו שמים וארץ. כלומר, הוא היה ידען מאד גדול בחכמת הסוד, חכמת הקבלה, חכמת הצירוף. אפשר לשאול – האם מה שהוא יודע (ואף אחד אחר לא יודע, משהו יחודי לגמרי, שרק הוא

תעודה, אבל הכל האחור של הדעת. אם אין לך חוש שאומר לך על המקום 'מה עושים עכשיו' – כל הידע הוא גארנישט ווערט. לכן אליהוא בן ברכאל בסוף ספר איוב התייאש מהחברים הזקנים, חשבתי שאתכם החכמה, "אמרתי ימים ידברו ורב שנים יודיעו חכמה", אך כעת אני מבין שכל הידע שלכם לא עוזר, "אכן רוח היא באנוש ונשמת שדי תבינם", רק רוח הקדש יכול לעזור לענות לאיוב נכונה. כך, אם בצלאל רק יודע לצרף אותיות בהיותו מקובל אלקי – כל הכבוד, אבל הכל אחור. אם יש לו רוח הקדש בצירוף האותיות האלה הוא כבר זכה לפנים של הדעת.

אם כן, בדעת – גם דעת תחתון וגם דעת עליון – יש את המרכיב של הידע ויש את עיקר הפנים של הדעת, רוח הקדש של הדעת. אם כן, כמו שאמרנו קודם, גם בדעת תחתון יש את שניהם וגם בדעת עליון יש את שניהם, רק פשוט שבדעת תחתון העיקר הוא הידע ובדעת עליון העיקר רוח הקדש, הגם שבשניהם יש את שני הדברים.

סיכום

אם כן, הסברנו כעת שיש "מפתחא דכליל שית" לא רק במובן הפשוט, ששייך דווקא לדעת תחתון, אלא במובן הרחב והגדול שבכל דעת יש מעלה ומטה – דעת עליון ודעת תחתון; ימין ושמאל – תרין עטרין, חסדים וגבורות, קירוב ודחיה; ואולי הכי חשוב מהכל, פנים ואחור – הידע של הדעת ורוח הקדש של הדעת.

אנחנו מברכים את החתן והכלה שלנו שתהיה להם דעת עליון בעיקר, ובעיקר החסדים של הדעת וגם שיזכו לרוח הקדש של הדעת – כל המדרגות האלה. לחיים לחיים.

נגנו ורקדו את ארבעת ניגוני "אשר ברא".

יום שבת קדש פרשת אמר, י"ז אייר ע"ז - כפ"ח

רמ"ח אותיות (לח)

רבי, אבל הוא היה אברך צעיר יחסית לר' בנימין, שהיה עוד חסיד אצל סבו, אדמו"ר הזקן בעל התניא. ביושבם על מטה אחת [מטה הכוונה לספה. רואים שצ"צ התנהג אליו בידידות קרובה.]. ובאמצע המאמר עמד ר' בנימין מהמטה ברעדה ועמד לפניו כעבדא קמי מארי, ושאלוהו[נכנראה שבכל זאת ראו אותם עוד חסידים.], ואמר שבאמצע המאמר שמע שהאדמו"ר הזקן [הרבי שלו]. מדבר מגרוננו.

היום יש כאלה שאוהבים כח מדמה, אבל אצל חסידי חב"ד של פעם לא אהבו כח מדמה. אם ר' בנימין אומר כזה דבר הוא ממש בר סמכא ואנחנו יכולים לסמוך שכך באמת היה, בלי שום זיוף או דמיון.

התגלות חדשה דרך המוכר

יש הרבה סיפורים בחב"ד של אנשים שראו ברבי את דמות הרבי הקודם. יש גם סיפורים על אנשים ששמעו בקול של הרבי את קול הרבי שלפניו. יש בשמיעה משהו יותר פנימי מראיה, כי ראייה שייכת למוחין דאבא, ולכן נשארת יותר במקיף, לעומת השמיעה השייכת למוחין דאמא, המתגלים יותר בפנימיות. בכל אופן, יש "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא", וכאשר הרבי מסתלק החסיד מחפש רבי להתקשר אליו. הווארט פה שהוא מחפש משהו שהוא כבר מכיר.

איפה יש דוגמא לענין בתנ"ך? [משה רבינו, ש"שכינה מדברת מתוך גרונו"]. אולי זה הזכיר לבני ישראל את הקול ששמעו בסניני. יש עוד דוגמה? [יהושע, עליו נאמר "פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה"]. נכון שהיה יחס ביניהם, אבל לא כתוב ששמעו את משה בתוך יהושע רק שפני משה האירו בפני יהושע כמו שהחמה מאירה בלבנה. במתן תורה כתוב

גילוי אלקות מוכר (אות לח)

[אחרי* מוסף]

ניגנו ניגון דביקות לר' שלמה מצשניק. לא מכירים? זה ניגון של ר' שלמה מצשניק, בעל המנגן של אדמו"ר הזקן. ר' אלי ריבקין הוא צאצא שלו. יש לנו חמשה ניגונים ממנו. על הניגון ששרנו עכשיו אמר ר' אלי שחסידים היו מנגנים אותו בהתבודדות.

נגנון ניגון קרלין להלל הגדול שאומרים בתפלת שחרית של שבת. יש לנו עוד ניגון להלל הגדול, אותו מנגנים בליל הסדר, מסורת ברסלב. הרבי אהב את הנוסח של קרלין, הרבה פעמים הבעל תפלה אצל הרבי התפלל בנוסח זה (מתאים לתפלה ב-770 – ליובאוויטש קרלין = 770).

יש פה תנועה מאד אופיינית לנוסח המיוחד של קרלין.

שמיעת אדמו"ר הזקן באמירת הדא"ח של

הצמח צדק

לח. פעם אחת בבוא ר' בנימין קלעצקער [הזכרנו אותו אמש כשלמדנו אות ל"ז. הוא היה חסיד של אדמו"ר הזקן, ובימי הצמח צדק כבר היה מבוגר. (הוא היה מקושר לצמח צדק?) מהספור בהמשך רואים שכן. לא כתוב באיזה תקופה של נשיאות הצמח צדק התרחש הספור (אולי מאותו ספור הוא התקשר לצמח צדק?) יכול להיות.]. אמר הצמח צדק דא"ח [רק שניהם היו שם. תמיד הרבי אומר מאמר חסידות לכולם – החסידים נוסעים לרבי כדי לשמוע חסידות – אבל כאן הצ"צ כיבד אותו ואמר חסידות רק לו. הצ"צ כבר היה אז

* נרשם (מהזכרון) על ידי משתתפי השיעור. לא מוגה.

שוב, רואים מקום אחד מפורש בתנ"ך שה' מתגלה למישהו בקול המוכר לו, של אישיות שקרובה אליו, ומכאן והלאה מדבר עמו בקול לא מוכר, חדש. המעבר מזכיר את לשון הפסוק שאמרה רות לבעז – "מדוע זה מצאתי חן בעיניך להכירני ואנכי נכריה". יש בפסוק קשר בולט בין הכרה לניכור – שניהם משער **כר** (ומשרש **נכר**) – וכאן הגילוי בהתחלה מוכר ובסוף זר וחדש ('נכרי').

אמונה מתוך חוית הכרה

רואים פה דבר מאד יסודי וחשוב בעבודת ה': התבטלות לדרך חדשה או למישהו חדש מתחילה מכך שזוכים להכרה באמתות שלהם. אחרי שזוכים להכרה באמתות הדבר הולכים עליו בעינים עורות, באמונה פשוטה בכחינת "פתי יאמין לכל דבר" (כפי שעוד נסביר). מתפתים ללכת אחרי ה', כמו שהנביא קורא לעם ישראל "יונה פותה", כאשר את ההתגלות המוכרת מגדיר המדרש כפתוי, "בפתוי באתי אליך שלא תתיירא".

[לא צריך שיהודי יחפש בכל פעם עוד הכרה של ה', כדי שתהיה לו התחדשות החוויה של גילוי אלוקות?] לאו דווקא. יש שחווים חוויה כזו פעם אחת והיא מספיקה כדי ללכת על ה' באמונה פשוטה כל החיים¹. הדרך להחזיר בתשובה היא לתת לאדם את חוית ההכרה, שיהודי ירגיש שהאמונה היא משהו שהוא מכיר. כתוב ש-**זכר** רומז ל"**זכר**" – זו מתנה. צריך שתשאר בזכרון תמיד חוית ההכרה. חסידים זוכרים את היחידות הראשונה שלהם עם הרבי. ההכרה הזאת היא מתנה וצריך לזכור אותה ואסור לאבד אותה. הרבי הרי"צ אומר שצריך להשקיע בזכרון.

אם ניקח את הענין בהפשטה, הוא בא להגיד שכל התגלות של ה' לאדם היא בדרך מוכרת

"פנים בפנים דבר הוי' עמכם" ודורשים שהפנים של ה' מתלבשות ומתגלות בתוך הפנים של עם ישראל – "פנים בתוך [פנים] – וכך ה' דבר עמכם (לא אליכם אלא עמכם, ראה הכתב והקבלה)².

איפה יש עוד דוגמה? לגבי מעמד הסנה אומר המדרש³ שהקול שיצא מתוך הסנה היה קולו של עמרם – משה שמע את ה' מדבר בקול אביו, כי אותו הוא כבר הכיר. כיוצא בכך⁴ כתוב על ההתגלות הראשונה של ה' לשמואל – שמואל הלך כמה פעמים לעלי, כי שמע את ה' מדבר אליו בקולו. הוא היה ילד קטן, שלא הורגל בנבואה ולא היתה לו דעת להבין שהדובר אינו באמת עלי. רואים שה' מתגלה דרך משהו מוכר. נכון שעלי לא היה אבא שלו, כמו היחס בין משה לעמרם, אבל הוא שגידל אותו, שהרי אמא שלו הביאה אותו בגיל שנתיים לעלי.

כתוב באר"י ששמואל היה נשמה שקשורה לאמא ולא לאבא. לא שהאבא לא היה צדיק, גם עלי היה צדיק גדול, אבל שרש נשמת שמואל היה שייך דווקא לאמו, לחנה, לכן דווקא היא מסרה אותו לעלי ללא התערבות אביו. האריז"ל אומר שיש עוד נשמות שקשורות לאמא, כמו יצחק אבינו והנביאים יונה וחבקוק⁵.

² "פנים בפנים דבר הוי' עמכם בהר מתוך האש" (אש) ר"ת "אנכי וגו'" "שמע וגו'" יחד עם "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" ו"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (שבהמשך הפרשה) = 5356 = דבר פעמים הוי' – "פנים בפנים דבר הוי' עמכם" ("דבר הוי'") = "יהי אור" = עב סג מה בן = ד"פחן; "דבר הוי'" זו הלכה, "דבר הוי'" זו נבואה, "דבר הוי'" זה הקץ).

³ תנחומא שמות יט (ובכ"ד).

⁴ ראה את ההשוואה ברבינו בחיי לשמות ג, ו.

⁵ כפי שדובר בשיעור י"א אייר ש"ז.

¹ ראה גם שיעור כ"ז ניסן ש"ז – לימוד רמ"ח אותיות אות נד – אודות זכרון חויה אחת כל החיים.

תפילין דרש"י (שהם ה"פתי יאמין", מוחין דאמא, תפילין של חו"ל) ותפילין דר"ת (שהם ההכרה, מוחין דאבא, תפילין של א"י). ומה שנוהגים להניח תפילין דרש"י לפני תפילין דר"ת היינו כפי שהוא מסביר שם על הפסוק "עדות הוי' נאמנה מחכימת פתי" – בסוף הפתי זוכה לחכמה (כמו בסיפור של החכם והתם של רבי נחמן, וכידוע שמורנו הבעל שם טוב היה מקרב יהודים פשוטים ומגדל אותם בתורה).

כל עולם התיקון מורכב משמות **מה** ו-**בן**. באמונה, חלק ה-**מה** הוא החוויה הראשונית של "ניכרין דברי אמת" וחלק ה-**בן** הוא האמונה הפשוטה של "פתי יאמין לכל דבר".

למצוא את נקודת ההכרה

אברהם אבינו, היה צריך ללכת נגד אביו ונגד כל מה שהוא הכיר. איפה אצלו חווית ההכרה? אברהם הוא "אב המון גוים", הוא הגר הראשון – וכך מתקיים אצל כל גר – אצלו יש חוויה שה' הוא האבא שלו, ואותו אבא מוכר הוא האל שברא אותו, כמו שכתוב "הלוא אב אחד לכלנו הלוא אל אחד בראנו"¹ (וכמבואר במ"א שאף על פי שפסוק זה נאמר על ידי מלאכי הנביא, בתחלת תקופת בית שני, ליהודים שבגדו בנשותיהם ובעלו "בת אל נכר", תחושה זו של "הלוא וגו'" שייכת לכל גר שבא להתגייר כהלכה ולחסות תחת כנפי השכינה – זו נקודת ההכרה שלו באלקות ושייכותו מאז ליהדות).

חיפוש נקודת ההכרה דומה למה שרבי הלל מפאריטש אמר, שיהודי נולד עם ניגון ששמע לפני שירדה נשמתו לעולם וכל חייו הוא מחפש את הניגון שלו (ואף שאינו זוכר את הניגון בדרך החיוב, הזכרון עוזר לו לשלול ניגונים אחרים).

לו. מאיפה יהודי מכיר את התגלות ה' ? ממתן תורה. אדמו"ר הזקן אמר 'מתן תורה לא יהיה עוד פעם'. אמנם תהיה התגלות – מעין מתן תורה – של פנימיות התורה, ממנה נובעת ההכרה. כתוב שחסידים שלמדו והתבוננו בחסידות בעוה"ז מיד יכירו את הגילויים של לע"ל, הגילויים לא יהיו זרים להם. בכלל, כשמדברים עם יהודי להחזיר אותו בתשובה, חסידים לא אוהבים לפעול עם הוכחות שכליות – סטטיסטיקות וכדו' (לא שאין כלל מקום לדרך כזו, אבל זו לא דרכנו). לשם כך צריך את כח הזכרון, לעורר את מה שהוא כבר מכיר. יש הרבה בעלי תשובה שהתקרבו כשהם פתחו פרקי אבות, הוא פותח את הספר ומיד אומר לעצמו: 'אני מכיר את זה!'. לא צריך יותר כדי להזכר.

יחוד שתי מדרגות אמונה

יש פה ספר של ביאורים על התניא (חיטריק), בו מופיע הסבר הצמח צדק על פרק יח בתניא. לא נקרא אותו עכשיו, כי הוא ארוך, אבל כדאי מאד להסתכל בו אחר כך¹. הוא מבאר שני סוגי אמונה: אמונה שנובעת מהכרה של "ניכרין דברי אמת" ואמונה פשוטה של "פתי יאמין לכל דבר", על שמה עם ישראל נקרא "יונה פותה", המתפתה אחרי ה' ועושה את רצונו בלי שום פקפוק (בפתי שבראשית הדרך על ידי קול מוכר וכיוצא בזה יש חיבור ויחוד אמיתי בין שתי הבחינות של "ניכרין דברי אמת" ו"פתי יאמין לכל דבר" – מצד אחד יש כאן "ניכרין כו'" אך מצד שני יש כאן "יונה פותה" שמכאן והלאה תפתה לכל דבר, ודוק).

הוא שואל איך שתיהן יכולות להתקיים יחד ומשיב שראשית האמונה צריכה לנבוע מהכרה – חוויה אחת בהירה של הכרת ה' – ומתוך אותה חוויה צריכים להגיע לאמונה של "פתי יאמין לכל דבר". שתי האמונות האלה הן כנגד

¹ אחד בהכאת אותיות = לב, וכן אב אל כ"א בהכאת אותיות = לב, ודוק. "אב אחד... אל אחד" = 60, ממוצע התבות = י"ה (ה במשולש), ממוצע האותיות = 1 (ג במשולש).

¹ הוכא ונתבאר גם בהתוועדות ל"ג בעמר ש"ז.

בקשו לנגן שוב את הניגון של קרלין.
מה שהסברנו גם נוגע במיוחד לבחורים: איך
בחור מוצא את הזיווג שלו? לא כי 'ככה שדכו
לו' – הוא רואה את הזוג שלו ומרגיש שהוא
כבר מכיר אותו, 'אני מכיר אותה'. שידוך צריך
לבוא ממוחין דאבא, מחוויה של הכרה. כדי
להתחתן זקוקים למוחין דאבא.

ליקוט משיעורי מגלת רות משנת תשע"ו

שיעור א: כ' סיון ע"ו (אנגלית)

משחק הכסאות המוזיקליים במגלת רות

מואבית¹. ועוד רמז מובהק לקשר בין מגלת רות לתורה שבעל פה – במגלת רות יש פה פסוקים (ולכן אותן "שש שערים" שנתן בעז לרות רומזים לששה סדרי משנה של התורה שבעל פה²).

אם לגרים ו"אמה של מלכות"

רות המואביה היא אב-טיפוס של חסידת אומות העולם שהתגיירה, היא הצטרפה לעם ישראל מעם אחר, ולא רק שהצטרפה לעם ישראל אלא שהיא זכתה להיות סבתא-רבא של דוד המלך – ממנה בא מלכות בית דוד, עד ביאת משיח. כל מלכי בית דוד כלולים בנשמה שלה. בלשון הקבלה, היא הנשמה הכללית של המלכות – מלכות בית דוד.

מלכות דוד הוקמה כדי לממש את התכלית לשמה ה' נתן תורה לישראל – להעמיד את מלכות ה', מלכות של חסד, של טוב, לכל העולם, העוברת דרך מלכות דוד. אם כן, חג השבועות הוא יום מתן התורה לעם ישראל והיום של שושלת "דוד מלך ישראל חי וקים". זו הסבה שחשבנו להקדיש את השיעור היום להתבוננות במסר של מגלת רות, אב הטיפוס של נשמה שמצטרפת כגרת-צדק לעם ישראל ומי שממנה מתחילה המלכות ("אמה של מלכות"³).

א. משמעות שמה של רות

ברוכים⁴ הבאים לכל מי שנמצא כאן בירושלים עיה"ק ולצופים בשיעור סביב העולם.

הקשר בין מתן תורה ומגלת רות

חדש סיון הוא החדש של מתן תורה. לפני כמה שבועות חגגנו את חג השבועות, "זמן מתן תורתנו", היום בו נתנה תורה לעם ישראל. יחד עם הקריאה של מתן תורה – עשרת הדברות והסיפור שסביב – קוראים בשבועות גם את מגלת רות, אחת מ-כד ספרי התנ"ך. הסבה שמחברים את הענין של רות למתן תורה היא כי באותו יום בו התורה נתנה לנו, הרבה שנים לאחר מכן, נולד וגם הסתלק דוד המלך – מצאצאי רות.

המלה **רות** עצמה, בהיפוך אותיות, היא קיצור של **תורה**. בהיות רות אשה, בחינת ספירת המלכות בקבלה, היא רומזת בפרט לתורה שבעל פה (כמו שכתוב ב"פתח אליהו": "מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה"). עצם הדבר שהותרה רות לבוא בקהל, אף על פי שנאמר בתורה "לא יבא עמוני ומואבי בקהל הוי' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל הוי' עד עולם"⁵, היא הלכה שהתחדשה באותו יום (בבית דינו של בעז), דרשה והוראה של התורה שבעל פה – "עמוני ולא עמונית מואבי ולא

¹ יבמות עו, ב (ואילך).

² זהר ח"ג צח, ב.

³ כבא בתרא צא, ב.

⁴ נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

⁵ דברים כג, ד.

קרבה את רות לדרך התורה – היא גיירה אותה. אז עוד הסבר לשם רות שהיא רואה את דברי האמת, הולכת אחריהם ומוסרת את עצמה לקיים את מה שהיא רואה בעין הפנימית שלה. ההסבר השלישי לשם רות כתוב בספר הזהר^ט, שנכתב על ידי רבי שמעון בר יוחאי. שם כתוב שאם כותבים את השם **רות** הפוך מקבלים את המלה **תור**. כבר אמרנו שתור הוא קיצור של תורה, אבל יש משמעות למלה תור בעצמה. תור הוא צפור, סוג של יונה (dove). יש כמה מינים של יונים. את היונה של שיר השירים מתורגמים turtle dove. יש גם יונת דקל (palm dove), שנקראת גם יונה צוחקת על שם הקול שלה. למה היא נקראת יונת דקל? כי היא אוהבת לעשות את הקן שלה בעץ הדקל, בעץ התמר (האריז"ל) כתוב שבעז הוא גלגול של יהודה ורות היא גלגול של תמר אשת יהודה^י.

"וקול התור נשמע בארצנו"

ה"תור" המפורסם ביותר בתנ"ך מופיע בשיר השירים בפסוק של גאולה. גם מגלת רות קשורה לגאולה – המושג גאולה מופיע ברכוז הכי גבוה בתנ"ך במגלת רות, ספר של גאולה. בשיר השירים נאמר על קול הגואל "וקול התור נשמע בארצנו"^כ, קול התור מבשר את ביאת המשיח, את הגאולה. הזהר אומר שרות היא עצמה התור שמבשר את הגאולה.

תור הוא סוג של יונה. היונה היא סמל של עם ישראל, כמו בפסוק "יונתי בחגוי הסלע"^כ ועוד הרבה פסוקים בשיר השירים ובשאר ספרי התנ"ך – בהרבה מקומות עם ישראל נקרא

משמעויות השם רות – רוייה, ראות ותור

נתחיל להתבונן בשם רות ומה שהוא אומר. בנגלה שבתורה, בגמרא ובמדרש, יש כמה הסברים לשם שלה:

הסבר אחד שממנה יצא דוד, מחבר תהלים, שרווה לקב"ה בשירות ותשבחות^י. דוד המלך הוא לא רק מלך, אלא הוא "נעים זמרות ישראל", הוא המחבר של ספר תהלים. כל יהודי בעולם וכל אדם בעולם, גם לא יהודי, אומר תהלים – זה הספר בתנ"ך שמבטא את הצמאון של הלב אל ה', בו אנו שופכים את הלב לפני ה'. לקב"ה יש צמאון לשירים שלנו, והגמרא אומרת שרות זכתה להוליד בן שרווה את הקב"ה בשירות ותשבחות, ולכן היא נקראת רות (לשון רוייה). זה הסבר אחד למשמעות של השם רות.

ההסבר השני הוא שרות היא לשון ראייה – אם מוסיפים א ל-רות היא נקראת **ראות**. היא נקראת כך על שם שראתה את המלים של חמותה נעמי והלכה בעקבותיה ("שראתה דברי חמותה")^י. מי שהעביר אותה את תהליך הגיור לא היה רב גדול אלא חמותה נעמי. נעמי-רות הולכות יחד. עוד סבה שאנחנו מדברים היום על רות היא הקשר המיוחד שלה לשנה הזו, כי השמות של שתי גבורות המגילה, **נעמי-רות**, חמות וכלה, עולים יחד בגימטריא **תשע"ו**, השנה העברית הנוכחית. יש נתינת כח מיוחדת בשנה הזו להתעצם עם שתי הנשים הגדולות האלה, נעמי ורות. בתחלת המגלה כתוב שרות דבקה בחמותה ("ורות דבקה בה")^י. הכלה השנייה, ערפה, הלכה ורות דבקה בה. נעמי

^ט זהר ח"א פ, ב (ובזהר חדש – מהדורת מרגליות – עה, א; עת, א; פה, א).

^י ראה קהלת יעקב ערך רות.

^כ שיר השירים ב, יב.

^כ שם ב, יד.

^י ברכות ז, ב: "מאי רות? אמר רבי יוחנן שזכתה ויצא ממנה דוד שריהו להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות".

^י תנחומא בהר ג. רות רבה ב, ט.

^י רות א, יד.

שם ה' נקרא "שם בן ד" כי יש בו ארבע אותיות. אמנם "הוי" אחד^{טו}, ה' הוא אחד באופן מוחלט, אבל ארבע אותיות השם מבטאות גילוי של ארבע מדרגות השראה אלוקית, שהן בעצמן שלבים של התהוות ובריאה. כל התבוננות בקבלה, כל התבוננות יהודית, מבוססת קודם כל ובעיקר על התבוננות במבנה וזרימת ארבע אותיות שם הוי'.

שם הוי' בתוך המשפחה

אחת ההופעות החשובות ביותר המבוססות על הבסיס הזה – י-ה-ו-ה – היא במגלת רות. למה? כי המגלה מספרת אודות משפחה שבניה מקבילים לאותיות שם הוי', ובני המשפחה הזו משתנים ומתחלפים זה בזה – מאחד לשני, מי נמצא בעולם ביחד.

איך המגלה מתחילה? במשפחה מאד חשובה, משפחה אריסטוקרטית ביהודה, מבית לחם יהודה, שיש בה אבא, אמא ושני בנים. שם האב – אלימלך. שם האם – נעמי. ושני הבנים – מחלון וכליון. בקבלה^{טז} כתוב שזה המבנה הבסיסי של ארבע אותיות שם הוי' ב"ה. ארבע האותיות הן גילוי של אור, השתלשלות של יצירת מציאות, והדרך הפשוטה ביותר להבין אותן היא מבנה של משפחה. המצוה הראשונה בתורה היא לבנות משפחה. בכל משפחה צריכים להיות אבא ואמא וילדים.

מגלת רות – תהליכי תיקון לשם הוי' שנשבר

יש שאלה בהלכה¹⁷ מה מספר המינימום של ילדים שצריך להיות כדי לקיים את מצות "פרו

יונה"¹⁸, ויש גם מקומות ספורים בהם הוא נקרא תור. גם דוד המלך בעצמו מדמה את עצמו לתור ומבקש שה' יצילו כפי שמצילים תור שנמצא בסכנה – "אל תתן לחית נפש תורך"¹⁹ (תהלים ע"ד). עם כל הגדולה של דוד, המלכות שלו וכל המלחמות שהוא נלחם, וכל ההשתדלות וההכנה שלו לבנין המקדש – הוא לא זכה לבנות אותו בעצמו, אלא שלמה המלך, בנו – הוא שופך את נפשו לפני ה' בתהלים, ויש פעם אחת שהוא מכנה את עצמו "תורך". דוד רומז בכך לאופן בו הוא כלול בנשמת הסבתא-רבא שלו, רות.

יש באנגלית עוד מלה נרדפת לתור, pigeon – הם מאותה משפחה, וזה חשוב לנו להמשך. מבין ספרי התנ"ך מגלת רות היא הספר הקטן ביותר, יש בו רק 85 פסוקים, אך היא בבחינת "מועט מחזיק את המרובה". "מועט מחזיק את המרובה" הוא הענין של מלכות דוד, המלכות של עם ישראל ומלכות ה' בעולם, לעולם ועד.

ב. עקרון שובך היונים בתהליך תיקון

מבנה שם הוי' במגלת רות

דמויות מגלת רות – סוד שם הוי'

אמרנו קודם שהמלים גואל וגאולה מופיעות הרבה בספר הקצר הזה. יש הרבה מוטיבים שהיה אפשר להתמקד בהם ולנתח אותם היום, אבל בחרנו ברעיון ובמודל הכי חשוב של הקבלה – התבוננות איך הספר הזה, מגלת רות, משקף את השם המפורש של ה', שם הוי' ב"ה. שם הוי' משתקף בדמויות שמופיעות במגלה.

^{טו} דברים ו, ד.

^{טז} כך מפורש בתחלת הספר "צדיק יסוד עולם" על מגלת רות – ביאור מוסמך ביותר של מגלת רות על דרך האר"י (שעל אף שהוא כנראה מקבלת ר"י סרוג, גם חכמי הספרדים מצטטים אותו כמקור).

¹⁷ משנה יבמות פ"ו מ"ו.

¹⁸ "וקול התור נשמע בארצנו" עולה בגימטריא כב (כנגד אותיות התורה) פעמים יונה.

¹⁹ תהלים עד, יט.

במכניקת הקוואנטים, בפזיקה הלא-מקומית, שנחקר על ידי פיזיקאי ישראלי מאד חשוב (הוא נמצא גם באוניברסיטה ליד לוס אנג'לס, אולי מישהו משם צופה בנו כעת) – פרופסור-אמריטוס יקיר אהרונוב, שהשם שלו מפורסם מאפקט אהרונוב-בוהם (בוהם הוא 'רבו' של אהרונוב, מגדולי הפיזיקאים של הדור האחרון). אחד החידושים שלו הוא שעקרון שובך היונים אינו תקף בפזיקה הקוואנטית.

מהו עקרון שובך היונים? העקרון הוא הפשטה של משחק שילדים משחקים סביב כל העולם – כסאות מוזיקליים. כל אחד יודע מהם כסאות מוזיקליים – יש חמשה שחקנים ורק ארבעה כסאות, והגנת שרה שיר והילדים שמתתפים במשחק מסתובבים סביב הכסאות, כל אחד מונח בכיוון אחר, וברגע שהשיר משתק כל אחד צריך לתפוס ולשבת בכסא, אבל יש חמשה אנשים ורק ארבעה כסאות, מה שזה אומר הוא שאחד יצטרך לעזוב את המשחק. אחד עוזב, ואז לוקחים גם כסא אחד – יש כעת ארבעה אנשים ושלושה כסאות – וממשיכים במשחק. כל פעם אדם אחד עוזב², עד שבסוף יש אדם אחד על כסא אחד והוא המנצח במשחק. כסא הוא גם כס מלכות, כמו

ורבו"¹, המצוה הראשונה והחשובה בתורה ("מצוה רבה" בלשון חז"ל). בית שמאי – שמאי הזקן – אומר שכדי לקיים את מצות "פרו ורבו" צריכים שני בנים. בית הלל חולקים ואומרים שצריכים בן ובת. אם יש לך שני בנים – עוד לא קיימת מצות "פרו ורבו".

ההלכה בעולם שלנו נפסקה כבית הלל, שצריכים אבא ואמא ובן ובת, זכר ונקבה ועוד זכר ונקבה. זה המבנה של ארבע אותיות שם הוי' – ה-י היא האבא; האות השניה, ה, היא אמא; האות השלישית היא ו, שבציור מתחילה מה-י וממשיכה אותה בקו למטה, לתוך המציאות, וזהו הבן; ואז יש עוד ה – האות ה מופיעה פעמיים, באמא ואז בבת. הפסוק אומר "כאמה בתה"³ – כמו האם כך הבת, אלה הן שתי אותיות ה שבשם.

אם כן, המבנה הסופי והמתוקן של שם הוי' הוא זכר-נקבה-זכר-נקבה – אבא-אמא-בן-בת. בקבלה מוסבר שהבת שבסוף מושרשת למעלה מהתחלה, מעל האבא (ב"קוצו של י" של שם הוי'). אבל המודל הראשון שבו פותחת המגלה הוא על פי דעת בית שמאי, דעת שמאי, אבא-אמא-בן-בן. זו ההתחלה של מגלת רות, שיש אבא-אמא-בן-בן, אלימלך-נעמי-מחלון-כליון. שם הוי' הזה לא יציב יחסית – הוא שייך לעולם התהו במושגי הקבלה, והוא נשבר וצריך תיקון. המגלה משרטטת הרבה שלבים של התיקון.

עקרון שובך היונים ואי-התקפות שלו

בפיזיקה הקוואנטית

מה שנסביר כעת הוא עקרון במתמטיקה, שמופיע גם בפזיקה, שנקרא עקרון שובך היונים (pigeonhole principle). זו הסבה שבחרנו לדבר על יונים ותורים. זה עקרון מאד חשוב במתמטיקה, שכעת שייך למשהו יצירתי

² בעז אותיות עזב – הוא נכנס ל"סוד הוי'" לרגע ומיד עזב, כמו שיתבאר. עליו אומרת נעמי "ברוך הוא להוי' [מברכה זו הוא זכה להוליד בן לעת זקנה] אשר לא עזב חסדו את החיים ואת המתים [ר"ת אהוה, שם הטוב – אם יגאלך טוב יגאל]. גם את המתים אינו עוזב ובכך מגלה שגם הם לא עזבו אותנו]" (רות ב, כ). בעז הוא התיקון (ה"לעומת זה") של האומרים "אינ הוי' ראה אתנו עזב הוי' את הארץ" (יחזקאל ח, יב; "אינ הוי' ראה אתנו עזב הוי' [ע"כ = נעמי בעז רות] את הארץ" = ב"פ נעמי רות). בעז מגלה שהוי' נמצא אתנו תמיד (ורות, לשון ראייה כנ"ל, מגלה שה' אכן רואה אתנו ומשיגה עלינו).

¹ בראשית א, כח.

² יחזקאל טז, מד.

בעולם הקוואנטי יש ישויות שיכולות להיות ביותר ממקום אחד. יש משפט מפורסם ש'אלקטרון הוא לא דבר', ואכן חלקיק תת-אטומי (entity) יכול להיות בשני מקומות בו זמנית, או לחלופין שני חלקיקים יכולים להיות במקום אחד. לכן העקרון הזה לא מתקיים בעולם הקוואנטי. עיקר המחקר של אהרונוב הוא בענין מסתורי ופלאי עד מאד, שמאורעות העתיד משפיעים על המצב בהווה – העתיד משפיע על ההווה.

כעת נראה איך מגלת רות מבוססת על התיאוריה הזאת (של הימצאות העתיד בהווה) וגם על שלילת עקרון שובך היונים. כך נוכל להבין לעומק מוטיב עיקרי במגלת רות:

מילוי מקומו של אלימלך

יש לנו ארבעה מקומות – כמו ארבעה 'חורי שובך' – שהם ארבע אותיות שם הוי' ב"ה. בתחלת המגלה יש לנו ארבע 'יונים' שצריכות להכנס שם – אלימלך, נעמי, מחלון וכליון. מה קרה? תחלת המגלה מספרת איך שאלימלך לקח את המשפחה שלו (ה"סוד הוי' [ליראיון]" שלו) מהארץ לחוץ לארץ (בסוד "עזב הוי' [משפחת אלימלך] את הארץ", ראה הערה ה), בגלל הרעב שהיה בארץ. אבל הוא היה המנהיג של הדור, הפרנס של הדור, היה עליו לקחת אחריות, אבל הוא לא לקח אחריות על הדור אלא עזב – הקרבניט עזב את הספינה – ולכן הוא נענש ונפטר. ה'יונה' בעמדה הראשונה, ה-י של שם הוי', התעופפה.

מי ימלא את העמדה הזו? כעת יש לנו רק שלשה שחקנים, שלש 'יונים' – נעמי, מחלון וכליון. שלשה דברים יכולים לקרות כעת:

אחד מהם, שנעמי עצמה, 'יונה' אחת, תמלא שתי עמדות – זה שובר כלל אחד של עקרון שובך היונים כפי שקורה בעולם הקוואנטי (על פי פשט, לאחר פטירת בעלה לא היתה בדעתה של נעמי להנשא שוב, ומעתה עליה למלא שני

הכסא המפואר של שלמה המלך^{כא}. דוד הוא גם גדול המוזיקאים בעם ישראל, "נעים זמרות ישראל".

היום משתמשים בדימוי של כסאות מוזיקליים כניב המתאר כל תהליך של שיבוץ אנושי נכון וחילופי גברי בהקשרים שונים דוגמת העולם העסקי ועוד יותר העולם הפוליטי. מה ההפשטה של המשחק הזה? שאם יש לך שני מספרים, יש לך ת חפצים או ישויות (יונים) ורק m מקומות (בשובך) לשבץ אותם – ת יכול להיות גדול מ-m ב-1 או יותר – אז כדי לשבץ אותם לפחות אחד צריך להשאר בחוץ. זה נקרא עקרון שובך היונים – יש לך יותר יונים ממקומות בשובך, ואז צריך להשאיר יונים בחוץ או (באופן תיאורטי) להכניס יותר יונים בכל חור, אך הרי בכסאות מוזיקליים אי אפשר להושיב יותר מאדם אחד על כסא אחד.

מה אמר יקיר אהרונוב בענין? הכלל הזה נשמע אמתי ופשוט לגמרי (truism) – אבל הוא לא. הוא נכון בעולם הרגיל, אבל – אומר יקיר אהרונוב – לא בעולם הקוואנטי. למה? כי

^{כא} על שלמה המלך נאמר (דהי"א כט, כג) "וישב שלמה על כסא הוי' למלך" (ממוצע כל תבה = נעמי) ופרשו חז"ל (תנחומא ויחי יד) שזכה לכך ממה שעמד עגלון מלך מואב, אבי רות המואביה, מכסאו לשמוע דבר ה' (מפי אהוד בן גרא). עגלון אמר "הס" (שופטים ג, יט), בגימטריא א-דני, שם המלכות, וזכה שתצא מחלציו רות, בגימטריא אותיות המילוי של שם א-דני (אלף דלת נון יוד), כמבואר בכתבי האריז"ל. ועוד נאמר "וישב [שלמה] על כסאו וישם כסא לאם המלך ותשב לימינו" (מלכים א-ב, יט). על פי פשט, "אם המלך" היינו בת שבע, אך חז"ל דרשו (ראה לעיל הערה ה) ש"אם המלך" היינו רות, שעדיין היתה בחיים (בחי שלמה בן נינה). הכסא של שלמה היה משמיע ניגון נפלא, כמו בסיפור של רבי נחמן מברסלב.

משחק הכסאות המוזיקליים גם נקרא בעולם "מסע לירושלים", ששם כסאות מלכות בית דוד (וכסא רות המואביה, "אם המלך").

את ההקבלה לשם הוי' הזהר מסביר כארבע המדרגות (השגורות בכ"מ בזהר) של הנפש האלקית: רות היא הנפש, מחלון הוא הרוח, נעמי היא הנשמה ואלימלך הוא בסוד נשמתא לנשמתא. בעוד ארבע המדרגות הללו הן עדיין בנפש האלקית, "רוח בני האדם העלה היא למעלה"⁷, הרי ששתי המדרגות הבאות – כליון וערפה – הן כבר מדרגות של הנפש הבהמית, "רוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ"⁸. כליון וערפה, מסביר הזהר, מכוונים גם הם (כמו מחלון ורות) כנגד הרוח והנפש, אלא שמדובר ברוח ונפש של הנפש הבהמית – היצר הרע והגוף⁹. כלומר, מחלון ורות מאיישים את אותיות **וה**, והרוח והנפש של הנפש האלקית דוחות את הרוח והנפש של הנפש הבהמית אל מחוץ לתחום הקדושה, למטה משם הוי' השלם של עולם האצילות, אל העולמות התחתונים (והוא-הוא סוד "רוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ", כפי שמוכח בזהר).

יציאת מחלון וכליון (שם הוי' נשי)

מה השלב הבא? שני הבנים התעופפו – גם הם נענשו. יש שני הסברים למה הם נענשו: או מאותה סבה שהאב נענש, שעזבו את ארץ ישראל (ולאחר פטירת האב שהו עוד עשר שנים

המדרגות התחתונות יש איש ואשה במקום אחד, איש ואשה נחשבים לגוף אחד ("והיו לבשר אחד"). מחלון ורות הם ה-1, המדרגה השלישית בשם – עמדה שלש מאויישת על ידי מחלון ורות. העמדה הרביעית, ה תתאה, כעת מלאה בכליון וערפה.

דחית כליון וערפה

חשוב להדגיש שבזהר¹⁰ חוזר כמה פעמים בפירוש מבנה נוסף, שהוא המבנה היסודי והעיקרי בזהר, של י-ה-ו-ה בדמויות מגלת רות – אלימלך, נעמי, מחלון ורות¹¹ (כאשר הזהר כלל לא מתייחס לכך שאלימלך מת – אלימלך נמצא תמיד באות י שבשם, כאפשרות הראשונה שאלימלך ממשיך להופיע מהעבר כ"רוחא"). כמוכן, גם המבנה הזה הוא רק לאחר חתונת מחלון וכליון בני אלימלך ונעמי, אך במקום לכלול בו זוג בכל מדרגה אחת (כ- **מה** ו-**בן** של אותה מדרגה¹²) נותר בו רק הזוג הגבוה יותר, מחלון ורות והזוג התחתון 'דחה' החוצה לגמרי מהשם הקדוש, כמפורש בדברי הזהר.

¹⁰ ח"א פ, ב; זהר חדש (מרגליות) פג, ב; שם מדרש הנעלם מז, א; תקו"ז תקן לא (עה, ב).

¹¹ המבנה הזה הוא המבנה המוכר בו שם הוי' בנוי מבן-בת-בן-בת (והוא מקביל לשם הוי' ה'מתוקן' שיוזכר לקמן – אלימלך-נעמי-בעז-רות – שהרי בסופו של דבר כאשר בעז נושא את רות הוא 'מייבם' את רות ומקים שם למחלון, בעלה הקודם, וכפי שיתבאר עוד לקמן בפנים).

¹² השמות **מה** ו-**בן** מכוונים (בסוד ארבעת המילויים העיקריים של שם הוי' ב"ה – **עב-סג-מה-בן**, המכוונים בעצמם כנגד ארבע אותיות השם) כנגד אותיות **וה** שבשם, אך ביניהם יש התכללות. אם כן, כאשר ממקמים זוג בכל אחת מהמדרגות **וה**, הרי שמחלון ורות הם **מה** ד-**מה** ו-**בן** ד-**מה** ויליון וערפה הם **מה** ד-**בן** ו-**בן** ד-**בן**.

⁷ לקהל ג, כא. **אדם** ו-**בהמה** הם סוד השמות **מה** ו-**בן**, כנודע, כך ששתי המדרגות שכנגד שם **מה** (מחלון ורות, **מה** ד-**מה** ו-**בן** ד-**מה**, כנ"ל בהערה הקודמת) הן בסוד "רוח האדם" ושתי המדרגות שכנגד שם **בן** (כליון וערפה, **מה** ד-**בן** ו-**בן** ד-**בן**) הן בסוד "רוח הבהמה" (וראה רש"י סוטה מ, ב ד"ה "עורפין אותה" שערפה נקראת כך על שום ש"הפקירה עצמה כבהמה").

⁸ הקשר של ערפה לגוף מדגיש שגם היא בסופו של דבר צריכה לבוא על תיקונה – שהרי עיקר בחירת ה' היא בגוף היהודי (תניא פמ"ט) ועד שלעתיד לבא, לאחר תחית המתים, הנשמה תיוון מהגוף – וראה עוד בשיעור כ"ג סיון שנה זו.

וגם ה-ה תתאה הם נשים כעת, הכל כעת נשי. יש שלש נשים – נעמי, רות וערפה. יש כאן י-ה-ו-ה שכולו נשי – דבר לכאורה מדהים. אבל זה לא יכול להשאיר בצורה הזאת, זה רק חלק מתהליך ההתפתחות, המעבר מתהו לתיקון.

עזיבת ערפה

מה שם הוי' הבא? נעמי דברה באהבה לשתי הכלות, היא אומרת שאין לי עוד ילדים שתוכלו להנשא להם. היא מרחמת עליהן – אתן עוד יכולות להתחתן, להקים לכן בית, לכן העצה שלי היא שתחזרו למולדת הראשונה שלכן. אחרי הרבה בכי ערפה נושקת לחמותה ועוזבת, אחר כך ערפה נעשית אמו של גלית. דוד, הצאצא של רות, נלחם והורג את הצאצא של ערפה (בלשון חז"ל²⁶ בן הנשוקה נמסר בידי בן הדבוקה, על פי הכתוב "ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה"²⁷).

שוב, ערפה עוזבת – סוד הפרדת הפסולת מהבר. רות אומרת אל תפצירי בי שאעזוב אותך – לעולם לא אעזוב אותך, "כי אל אשר תלכי אלך, ובאשר תליני אלין, עמך עמי ואלהיך אלהי. באשר תמותי אמות ושם אקבר"²⁷, אל תדברי איתי יותר (על לעזוב)²⁸. נעמי שומעת

בחור"ל ולא קבלו החלטה לחזור לארץ). כתוב שמלכתחלה היה בידם למחות באביהם שלא יעזוב את הארץ ויעלים עין מצרת העם והם לא עשו זאת. או, יש דעה שהם נענשו כי נשאו נשים מואביות בלי לגייר אותן. יש דעה בחז"ל שהם לא גיירו אותן. בזהר כתוב שהם כן גיירו אותן – ואז השאלה היא למה נעמי שוב גיירה את רות (והתשובה היא שבמצבן הנוכחי של רות וערפה, שתי אלמנות שלא צפוי להן עתיד, שמא יתגלה למפרע שהגיור הראשון לא היתה אמיתית אלא על מנת להתחתן וכו', כך ברור מדבר נעמי לכלותיה). אלה שתי דעות בנוגע לנישואים שלהן למואביות, אם הן התגיירו או שלא התגיירו.

בכל אופן, אחרי שבשני הזוגות הבעלים חטאו ונענשו, התעופפו מכאן, מה קורה כעת לגבי הכסאות המוזיקליים? אנחנו לא מוציאים כסאות, אז מי יושב כעת על ארבעת הכסאות? על הכסא הראשון – לא ברור מי יושב, כנ"ל. הכסא השני מאויש בקביעות – הוא הכסא היחיד שיש עליו אותו אדם מהתחלה עד הסוף, את נעמי. זה לימוד עמוק בפני עצמו, שהנוכחות האמהית היא הקבועה. נעמי, האמא הנעימה – האמא של "נעים זמירות ישראל" (נעים אותיות נעמי) – היא האישיה היחידה כאן שמקומה קבוע. שאר שלשת בני המשפחה – שלשת הגברים – עוזבים, מתים.

אז יש לנו כעת כסא ראשון, ריק לכאורה, אך אליבא דאמת הוא אינו ריק – לפי שלש האפשרויות שהסברנו קודם. כסא שני עליו יושבת נעמי. על הכסא השלישי יושבת כעת רות, שבעלה מחלון נפטר, ועל הכסא הרביעי יושבת ערפה, אשתו של כליון שנפטר (ועל פי המובא מהזהר בפסקה הקודמת, לפיו כליון וערפה נדחו מחוץ לתחום הקדושה, כאשר מחלון מת רות עולה חזרה ל-ו שבשם וערפה חוזרת לתחום האצילות, ל-ה תתאה שבשם – אך בסופו של דבר נדחית משם שוב, כדלקמן). מה כעת מאפיין את שם הוי' הזה? שגם ה-ו

²⁶ סוטה מב, ב.

²⁷ "ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה" עולה בגימטריא נעמי (הביורו, סוד ההבדלה, נעשה על ידי נעמי) פעמים דוד (הצאצא של רות שבידיו נמסר הצאצא של ערפה).

²⁸ רות א, טז-יז.

²⁹ ראה לעיל (הערה כ) בענין בעז אותיות עזב – "אשר לא עזב חסדו וגו'". אכן השרש עזב מופיע עוד שלש פעמים במגלת רות: "ותאמר רות [לנעמי] אל תפגעי בי לעזובך לשוב מאחריך..." (א, טז), "ויען בעז ויאמר לה הַגֵּד הַגֵּד לִי כֵל אֲשֶׁר עָשִׂית אֶת חַמּוֹתְךָ אַחֲרֵי מוֹת אִישׁךָ וְחַעֲזוּבֵי אֲבִיךָ וְאִמְךָ וְאַרְץ מוֹלַדְתְּךָ וְתַלְכִי אֵל עִם אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ תְּמוֹל לְשׁוֹמֵם" (ב, יא), "וּגַם שֶׁל תְּשַׁלּוּ לָהּ מִן

לנו רק שני מקומות מאויישים. המקום השני מאוייש על ידי נעמי והמקום השלישי על ידי רות. ערפה עזבה את המקום הרביעי, והמקום הראשון נעזב ראשון על ידי אלימלך. כמו שאמרנו קודם שנעמי צריכה לתפוס שני מקומות ברמה הקוואנטית, הראשון והשני, כך כעת רות צריכה להיות במקום השלישי ובמקום הרביעי. בצורה גלויה יש לנו כעת רק את נעמי ורות.

שני הגואלים

מה קורה אחר כך? נעמי ורות באות לארץ ישראל ובהמשך רות הולכת (בהסכמת נעמי) לחפש מישוהו שיתן לה לאסוף שיבולים בשדה שלו. כאשר מגיעים לארץ ורות מחליטה לצאת ללקוט שיבולים היא כבר מרופפת מעט את הדבקות בנעמי ומתחילה 'לרדת' ממקומה ב-1 (הדבוקה ל-ה הראשונה שבשם) ל-ה האחרונה שבשם (מדרגת המלכות – ארץ ישראל בכלל והשדה בפרט – שהיא מקומה הטבעי, כפי שנראה לקמן). בהשגחה פרטית היא מוצאת את שדה בעז, שכאשר נודע לו מי היא מאד מביע רצון לעזור לה. כל פרק שני מסביר עד כמה בעז מסור לרות ולחמותה.

אז בא הפרק השלישי של מגלת רות, בו נעמי אומרת לרות – כעת הגיע הזמן שתהיי עצמאית

(מבינה) שזה אמתי, שלרות יש מסירות ודבקות מוחלטת בה' אלהי ישראל, והיא מפסיקה להפציר בה לעזוב. מכאן לומדים לעתיד איך להתייחס לגרים – כשרואים שמי שבא להתגיייר באמת רוצה להתגיייר יש להתייחס אליו ב"ימין מקרבת". מה שנראה כ"שמאל דוחה" בתחלה היא רק מבחן כדי לבדוק את אמתות הרצון של הגר (הכל בסוד הנאמר בשיר השירים, שיר האהבה, "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני"¹⁷) – תפקיד השמאל-דוחה הוא להרים את הראש, להקנות לגר דעת חזקה, להיות ראוי להצטרף ל"עם קשה ערף"¹⁸), כך לומדים מנעמי ורות.

על רות כתוב "ורות דבקה בה", היא לא עזבה אותה¹⁹. אז מה קורה לשם הוי' שלנו? כעת יש

הצבתים **ועזבתם** ולקטה ולא תגערו בה" (שם פסוק טז). השם בעז מופיע 20 פעם במגלה (16 "בעז", 2 "ובעז", 2 "לבעז") וביחד עם 4 פעמים לשון עזב הנ"ל עולה הכל 24 (4 בעצרת) פעמים 120 (5 בעצרת), הערך הממוצע של 24 המלים. והוא עולה 10 פעמים **רפח**, שלמות הבירור של **רפח** ניצוצין שנפלו לתוך המציאות בשבירת הכלים (מיתת המלכים).

¹⁷ שה"ש ב, ו.

¹⁸ שמות לר, ט (ובכ"ד). "עם קשה ערף" הוא התיקון לעתיד של ערפה.

¹⁹ שני השרשים **עזב ודבק** מופיעים בתורה לראשונה באותו פסוק: "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד" (בראשית ב, כד). פסוק זה רומז באופן מופלא מאד לנשמות העיקריות המופיעות במגלת רות: "**על כן**" עולה **נעמי** (היא השרש וסבת הכל); "יעזב" רומז לבעז; "איש" רומז לאלימלך (שנשאר בהעלם אף לאחר הסתלקותו, כמבואר בפנים), שנקרא "איש נעמי" (אך מכאן רמז שבעז נכנס במקומו, וכך ממלא גם את מקום ה-י וגם את מקום ה-1 של שם הוי' בסוד "מה שמו ומה שם בנו כי תדע"); ["ודבק] באשתו" רומז לרות; "והיו לבשר אחד" רומז לעובד (ונעוץ סב"ת – "לד בן נעמי"). אם נוסיף לחשבון כל הפסוק את שמות **אלימלך נעמי בעז רות עובד** יעלה הכל 3905

שהוא מספר חוה (וגם הכפל של שני מספרי חוה עוקבים, 55 [כלה] פעמים 71 [יונה]). **אלימלך** (השם הראשון שמוזכר במגלה) לבד (131) הוא מספר חוה, וכן "סוד הוי'" המקורי במגלה, **אלימלך נעמי מחלון כליון** (551) הוא מספר חוה. וכן המלה "**הריון**" ("ויתן הוי' לה הריון") שמופיעה רק פה בתנ"ך ומספרו נדרש על ידי חז"ל (גדה לח, ב) למספר ימי ההריון היא מספר חוה. הכל רומז לתיקון חוה, האשה הראשונה עליה מדובר בפסוק הנ"ל. וכן אמרו חז"ל שרות הצדיקה לא היתה ב"פתקה של חוה", היא תקנה בשלמות את חטא חוה וילדה בלא **עצב** (שרש המתחלף בשרש **עזב**), ודוק.

שמאל, כמו העמוד השמאלי שעשה שלמה בבית המקדש שנקרא "בעז".¹ בעז אמנם בא מיהודה, לא מיוסף, אבל הנשמה שלו היא אב-טיפוס של "גואל רחוק" (בלשון הקבלה, ספירת היסוד הרחוק ממקור הגאולה, אמא עילאה, סוד נעמי), משיח בן יוסף. לעומת זאת, ה"גואל קרוב" (ספירת החסד הקרוב למקור הגאולה) – שלא הסכים לגאול, כמו שנסביר – הוא אב-טיפוס של משיח בן דוד (בחינת ימין. בעולם הזה "השיב אחר ימינו"² ודוד מתחנן "הושיעה ימינך וענני"³), וכאשר יושע הימין, בביאת משיח בן דוד, נאמר "ימין הוי' רוממה ימין הוי' עשה חיל"⁴). דבר מדהים מאד. המשיח שיבוא בסוף הוא הנשמה של ה"גואל קרוב".

הנשמה מהעתיד – "פלני אלמני"

יש הרבה מאד להסביר על זה, ואין לנו כעת זמן להסביר בפירוט. רק נאמר שהנשמה המיסתורית, ה"גואל קרוב", שאין לה שם בסיפור הזה, הוא באמת הנשמה מהעתיד שנמצאת כאן ב-י של שם הוי'. השם שלו לא מפורש – הוא נקרא "פלני אלמני".⁵ התרגום של "פלני אלמני" הוא "כסי וטמיר" – מכוסה ונעלם, חסר-שם. אולי הגימטריא הכי מפתיעה במגלת רות היא ש-פלני שוה בדיוק נעמי ו-אלמני שוה בדיוק אלימלך. יש משהו בו שהוא שייך לשתי הנשמות שכנגד שתי האותיות הראשונות של שם הוי', הזוג של אבא ואמא ("יחודא עילאה" בלשון הקבלה)⁶.

ותגיעי ליעוד שלך, תבני בית לעצמך. אז היא נותנת לה הוראת מאד מדויקת מה לעשות – איך ללכת אל בעז ולשכב למרגלותיו ולומר לו שאתה הגואל הפוטנציאלי ואני מתחננת שתגאל אותי ("ופרשת"⁷ כנפך על אמתך כי גאל אתה"). מה בעז אומר? הוא משבח אותה שהיא לא הולכת אחרי הבחורים הצעירים ורק הולכת אחריו לקיים מצוה – הוא היה אדם זקן אז. יש כמה דעות בחז"ל כמה הוא היה זקן.⁸ הוא אומר לה, בתי – אעשה זאת ("כל אשר תאמרי אעשה לך"⁹), ואפילו נשבע לה "חי הוי'¹⁰ [שכבי עד הבקר]¹¹". הוא אומר שיש גואל יותר קרוב ממנו, אני בן אה של אלימלך, אבל יש אה של אלימלך שעדיין חי – הוא "גאל קרוב ממני"¹². אם כן, יש שני גואלים בסיפור הזה – אחד נקרא "גאל קרוב" והשני הוא בעז עצמו, שגם הוא גואל, אבל הוא "גאל רחוק" (כך הוא מכונה בספר הזהר¹³).

הזהר אומר דבר מדהים, שבעז – מי שמתחיל כעת את השושלת של דוד המלך – שהוא "גואל רחוק", הוא בעצם משיח בן יוסף (בחינת

¹ "ופרשת" עולה "סוד הוי'" מובהק: אלימלך נעמי בעז רות.

² יש דעה שהיה בן 400 שנה, כמנין "על כן יעזב איש".

³ רות ג, יא.

⁴ יש במגלת רות חי פעמים שם הוי' ב"ה.

⁵ רות ג, יג.

⁶ רות ג, יב: "אמנם [= אלימלך] כי גאל אנכי וגם יש גאל קרוב ממני [= אלימלך נעמי בעז רות]".

⁷ זהר חדש (מהדורת מרגליות) פח, א.

⁸ "גאל קרוב" "גאל רחוק" עולה בגימטריא "משה משה" ד"לא פסיק טעמא בגווייהו" (הוא גואל ראשון, בחינת משיח בן יוסף, והוא גואל אחרון, בחינת משיח בן דוד). ובכתיב מלא: גואל קרוב גואל רחוק = שבת (היהלום של שם הוי' ב"ה), וכידוע שבכל שבת יש שתי שבתות שהגאולה השלמה תלויה בשמירת שתייהן.

¹ איכה ב, ב.

² תהלים ס, ז; קח, ז.

³ שם קיח, טז.

⁴ רות ד, א.

⁵ וי"ל שהוא בסוד או"א עילאין שמכוסים תחת דינקא עילאה קדישא, סוד "כסי וטמיר", ואילו אלימלך נעמי הם יחסית סוד או"א תתאין, יסו"ת.

וכשהיא נשאת לבעז היא נעשית מלכות ממש. כעת בעז נכנס למקום של ה-ו, העמדה השלישית, ורות נמצאת בעמדה הרביעית. נעמי גם לאחר שהיא מתרוממת לעמדה הראשונה לצורך שליחות רות עדיין נמצאת בעיקר במקומה הקבוע, בעמדה השנייה, אבל כעת 'פגשונו' גם את הנשמה שאמורה להכנס לעמדה הראשונה באופן קבוע²¹ – פלני אלמני (כסי וטמיר)²².

יש עוד דבר מדהים, שחז"ל מלמדים אותנו שבעז היה איש זקן וביום שהוא נשא את רות, ורות נכנסה להריון – הוא נפטר. עוד שחקן עזב, עוד יונה התעופפה... אז בסוף יש לנו את נעמי באופן גלוי במקום השני, ובעז במקום השלישי – אבל רק ליום אחד – ורות נמצאת במקומה החדש האמתי, במלכות. מה קורה כעת? נולדים הדורות הבאים – עובד (עליו נאמר "לד בן לנעמי"²³), ישי ועד ש"וישי הוליד את דוד" (סיום מגלת רות).

סיכום גלגולי משפחת נעמי

נסכם את השינויים שראינו ב'כסאות המוזיקליים' של שם הוי' ב"ה במגלת רות:

²¹ פלני אלמני לא יכול לשאת את נעמי, בהיותה אשת אח (שכאשר בעלה מת שני בניה היו בחיים), ובכל זאת הוא עיקר הגואל של אלימלך. נמצא שיש יחוד רוחני בין פלני אלמני לנעמי (וכמודגש בגימטריא הנ"ל שפלני = נעמי ואלמני = אלימלך). והנה, פלא, היחוד של פלני אלמני נעמי שזה בדיוק ליחוד של כליון ערפה!

²² פלני אלמני נעמי בעז רות עולה 1156 = טוב טוב ברבוע. א.ז. שהערך הממוצע של כל שם עולה טוב ברבוע – אם יגאלך טוב יגאל".

²³ רות ד, יז.

כתוב בזהר שהדמות המיסתורית ונסתרת הזו, פלני אלמני²¹, היא משיח בן דוד. אבל בזמן של מגלת רות לא הגיע הזמן שלו להופיע, ולכן הוא לא מוכן לגאול בנקודת הזמן הזו. הוא אומר לבעז שאתה צריך לגאול, כי אתה משיח בן יוסף, ואתה בא ראשון, לפני. לי צריך לחכות לעתיד.

כניסת בעז (והתזוזות שבעקבותיה) ויציאתו

אם כן, מה קרה? כאשר נעמי שלחה את רות לבנות את עצמה מחדש היא דחפה אותה באופן סופי למטה, לרדת לגמרי מהעמדה השלישית ולהתעצם עם העמדה הרביעית – המקום האמתי שלה, כי היא מלכות. כעת היא נישאת למישהו חדש, והוא נכנס לעמדה השלישית. קודם היה מצב של חמות וכלה שדבקו זו בזו, במקומות שנים ושלש, אבל כעת, כשהיא יוזמת שרות תלך לבעז להתחנן אתו, שהוא יגאל אותה והיא תנשא לו, היא מכינה בשבילה עתיד חדש – שהיא תהיה אם המלכות ("אם המלך"), סבתא-רבא של דוד המלך – ובכך היא 'דוחפת' אותה למדרגה של המלכות (בשליבים בהם רות היתה בעמדה השלישית היא היתה בה "בכח", ורק כאשר היא מגיעה לעמדה הרביעית היא נמצאת בה "בפועל" – דבר שנוגע למחקרו של אהרונוב עד כמה ה"בכח" הוא מציאות אמיתית בעולם הקוואנטי).

כדי לעשות זאת היא עצמה צריכה להתרומם. בהתחלה היתה כאן בת במקום של הבן. יש כאן הרבה ענינים של מגדר – קודם רות היתה במקום של בן. כעת נעמי עולה להיות דמות-אב ורות יורדת להיות דמות-בת מוחלטת (והיחס ביניהן נעשה בסוד "אבא יסד ברתא"). האריז"ל אומר שרות היא בתחלה המלכות דועיר-אנפין בלשון הקבלה, המלכות של אות ה-ו שבשם,

²² שגם נקרא "טוב", סוד השם הטוב – "את החיים ואת המתים", כמבואר לעיל.

כלות שעל-
פניו אינן
ראויות, עדיין
מתקיים כאן
"כתפארת
אדם לשבת
בית"^{נח}.
השלב

י	אלימלך	רוחא/נעמי/נשמה מהעתיד	כנ"ל	כנ"ל	כנ"ל	כנ"ל	כנ"ל	כנ"ל	כנ"ל
ה	נעמי	נעמי	נעמי	נעמי	נעמי	נעמי	נעמי	נעמי	נעמי
ו	מחלון	מחלון	מחלון	מחלון	מחלון	מחלון	מחלון	מחלון	מחלון
ה	כליון	כליון	כליון	כליון	כליון	כליון	כליון	כליון	כליון

הרביעי, שם הוי' שמופיע בזהר (אלימלך-נעמי-מחלון-רות), מבטא את נצחון צד הקדושה, הנפש האלקית (מחלון-רות), על צד הקליפה, הנפש הבהמית (כליון-ערפה) – נצחון השייך למדת ה**נצח**. כאן לראשונה מופיע שם הוי' בסדר של בן-בת-בן-בת – שם הוי' יותר מתוקן, כדעת בית הלל – וזו המשפחה שבסופו של דבר **מנציח** בעז (כשהוא 'מייבם' את רות).

השלב החמישי, לאחר מיתת מחלון וכליון, הוא כנגד ה**הוד** שהוא ענף הגבורה (בה מת אלימלך). בשלב זה מופיע שם הוי' שכולו נשי (בסוד "איהי בהוד") ונותנים לערפה – שנדחתה כלפי מטה בשלב הקודם – הזדמנות נוספת לעלות לתחום הקדושה. אכן, שוב מתקיים בערפה "הודי נהפך עלי למשחית"^{נז} ובסופו של הבריור היא נדחית – שוב, מרצונה – למטה, עוזבת לגמרי את משפחת נעמי ונעשית נפקת-ברא בצורה הבוטה ביותר^{נח} (ולכן הטור החמישי והששי בסיכום, אינם אלא חלק מאותו שלב-תהליך שמתחולל לאחר מיתת מחלון וכליון).

השלב הששי, בו נכנס בעז למבנה, מכוון כנגד ספירת ה**יסוד** – בעז עומד בניסיון שמירת וקדושת הברית עוד יותר מיוסף הצדיק^{נח} ומבואר בפירוש בהקדמת הספר "צדיק יסוד

את שלבי השינויים ניתן להקביל כנגד מדות הלב – הספירות שמחסד עד מלכות (ואף שבטבלת הסכום ישנם שמונה טורים, אין כאן אלא שבעה שלבים, כפי שיוסבר בסמוך):

המבנה הראשון והבסיסי, המשפחה השרשית של אלימלך-נעמי-מחלון-כליון, הוא כנגד ה**חסד** – הוא מתאר משפחה אחת שלמה ואוהבת ("משפחה אחת... באהבה", אך כזו שלא נהגה "על פי תורה"^{נז}). השפת אמת מסביר^{נח} כי יסוד כל משפחה של מנהיג מיהודה הוא צדקה, ולכן נענש אלימלך על כך שעינו היתה צרה בעניים ולכן הוא ירד מהארץ בזמן הרעב. אם המשפחה היתה נשאת בארץ היא היתה משפחה של חסד וכשהיא עזבה את הארץ היא פגמה במדת החסד.

השלב השני הוא המבנה שבא בעקבות הפגם הראשון בשם הוי' הבסיסי – מיתת אלימלך, בעקבות עזיבת ארץ החיים, המצריכה למצוא מילוי מקום ראשון בשם כאן – ולכן הוא כנגד ספירת ה**גבורה**, הדין והעונש שבעקבות החטא.

השינוי השלישי, שבא בעקבות נישואי הבנים מחלון וכליון לרות וערפה, מכוונת כנגד ה**תפארת** – על אף שמדובר בבית בחו"ל, ועם

^{נז} ישעיה מד, יג.

^{נח} דניאל י, ח.

^{נח} ראה סוטה מ, ב (לעיל הערה ל).

^{נח} סנהדרין יט, ב.

^{נז} ראה לוח "היום יום" כ"ד טבת שאדמו"ר הזקן רצה שכל החסידים יהיו "כמשפחה אחת על פי תורה באהבה".

^{נח} שבועות תרמ"ג ד"ה "בענין קריאת רות בשבועות".

ההתבוננות על העולם ברמה הקוונטית מזכירה שהדברים גמישים הרבה יותר – לפעמים מצטופפים שני בני משפחה בתפקיד אחד, לפעמים בן משפחה אחד נדרש למלא יותר מתפקיד אחד, לפעמים הרושם הרוחני של משהו שכבר עזב ממשיך למלא תפקיד ולפעמים נזקקים לקבל כחות ומילוי ממה שצופן העתיד הטוב (ושוב, העתיד – המשך הדורות – הוא-הוא יעודה הרשמי של המשפחה, כאשר "ודבק באשתו"¹⁰ הוא גם בשל זכרון העבר המשותף אך לא פחות בשל השאיפה לעתיד המשותף של "והיו לבשר אחד" בילדים שעתידים להולד¹⁰).

והעיקר הוא – מכח האם הנעימה, נעמי, שמקומה קבוע (הן בעתות טובה והן בעתות משבר, כפי שרואים במגלה) והאמהות המכילה שלה היא היוצרת את המשפחתיות¹⁰ – יש להתייחס לכל החילופים והשינויים כאל ניגון-ריקוד ומשחק היוצר ביחד את "זמרות ישראל".

קיום נצחי למשפחה ולעם

התחושה של "משפחה אחת באהבה", כאשר כל שינויי החיים ואף חילופי הדורות אינם אלא חלק ממשחק כסאות, מחדדת את הקיום הנצחי של המשפחה – המשפחה, כיחידה שלמה, איננה מתה (וזהו עומק סוד היבוס¹⁰, העומד ברקע של מגלת רות). לכך רומז בעז כשהוא אומר לרות "חי הוי" [שבועת החיים שהיא סוד המשפחה, המשקפת את שם הוי" ב"ה] שכבי עד הבקר" – גם בזמן של "שכבי"

עולם" על מגלת רות²⁰ כי בעז הוא ה"צדיק" ורות היא "יסוד עולם"²⁰ (בעז, שמחליף-מייבם את מחלון – כיסוד המתקן את התפארת – בא 'להנציח' את המשפחה שבנצח).

התכלית היא השלב השביעי, בו נכנס למשפחה עובד (תחת בעז שהסתלק יום לאחר הנישואין) – הראשון לדורות המלכות – המבנה הסופי שכנגד המלכות, ממנו מתחילה לצמוח מלכות בית דוד.

משחק הכסאות המוזיקליים במשפחה

היהודית

עד כאן פרק א', להתחיל להבין מה קורה במגלת רות ומה המסר של המגלה עבורנו – לזכות להיות "משפחה אחת באהבה", משפחה המשקפת-מגלה את השם המפורש של הקב"ה (שהוא עצם הטוב וטבע הטוב להיטיב בגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו).

במשפחה שכזו יש תנועה מתמדת, מעין משחק של 'כסאות מוזיקליים'. באופן קבוע, בשל טבע חילופי הדורות (שהוא-הוא לוז הענין של משפחה, שכל ענינה הוא "תחת אבתיך יהיו בניך"²⁰, כאשר כל דור מחליף את קודמיו ומעמיד לעצמו מחליפים), ולפרקים בשל טבע האדם המשתנה והמתחדש, יש מי שיוצא מהמשחק ויש מי שממלא את מקומו, יש מי שמקומו במערכת קבוע ויש מי שזז מכסא לכסא.

²⁰ ראה לעיל הערה טו.

²⁰ לעיל נתבאר כי כאשר רות היא במקום ה-1 היא בגדר מלכות דו"א ולאחר מכן היא יורדת להיות המלכות ממש. אכן, יש לדעת כי כך בפרטות, בסיפור המגלה, אך בכללות אומר האריז"ל כי רות היא בסוד מלכות דו"א, עטרת היסוד, ואילו בת שבע היא המלכות ממש (אלא שבמגלת רות טרם הופיעה בת שבע, ולכן בה תופסת רות את מקום המלכות).

¹⁰ תהלים מה, יז.

¹⁰ ראה לעיל הערה לח.

¹⁰ כפירוש רש"י על הפסוק.

¹⁰ כמבואר אצלנו בכ"מ שרש **שפח** שייך דווקא לאמא.

¹⁰ ענין היבוס מאפיין את שבט המלכות, שבט יהודה, כפי שמצינו במעשה יהודה (ובניו) ותמר (המתגלגלים בבעז ורות, כנ"ל) – וכדלקמן בפנים כי בנין המשפחה ובנין המלכות השזורים זה בזה הם סוד מגלת רות.

ואת המתים" (י"ג). **בעולם התהו** המלכות היא "וימלך... וימת" (י"ב) – כל מלך דואג לקיומו וחושש פחד-מות מהשגת גבולו, עד שהוא אכן מת – אך בקדושה, מכח ההתכללות, הגמישות והאחדות של המשפחה מתקיים "דוד מלך ישראל חי וקים" (י"ז).

יש עוד הרבה דברים ונושאים להשלים – אולי נשאיר אותם לפעם הבאה. בשיעור הזה כעת – ב"ה שכולנו יחד – אנחנו מבקשים מה' שכל היהודים שנוקקים לישועה, לגאולה גם בממד האישי, ובפרט נקדיש זאת לחבר מאד אהוב בלוס-אנג'לס כעת, שלמה יצחק בן אסתר פייגא. שתהיה לו רפואה שלמה ולכל עם ישראל תהיה רפואה שלמה וגאולה קרובה.

("בשכבך" (ט"ו) בקבר ישנה וודאות של חיות וקיום "עד הבקר" של תחית המתים ("ובקומך" (ט"ו).

קיום המשפחה הנצחי הוא על דרך מאמר חז"ל "אין צבור מתים" (י"ב) – פרטי הצבור יכול להשתנות ולהתחלף, אך הצבור בשלמותו נשאר חי ("דור הלך ודור בא והארץ לעולם עמדת" (י"ג). לעם ישראל יש דין צבור דווקא בארץ ישראל – "ארץ החיים" (י"ב) – ומכאן מובן עומק חטאם של אלימלך ומשפחתו שעזבו את הארץ מפחד מות, אך בעצם עזיבת ארץ החיים יש מות ורק בחזרה אליה מתגלה שלמות הכל יש קיום נצחי למשפחת אלימלך.

הזיקה הזו, בין קיום המשפחה היהודית לקיום הנצחי של הצבור, היא-היא עצם הסוד והיסוד של המלכות בישראל – המלכות המשתלשלת ממגלת רות. כל ענין המלכות, ש"רגליה ירדות מות" (י"ג), הוא חיים ומות – יש במלכות מודעות לאנטרופיה ולמיתה בעולם, והיא מנסה להלחם בה, כתפקיד המלך לבער רוצחים ולשמור על הבטחון האישי, ואחרי הכל תודעת המות-שבסוף מלווה את המלכות (והמודעות הזו לאנטרופיה היא-היא סוד נשמת כליון). כך, דוד המלך עצמו נקרא "בר נפלא" – בכל רגע הוא נופל ומת – אך מכח המשפחה (המשקפת את שם הוי' החי, "חי הוי'") הוא קם לתחייה בכל רגע (והוא כח בעז בו נאמר "ברוך הוא להוי' אשר לא עזב חסדו את החיים

^ט ראה לוח "היום יום" י"ג מנחם-אב (עפ"י אבות פ"ו מ"י).

^י הוריות ו, א.

^{יא} קהלת א, ד.

^{יב} עפ"י תהלים קטז, ט.

^{יג} משלי ה, ה.

^{יד} אצל דוד מתקיים בכל רגע "עד הבקר", כשחילופי הגברא מחיים גם את מי שנמצא כבר בקברא...

^ע ראה לעיל הערה כ.

^{יז} ראה בראשית לו, לא-לט.

^{יח} ידוע הרמז ש"מזוות" (דברים ו, ט) – מזווה היא מצות המלכות – אותיות **זו-מות** (זהר ח"ג ש, ב ובכ"ד), ועל זה הדרך יש לדרוש כי המלכות דקדושה היא אותיות **לך-מות** – היא אומרת למות לך מכאן!.

שיעור ב: אור לכ"ד סיון ע"ו

שיעור שבועי פרשת קרח

שבע ברכות משה ואודיהרות הלר

חידושי רבי חסדאי קרשקש

בשיעורים האחרונים אנחנו מדברים על הספר אור ה' של רבי חסדאי קרשקש, מגדולי הראשונים, ואיך שבחקירה שלו הוא חולק על הרמב"ם בכמה וכמה דברים עיקריים הנוגעים לעיקרי האמונה של התורה, של היהדות, ואיך שהחשיבה שלו מקדימה את החסידות ובכלל את החשיבה היותר מודרנית (מה שנקרא), גם מבחינת המדע. היינו שבוע שעבר באמצע הקבלת רעיונות מרכזיים שלו לספירות, לפי הקבלה. הוא תלמיד הר"ן, מבית המדרש של הרמב"ן – קבלה אינה זרה לו, ודאי למד קבלה, אך בכתביו הוא מסתיר זאת, כדרך הראשונים שלא מדברים על קבלה בגלוי. בכל אופן, התחלנו להסביר שאת העקרונות שלו אפשר לסדר כנגד הספירות.

לפני שבוע הגענו עד הדעת ועד בכלל – עשינו כתר-חכמה-בינה-דעת. בדעת דברנו על האופן בו הוא מבין את העיקר של בחירה חפשית לעומת ידיעת ה'. הסברנו שהוא שם קצת יותר דגש על הידיעה של הקב"ה.

כ"ג סיון – "ליהודים היתה אורה ושמחה

וששון ויקר"

הנה החתן הגיע, אז אפשר לנגן ניגון – "מהרה ישמע", "אשר ברא". הזכרנו קודם שהיום, כ"ג סיון, הוא יום מיוחד. זה בעצם היום של "ונהפוך הוא" – של הספרים השניים, "ויקראו סופרי המלך בעת ההיא בחדש השלישי הוא חדש סיון בשלושה ועשרים בו ויכתב ככל אשר צוה מרדכי אל

א. החסד בחידושי אור ה': "תורת חסד" – הכח לכוון את המציאות לטוב וחסד

כ"ג סיון – מגלת אסתר ומגלת רות

אנחנו עדיין בחדש של מתן תורה, חדש סיון, "החדש השלישי", כמו שהתורה היא "אוריאל תליתאי". הערב אנחנו כבר ביום ה-כג של החדש הזה, יום חשוב שהוזכר במגלת אסתר – בעצם הוא ה"אתחלתא דגאולה" של פורים, בע"ה נזכיר זאת בהמשך.

בעצרת, חג שבועות, קוראים מגלת רות. התחלנו לדבר^א על הקשר בין עצרת לבין מגלת רות. בעזרת ה' עוד מעט מגיעים לכאן חתן וכלה, עושים להם שבע ברכות, ושם הכלה הוא רות – מתאים לדבר על הצדקת רות המואביה, שהיא האב-טיפוס של גר צדק, מי שמוסר את הנפש ממש כדי להצטרף לעם ישראל. בזכות זה היא זוכה להיות אם המלכות.

כתוב "וישם כסא לאם המלך" – ששלמה המלך שם כסא לאם המלך – ולפי חז"ל הכוונה לרות, שעדיין היתה בחיים. שלמה הוא בן הנין שלה, כבר דור חמישי, והיא עדיין חיה. שלמה, שיושב על כסא ה' למלך, שם לידו כסא לאם המלך. בקבלה כתוב שכל מלכות בית דוד, עד מלך המשיח ועד בכלל, נכללת בתוך נשמת רות.

^א בשיעור כ' סיון ש"ז (ועיי"ש לעוד כמה מהענינים הבאים לקמן).

הדגש על ידיעת ה' – כבוד ה' וחתימה ליעוד

הטוב

אמרנו שרבי חסדאי שם יותר דגש על ידיעת ה'. ידיעת ה' היא בעצם היחוד והחבור של הקב"ה עם העולם שהוא ברא לכבודו. כמו חתן וכלה, שהיחוד שלהם מכונה בתורה דעת – "והאדם ידע את חוה אשתו" – כך ידיעת ה' את כל הנבראים הכוונה שהוא מתייחד איתם, מזדווג איתם. מי שהוא חסיד – וכאן כולנו חסידים, החתן והכלה וכולם – נאמר בו "איזהו חסיד? המתחסד עם קונו", עושה חסד עם קונו, עם הקב"ה, "לייחד קוב"ה ושכינתיה בתחתונים". כל מה שהוא עושה – הוא מכוון לדעת, להיינו ליחוד קוב"ה ושכינתיה בעולם שלנו.

בעצם זה נקרא "להרבות בכבוד שמים" על ידי ש"ממעט בכבוד עצמו" ועושה עצמו אין, כידוע התורה של רבי נחמן בלקו"מ. מה זה "כבוד שמים"? שהוא משלים את הכוונה של בריאת העולמות, שכל מה שה' ברא הוא ברא לכבודו, "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו". התכלית היא "אף עשיתיו", שגם שם יתגלה כבוד ה'. "על כל כבוד חפה" – יש את כבוד החתן, מה שהוא אוהב את הכלה, ויש את כבוד הכלה, מה שהיא אוהבת את החתן, ועל כולם יש חופה של ה', מה שהוא אוהב את החתן והכלה ואת עם ישראל כולו (הכלה שלו) ואת כל מה שהוא ברא לכבודו.

היות שה' יודע הכל, גם את העתיד לבוא, ובעצם הוא ממשיך את העתיד לתוך ההווה – כלומר, שהוא מקדם את ההווה לקראת העתיד, שיש לו יעוד. דעת הוא גם לשון יעד, בהיפוך אותיות. הוא יודע הכל ומכוון כל מה שקורה בעולם בהשגח"פ שיגיע ליעד. הגם שיש בחירה חפשית, האדם יכול לבחור כך או כך, אבל "סוף הכבוד לבוא" – הכבוד של הקב"ה.

היהודים...". גזרת המן מתבטלת ובהמשך כתוב "ומרדכי יצא מלפני המלך" ואחר כך "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" והרבי מסביר² שמן הסתם הכל נפעל בזריזות ממש והכל קרה באותו יום – באותו יום שהרצים יצאו מבוהלים ודחופים להביא את דבר המלך לכל העם, לכל הארצות, לכל ה-127 מדינות של מלכות אחשורוש, באותו יום ממש הכל התגלגל מהר מאד עד שמרדכי יצא מלפני המלך ואחר כך "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר".

אם כן, היום הזה הוא היום של "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", כ"ג סיון. בשיחה הרבי מדגיש שמתוך המגלה אנחנו לומדים שכל דבר שקורה בעם ישראל קורה מידי שנה, רק צריך לזכור זאת כדי שיתגלה לנו ממש – "והימים האלה נזכרים ונעשים", ואם זוכרים כדבעי זה קורה שוב וביתר שאת, לכן "הקורא את המגלה למפרע לא יצא ידי חובתו". לכן גם הענין של כ"ג סיון קורה כעת ביתר שאת.

בהשגחה פרטית, בווארט של החתן והכלה שלנו התחדש ניגון על "ליהודים היתה אורה ושמחה", וכעת זוכים לעשות להם שבע ברכות באותו יום שזה קרה – היום של "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", לכן ראוי שנשיר. רק מה? בשביל לשיר טוב צריך מישוהו שיתנדב להיות החזן, שישיר עם כל הרגש המתבקש. קודם נשמע, וגם לא צריך לבקש רשות, כל אחד יכול לקום ולהיות החזן. גם אתמול בחתונה לא נתנו מספיק כבוד לניגון – בסוף קצת נגנו אותו, אבל הוא תובע עדיין קצת יותר תשומת לב.

נגנו "ליהודים" (גם למלים "אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה..."). מזל טוב מזל טוב!

² שיחת פרשת שלח תשמ"ג (סעיפים יג-יז בתורת מנחם (ש).

הקשר בין רות לבת שבע

איך זה בא לידי ביטוי בחסד גופא, שהוא התכלית וה' מכוון הכל לחסד? יש לו ווארט כל כך יפה, שהוא יסוד מוסד לגבי התורה הקדושה בכללותה, התורה שנקראת "תורת חסד" – "ותורת חסד על לשונה". כך כתוב באשת חיל, כלומר שזו תפיסה – היום אומרים תובנה – תובנה מיוחדת של האשה, של הכלה. "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה" של הכלה של "אשת חיל".

על פי פשט "אשת חיל" נאמר על בת שבע, אם שלמה המלך, המחבר של ספר משלי, אבל דורשים אותו גם על רות. אותו פסוק שהזכרנו קודם, "וישם כסא לאם המלך", על פי פשט הוא לבת שבע, אבל חז"ל אומרים ש"אם המלך" זו רות – סימן שיש קשר בין רות לבת שבע. גם האריז"ל אומר שיש קשר חזק ביניהן, שיחסית רות הוא המלכות דז"א ואילו המלכות ממש היא בת שבע. דווקא בין שתי אלה יש קשר מיוחד.

בדברי הימים בת שבע נקראת בת שוע. יש לה ארבעה ילדים – חוץ משלמה המלך יש שם עוד שלשה בנים. אחד מהם הוא נתן (כשם הנביא של דוד המלך, זה שהוכיח אותו במעשה של בת שבע) ויש עוד שנים. על פי פשט בת שוע של דברי הימים, אם שלמה, היא בת שבע, אבל איפה אנחנו מכירים עוד את בת שוע? היא האשה הראשונה של יהודה, לפני שהוא נשא את תמר (ביזמת תמר). מבת שוע הוא הוליד את ער ואונן, שהתגלגלו קודם כל בפרץ וזרח בני תמר – אלה בנים של בת שוע. הם מתו, אבל אחר כך נשאר מבת שוע שלה, "עד כי יבא שילה", מלך המשיח – שילה נקרא על שם שלה, הבן השלישי של בת שוע, הגם שהוא יוצא מפרץ. יש פה ערבוב וחבור של נשמות המלכות. אם כן, יש בת שוע של יהודה ויש תמר של יהודה. כתוב בפירוש שרות היא הגלגול של תמר. בעז הוא הגלגול של יהודה

בסוף יבוא משיח, כל מה שצריך להיות – הכל יבוא והכל מכוון מעכשיו. היות שהכל טוב והכל מכוון לטוב, שיהיה טוב, לכן אפשר לשים יותר כובד משקל על הדעת, הידיעה של ה', והבחירה היא איך בדיוק מנתבים את הענינים שבלאו הכי בסוף יגיעו לטוב – יכול להיות קצת ככה (מימין) או קצת ככה (משמאל).

"לאכללא שמאלא בימנא" – עולם של

win-win

יש לו חידוש מאד יפה, שאותו נשים בחסד – המשך של אותו רעיון, אותו ענין של הדעת. בקבלה יש כינוי לדעת – "ברא בוכרא", הבן הבכור של האבא והאמא, החכמה והבינה. אבל לפעמים כתוב שהחסד הוא "ברא בוכרא", כי העיקר של הדעת הוא העטרא דחסדים, ה' החסדים של הדעת – העיקר הוא מה שהדעת מכוונת הכל לחסד. לכן יש תמיד מצוה, שאנו מקיימים גם בגשמיות, של "לאכללא שמאלא בימנא".

יש דברים שנראים לא חסד, נראים שמאל, אבל צריך להכליל אותם בימין עד שלעתיד לבוא יתגלה שהכל לטובה ועל הכל יברכו "הטוב והמטיב" – הטוב לי והמטיב לכולם, כולם נהנים ממש (לא רק "זה נהנה וזה לא חסר") ממה שקורה, וככה יתגלה. היום בעולם, כשעושים עסק אופטימיאלי, מחפשים – מושג די חדש – שיהיה win-win, שכולם יוצאים מנצחים. יש תחרות בעולם, ובתחרות אחד מנצח ואחד מפסיד, זה win-lose. אבל היום הכיוון לא ככה, שהכל יהיה win-win, שכולם בסוף מנצחים. מי חשב על כיוון כזה? אותו רבי חסדאי, שכשמו כן הוא – שכל העולם הוא win-win, הכל חסד, ולכן אפשר לשים יותר דגש על ידיעת ה', כי הכל לטובה, אין מה להפסיד. הבחירה במקומה עומדת.

מה שנקרא במדע וקטור-פורס, כח של כיוון, שכל מה שקורה בעולם יתגלגל לכיוון החסד, לכיוון הטוב. לא רק שה' נותן לנו תורה ואומר לנו – הנה, "נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע", אלא שכאשר הוא ממשיך את דבריו ואומר "ובחרת בחיים" הוא ממש לוקח את היד שלי ושם אותה על חלק הטוב, כמו אבא טוב ששם את יד בנו על חלק הטוב. תוך כדי שמציע לי ושם את היד על הטוב – הוא כמעט מכריח אותי לבחור בטוב. הוא מסביר שכך כח התורה לגבי כל העולם, כל היקום, כך הוא מוסיף להכריח כביכול – זה דטרמיניזם חיובי – שבלי בחירה, כל העולם, כל היקום, הולך לכיוון החסד והטוב.

מכאן אפשר להבין מה שחז"ל אומרים על "ויהי ערב ויהי בקר יום הששי", "שהששי" הוא ששי בסיון – החדש שלנו, מתן תורה – שאלמלא הוא הקב"ה היה מחזיר את כל העולם לתהו ובהו. כלומר, העולם לא יכול להתקיים בלי מתן תורה. וכל כך למה? כי יש מטרה לבריאת העולם. כל מה שקורה בעולם מכוון מהעתיד – היעד חוזר ומכוון את כל מה שקורה. הכח שהכל בסוף יגיע למטרה הטובה – שבלשון חז"ל נקראת "דירה בתחתונים" ובלשון העץ חיים בתחלתו ושאר ספרי קבלה הכל "טבע הטוב להיטיב" ורצון ה' לגלות את טובו העצמי בכך שהוא מיטיב לברואיו – הדחף שהכל יגיע לכך, שהכל יהיה טוב, הוא

ורות היא הגלגול של תמר, אבל בת שבע אשת דוד מלכא משיחא, אם שלמה המלך, היא-היא בת שוע, כפי שהיא נקראת בדברי הימים. לכן האריז"ל מחבר בין שתי הנשמות האלה, רות ובת שבע. ועוד בדרך הרמז, הערך הממוצע של **בת שבע ובת שוע** (שני שמות דומים לאותה אשה) עולה **תשעו** (שנה זו) שעולה **נעמי רות**.

שוב, בפסוק הדבר מתבטא במי היא "אם המלך" – על פי פשט היא בת שבע ועל פי דרוש היא רות. אותו דבר לגבי כל "אשת חיל". החתן יתחיל כעת כל ליל שבת, החל משבת שבע ברכות, כאשר הוא אומר "אשת חיל" לכוון לכלה. כל אשת חיל נאמר או על בת שבע, לפי פשט, או, יותר בפנימיות, על רות "אם המלך", עליה נאמר במפורש במגלת רות "כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את" (הביטוי "אשת חיל" מופיע שלש פעמים בתנ"ך, פעמיים בספר משלי – "אשת חיל עטרת בעלה", "אשת חיל מי ימצא" – ופעם אחת במגלת רות). שם כתוב "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה".

"תורת חסד" – לכוון את הבחירה ליעד

הידיעה הטובה

איך מסביר רבי חסדאי מהי "תורת חסד"? הוא אומר שכל מה שה' נתן לנו תורה בחדש השלישי, חדש סיון – טוב, מתבוננים בקשר בין עצרת למגלת רות¹ – הוא כדי לשים עוד חץ,

מגלת רות ס"ת תתת) = "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך".

תורה מגלת רות – ר"ת תמר, שרש נשמת רות = 1690 = הוי' פע' א-דני (תורה בחינת הוי', "תורת הוי'", ומגלת רות – שרש התורה שבעל פה, "מלכות פה תורה שבעל פה קרינין לה" – בחינת א-דני, וכנודע שרות = חלק המילוי של שם א-דני: אלף דלת נון יוד). וביחד עם סיני – "משה קבל תורה מסיני" = 1820 = סוד פעמים הוי', מספר שמות הוי' ב"ה בכל התורה כולה.

¹ "כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את" = 2040 = 12 פעמים 170, נעמי – דוגמה אחת מתוך רבות של ההתכללות העצמית בין רות ונעמי. "כי יודע כל" = נעמי, שאר התבות = יא פעמים נעמי. "כי יודע כל שער" = "כל שער עמי" ("כי יודע" = "עמי" = 2040, 17, טוב, פעמים 120) = 740 = מחלון רות.

² עצרת מגלת רות = 1839 = 3 פעמים 613, משה רבינו וכו' = תורה תפלה תשובה (ר"ת תתת, עצרת

המים משיתהו", חכמה עילאה דאצילות, בחינת אצילות דאצילות).

משה נקרא איש – "האיש משה". אלימלך גם נקרא "איש". בשלשת הפסוקים הראשונים של מגלת רות אלימלך נקרא "איש". בפסוק הראשון הוא נקרא "איש" סתם ("וילך איש" מבית לחם יהודה וגו'), אחר כך הפסוק השני מתחיל "ושם האיש אלימלך" והפסוק השלישי מתחיל "וימת אלימלך איש נעמי". יש חזקה

התורה (לשון הוראה, היא מורה דרך לכל העולם כולו).

זה פירוש נפלא מה זה מתן תורה – התורה היא-היא הכח האלקי שדוחף את תכלית בריאת העולם, שהכל יהיה טוב והכל יהיה חסד. לכן קוראים לתורה "תורת חסד", ומי שמבינה זאת הכי טוב היא הכלה – "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה" (במיוחד כלה ששמה רות).

עד כאן, בכך נסתפק הערב, בעוד ספירה מתורת רבי חסדאי קרשקש, בעל אור ה'. את הווארט היפה והחשוב הזה נמקם בחסד – זו תפיסת החסד שלו.

ב. ביאור הרמח"ל למגלת רות

נמשיך להתבונן במגלת רות והקשר בין רות לעצרת, מתן תורה. נזכיר עוד חכם מאד חשוב בעם ישראל, שאנחנו לא הרבה מזכירים אותו כי לא מופיע הרבה בחסידות – הרמח"ל. הוא לא אחד לא כל כך ידוע כמו רבי חסדאי – כולם מכירים אותו לטובה. יש ווארט של הבעש"ט שהוא היה ניצוץ של מלך המשיח. הוא זכה להקבר ליד רבי עקיבא, הכלל הגדול של תורה שבעל פה. כדאי, מי שנוסע לטבריה, לבקר גם את רבי עקיבא ולידו את הרמח"ל. שוב, שמו הוא משה – משה-חיים. משה הוא גם שם החתן שלנו.

אלימלך – גלגול משה רבינו

בדרוש שלו על מגלת רות הוא נותן מבנה מאד יפה ומחודש, שלא מופיע במקום אחר. השם הראשון שמוזכר במגלת רות, אלימלך, מכוון כנגד ה-י של שם הוי', החכמה של ה' (כפי שכתוב בזהר). המשפחה המקורית שמופיעה בתחלת המגלה היא אלימלך-נעמי-מחלון-כליון כנגד ארבע אותיות שם הוי' ב"ה. הוא אומר שאלימלך הוא גלגול עיקרי – לפי איך שהוא כותב הוא-הוא – משה רבינו ("מן

"וילך איש" = 377 = ער אונן שנתגלגלו בשני בני אלימלך מחלון וכליון.

1 "וילך איש" "ושם האיש אלימלך" "וימת אלימלך איש נעמי" = אלימלך ועוד ז פעמים אלימלך-נעמי (פלני אלמני), היינו ז נעמי משולבות ב-ח אלימלך (ר"ת = משיח) = איש האיש איש (938 = דוד פעמים 67 = 7 פעמים מחלון) ועוד 1300 = 50 פעמים הוי'. קודם הוא "איש" בלתי מזוהה (כמו פלני אלמני בהמשך שעולה נעמי אלימלך) אח"כ הוא "האיש אלימלך" ובסוף הוא "אלימלך איש נעמי" (נקרא על שם נעמי אשתו), כנגד תר-חכמה-בינה (בכתר אין התגלות וזיהוי, ראשית התגלות הזיהוי [בחינת "זה", נבואת משה מחכמה] היא בחכמה. "ימתו ולא בחכמה" אלא בבינה, בחינת "וימת אלימלך איש נעמי". יש מפרשים שאלימלך נענש על כך שלא פרש מאשתו בשנת רעבון [ראה אגרת שמואל על מגלת רות], היינו שהמשיך לקיים יחסי אישות אתה, והיינו סבת "וימת אלימלך" בהיותו "איש נעמי". ראה הערה הבאה שנעמי עזבה את הארץ מעוברת, וי"ל שאלימלך ברח לפני שיודע שאשתו בהריון ממנו, שלא כדן. וגם י"ל שתאותו ללחם – הוא יצא מביתו [ביתו זו אשתו] לחם מחוסר לחם [ויהי רעב בארץ] – "אבר קטן יש באדם משביעו רעב" – היינו בעצם תאות משגל, פגם הברית [הרי כל הסיפור מדבר מתיקון נשמות ער ואונן] מלשון "כי אם הלחם אשר הוא אוכל". ועוד יש למתוח את הדמיון ולשער שארץ מואב היא ארץ שמרוב פריצות שבה – כמסורת הבת הבכירה של לוט, שהיתה פרוצה ביותר [ותכלית תיקונה על ידי רות כנודע] – היו בקיאים

עוד יותר, למה הוא מת? הוא הלך לגור בשדה מואב מפני הרעב שהיה בארץ, וכתוב שהוא מת שם. מה כתוב על משה רבינו? "וימת שם משה עבד ה' בארץ מואב". זו ממש השוואה מובהקת, ששניהם מתו – הסתלקו, אצל צדיק הסתלקות היא גם גילוי היחידה שבנפש או אפילו עצם הנשמה, משהו מאד גדול – בארץ מואב, כך מודגש. כנראה שצריך בהסתלקות שלהם לגלות את הניצוץ היקר שחבוי בארץ מואב, הניצוץ של מלך המשיח. הניצוץ הזה, של מלך המשיח – משה הוא "גואל ראשון", אבל משיח הוא "גואל אחרון" – נמצא בארץ מואב, ברות המואביה. אז קודם משה צריך למות בארץ מואב ואחר כך הגלגול – השחזור שלו, אלימלך, גם צריך למות שם – הכל בשביל להוציא את משיח¹.

בשלושת הפסוקים הראשונים של המגלה, שבכל אחד מוזכר "איש" – כינוי מובהק למשה רבינו בקבלה. בפסוק הראשון לא מוזכר שמו, ובשני הפסוקים הבאים הוא נקרא בשמו, אלימלך-אלימלך¹.

בהפלות, ושעל כן ברח אלימלך למואב דווקא). יש כאן 26 אותיות בגימטריא 1370.

¹ אלימלך מוזכר ד פעמים במגלה (אינו מופיע עוד בתנ"ך) ונעמי מוזכרת כא פעמים, יט "נעמי" ו"לנעמי" "לנעמי" (ראה לקמן בפנים). הכל יחד = 4160, יהלום 64 (אדם חוה) = צלם פעמים הוי' = כל יג הכחות הפנימיים של הנפש: אמונה תענוג רצון בטול שמחה יחוד אהבה יראה רחמים בטחון תמימות אמת שפלות, כמבואר סוד זה במ"א.

ביחוד של אלימלך נעמי יש 10 אותיות, בסדר מובהק של שיר פשוט (א) שיר כפול (לי) שיר משולש (מלך) שיר מרובע (נעמי):

א

ל

נ

נ

פנות המשולש – אגני = 61 (6 בהשראה וכו'), ועם הנקודה האמצעית – אילן = 91 (משולש 13 וכו') כאשר שאר האותיות = 210 (משולש 20 וכו'). וכן דילוג שורות: 91 ו-210. לב המשולש (הנקודה האמצעית) היינו לב המלך – ל (מגדל הפורח באויר) – כאשר ט האותיות שמסביב = 271 (מספר חוה) = הריון (מלה המופיעה רק פעם אחת בתנ"ך, במגלת רות – "ויתן הוי' לה הריון", סוד רעא ימי הריון, כמבואר בחז"ל). על הפסוק "אגני" [פנות היחוד של אלימלך נעמי, זה האגני היחיד במגלת רות (יש עוד פעם אחת ויאני אמרתי אגלה אזנך גוי')] מלאה [אגני מלאה = 137, כל מלה באחוריים: א אגני מ מלא מלאה = 370 = פרץ] הלכתי [אגני מלאה הלכתי = 602 = ב"פ אלימלך נעמי] דרשו חז"ל שנעמי יצאה את הארץ מעוברת מאלימלך (אך אותו עובר מת, כמו שאלימלך ושני בניו מתו על עזבם את הארץ). והנה, [אגני מלאה

מלא: ממ למד אלף הא = הריון! י"ל שאותו עובר היה נשמת עובר (כולל ישי ודוד עד מלך המשיח; עובר-עובר מתחלפים), שעל כן נאמר בלידתו של עובר "ילד בן נעמי", אותו בן שהיא היתה מעוברת אתו.

נבנה סדרה ב-ג ממדים מארבעת ה"שירים": 1 40 90 170. בסיס הסדרה = 19. המספר הבא בסדרה = 299 (13 פעמים 23). עד כאן = 600, יהלום 24 (הערך הממוצע של חמשת המספרים הראשונים עד כאן = 120, סוד 600 אותיות של 120 צירופי שם אלהים כנודע). המספר הבא = 496, אל (ציר המשולש) במשולש = מלכות. עד כאן = 1096 = "ויהויה" אשה משכלת [נעמי לאלימלך] = 8 פעמים 137. המספר הבא = 780, 39 (טל) = הוי' אחד" במשולש (30 פעמים הוי' כו'). עד כאן – שבעת המספרים הראשונים של הסדרה = 1876 = דוד פעמים מחלון (= משה ישראל משיח בן דוד משיח בן יוסף, כמו שיתבאר בפנים)!

" משה אלימלך = 476 = דוד פעמים גאל. והוא עולה ז פעמים חיים. הערך הממוצע של שני השמות = רחל (= דמעה דמעה) – "אבא [י שבשם] יסד ברתא [ה תתאה שבשם]", וד"ל. משה הוא רוח אלימלך. חלק הקדמי של אלימלך = ערפה – כל הגבוה ביותר

שיצאו היה לטובה, החטא שלהם גם היה לטובה, להוציא את רות – מלך המשיח. ב"יחד מארבע כנפות" מכוונים את האות השניה מהסוף, **חבו**, ר"ת "חיל בלע ויקיאנו". זה המקום בשמו"ע שמכוונים להוציא את כל הניצוצות שיצאו מאתנו לבטלה, וגם "מקבץ נדחי עמו ישראל", גם לקבץ את כל הגרים – הכל בברכה הזו. מה הכח? **נעמי**, "מקבץ נדחי עמו ישראל"^ט. זו כוונה מאד חשובה שכל אחד יכול לכוון שלש פעמים בכל יום.

שוב, מה אומר הרמח"ל? שנעמי היא עם ישראל בכלל, המהות של עם ישראל. המהות של עם ישראל היא שיר. כתוב ש-**ישראל** אותיות **שיר-אל**, נעימה, "נעימה קדושה" כמו שאומרים בתפלה. הרבה פעמים כתוב שטעמי התורה – בתורה יש טנת"א, טעמים-נקודות-תגיין-אותיות – נקראת הנעימה של התורה. לכן יש מצוה גדולה שכל הילדים ילמדו את טעמי המקרא, גם טעמי הנביאים וטעמי המגלות – למגלות (שקוראים בחגים – שיר השירים, רות, קהלת) יש טעמים מיוחדים, נעימה מיוחדת. גם בחיידר – יש כאן מלמדים בחיידר – שהילדים ידעו לפני החגים איך להנעים את המגלה של החג. איך להנעים זה נעמי. כתוב שמישיח בא כדי לגלות טעמי תורה, את הסוד של נעימה, הניגון, טעמי תורה. זה היה להסביר מה

נמצא שמישה, החתן שלנו, הוא בחינת אלימלך – התיקון של אלימלך, שהוא תיקון של משה רבינו – ולכלה קוראים רות ממש. זה מה-י של שם הוי' עד ל-ה תתאה של שם הוי' ("אבא יסד ברתא").

נעמי – הכח לברר ניצוצות בנעימה קדושה

איך ממשיך הרמח"ל להסביר את הי-ה-ו-ה המקורי של מגלת רות, אלימלך-נעמי-מחלון-כליון? הוא אומר שנעמי, מלשון נעם, "נעם הוי'", היא כנסת ישראל, עם ישראל בכלל. כמו שדוד המלך, שיוצא מרות – העומדת במקום נעמי, כמו שנמשיך להסביר – נקרא "נעים זמרות ישראל". לימוד מאד יפה – אנחנו מאד אוהבים לשיר ולנגן, ויש ענין גדול בחסידות לנגן ולשיר, ובדור של המשיח צריך הרבה לנגן ולשיר כי הרבי אמר שמישיח יבוא "ברב שירה וזמרה". כנראה המקור של כל הנגינה, כל מי שלוקח איזה כליזמר וכל מי ששר בפה יש בכך איזו התנוצצות של נשמת נעמי.

מה צריכה להיות הכוונה כשמנגנים? מתי מכוונים את השם נעמי בתפלה? שלש פעמים ביום, בתפלת שמו"ע, צריך לכוון נעמי. באיזה מקום? בברכת "תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גליתינו וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ. ברוך אתה הוי' מקבץ נדחי עמו ישראל" ר"ת **נעמי**. מה זה מלמד אותנו? איך מקבצים את נדחי ישראל? איך הולכים בעולם ומקבצים ניצוצות? בכלל, כתוב ש"לא גלו ישראל אלא כדי להוסיף עליהם גרים", לקבץ ניצוצות. מי אבטיפוס של גרים? רות. כנראה שנעמי ידעה לשיר יותר טוב מאלימלך. או שנאמר שאלימלך שר עד כלות הנפש... כל מה

^ט "מקבץ נדחי עמו ישראל" = 961 = אל ברבוע = רות ערפה – "שם האחת ערפה שם השנית רות", "ברישא חשוכא והדר נהורא", והאור כי טוב הופך את החשך לאור גדול – "העם ההלכים בחשך ראו אור גדול".
 "נדחי עמו ישראל" = 729 = זך ברבוע (ט בחזקת ג, ג בחזקת ו). "מקבץ" סוד **רלב**, **עסמ"ב** (ד פעמים חן). "מקבץ נדחי עמו ישראל" "נדחי עמו ישראל" "עמו ישראל" "ישראל" = 2888 = הרבוע הכפול של 38. **מקבץ קבץ בץ רות!**

נופל למטה ביותר. **אלימלך** במשולש פרטי = 2016 = 7 פעמים 288, "כולם בחכמה אתברירו" – בכחו של אלימלך לברר את כללות הרפ"ח פי שבע, בסוד "שבע ופול צדיק וקם", וד"ל.

ושערפה היא בדיוק ההיפך. מה כתוב על ערפה? צריך לעשות בירור, הבדלה. לפני שיכולה להיות המתקה אמיתית, יחוד בעז ורות שמוליד את מלך המשיח, צריך לעשות הבדלה – שערפה תפרד ותלך לה. צריך להוציא את הפסולת מהכר, ואז יכול להיות זיווג של בעז ורות, במקום מחלון ורות, כדי להוליד את המשיח. למה כליון, שהוא משיח בן יוסף, צריך להתחתן עם ערפה?

מי זאת ערפה בכלל? כתוב בזהר שערפה היא "אימיה דערב רב" – האמא של הערב רב. בתנ"ך היא האמא של גלית והאחים שלו, שנפלו בידי דוד והגבורים שלו. בלשון חז"ל, "בני הנשוקה" נפלו בידי "בני הדבוקה" – "ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה", רות היא הדבוקה וערפה היא הנשוקה. אבל בזהר, בקטע הזה, לא מזכירים שהיא אמא של גלית ואחיו אלא רק שהיא האמא של הערב רב. למה כליון, שהוא משיח בן יוסף, צריך להתחתן דווקא איתה?

עוד דורשים בזהר משהו פשוט, שערפה היא לשון עורף. בחז"ל כתוב שהיא לשון עורף, שפנתה עורף לרות חמותה, אבל בזהר דורשים שהיא לשון "עם קשה ערף". משמע שדורשים את "עם קשה ערף" על הערב-רב, והיא האמא שלהם. אבל אנחנו יודעים ש"עם קשה ערף" יכול להיות כינוי גם למעליותא, העקשנות והנחישות שיש ליהודים לא לעזוב את ה', בשום פנים ואופן, עד כדי מסירות נפש בפועל ממש. יהודי לא רוצה ולא יכול להיות נפרד מאלקות, וגם כשאין לו שום שכל, שום התבוננות – יש לו קשיות ערף לא לעזוב את ה'. גם להיפך, את התכונה החיובית של "עם קשה ערף" רואים אצל רות. למה עושים בתחלה מבחן לגר, ואומרים לו שלא כדאי לו ומנסים לקיים אצלו "שמאל דוחה"? רק כדי לגלות האם הוא ראוי להצטרף ל"עם קשה ערף", האם הוא עקשן. מבחן הגר הוא לבחון כמה הוא עקשן. והנה ערפה, שבלשון הזהר היא "עם

שהרמח"ל אומר שנעמי היא עם ישראל בכלל – ישראל זה נעמי.

מחלון וכליון – תרין משיחין

מה לגבי שני הבנים, מחלון וכליון? כאן הוא אומר ששני הבנים של אלימלך ונעמי הם, לא פחות ולא יותר מאשר, תרין משיחין. זה ביטוי מהזהר שאולי מי שהכי אוהב אותו ומקשר אותו לכמה שיותר ענינים בתורה הוא הרמח"ל. יש תרין משיחין – משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. מי כאן משיח בן דוד? לפי פירוש הרמח"ל יש כאן תופעה של "אחליפו דוכתייהו". דוד יוצא מבעז שהוא היכם כדי להנציח את מחלון. חז"ל אומרים שמחלון נקרא על שם המחילה – שה' בסוף מחל לו. כשבעז יכם את אשתו הוא זכה למחילה שלמה, ומחלון הוא משיח בן דוד. מה לגבי כליון? לשון כליון, סופניות. מי זה כליון? הוא אומר שהוא משיח בן יוסף. הייתי חושב שהסדר צריך להיות הפוך, קודם משיח בן יוסף ואחר כך משיח בן דוד. ודאי שבפועל בא קודם משיח בן יוסף ואחר משיח בן דוד, אבל הוא מזהה אותם ב"סוד הוי" בסדר הפוך – קודם מחלון, משיח בן דוד, כנגד ה-ו שבשם, ואחר כך כליון, משיח בן יוסף, כנגד ה-ה תתאה שבשם^א.

משיח בן יוסף – תיקון הערב רב ("עם קשה

ערף")

כל אחד מהם נשא אשה מואביה – מחלון נשא את רות וכליון נשא את ערפה. למה? הוא גם מסביר משהו מאד יפה. אנחנו כעת עושים כמה תיקוני נשמה. אנחנו יודעים שרות היא הצדקת, רות היא הניצוץ של מלך המשיח,

^א נעמי ישראל = ט פעמים בעז (הערך הממוצע של כל אות = בעז).

^א מחלון כליון יוצאים שניהם מאלימלך.

— אחרי שהוא מת ואחרי שהיא הלכה לה. הם עדיין שחקנים חשובים בסיפור של משיח. בכל אופן, זה משיח בן יוסף. אחר כך משיח בן דוד, שענינו לגלות את כבוד ה' — וימלא כבוד הוי' את כל הארץ, "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים" — הוא שיוצא מיחוד מחלון ורות, גם בהשראת אלימלך, משה רבינו.

רמז המבנה של הרמח"ל

עד כאן, קצת בהרחבה, הדרוש של הרמח"ל על תחלת מגלת רות, על השחקנים הראשיים שכנגד י-ה-ו-ה. שוב, זה לכבוד החתן והכלה שלנו, החתן משה — אלימלך זה משה — והכלה רות, מקור מלך המשיח, משיח בן דוד. נעשה גימטריא, רק כדי להחליט את הענין: הוא אומר שהי-ה-ו-ה כאן הם **משה-ישראל-משיח בן יוסף-משיח בן דוד**, כמה זה בגימטריא? מי שתמיד עושה לנו את החשבונות גם עושה הערב שבע ברכות לבן שלו, אז הוא לא נמצא כאן... שיהיה מזל טוב. יוצא 1876. המספר הזה מתחלק ב-דוד — התכל'ס של המגלה היא דוד — 134 פעמים **דוד**, מחלון פעמים **דוד**. משיח בן דוד לפי הרמח"ל הוא מחלון, אז תכלית כל הסוד כאן היא **מחלון פעמים דוד** — רמז מאד יפה לפי דבריו.

ג. "אחת שאלתי... לחזות בנעם הוי"

דרכי נעם — בנעימה קדושה

נעשה עוד שעשוע, במיוחד לכבוד הכלה ששמה רות. עד כאן דברנו על נעמי בהקשר של "נעים זמרות ישראל" שבכחו "מקבץ נדחי עמו ישראל", עם נעימה. מכאן אפשר להבין בטוב טעם למה הרבי אמר שכל מה שעושים צריך להיות בדרכי נעם, "דרכיה דרכי נעם". אפשר לחשוב שדרכי נעם זה רק להתייחס יפה, להתחשב, לא לתת מכות — בדרכי נעם, בלי אלימות. אבל לאור מה שלמדנו "דרכי נעם" הם

קשה ערף, אינה עקשנית ולכן היא עוזבת. ה"עם קשה ערף" למעלותא היא דווקא רות. נחזור לשאלה, למה כליון — שהוא שרש של משיח בן יוסף — צריך להתחתן עם ערפה? מסביר הרמח"ל דבר פשוט ומתבקש, שתפקיד משיח בן יוסף הוא לתקן את קשיות העורף לגריעותא, את העורף של עם ישראל ואת העורף של העולם בכלל. יש בעולם פנים ואחור, פנים ועורף, וקודם צריך לבוא משיח בן יוסף לתקן את העורף — העורף של כל העולם. כל מה שיש בעולם, כל התרבות, כל התקשורת, הוא כולו עורף. צריך משיח בן יוסף שיתייחס לעורף, למציאות החיצונית, ויתקן את העורף. לכן כליון צריך להתחתן עם ערפה. הוא נקרא כליון, מלשון סופניות — כליון — ובמדה מסוימת הוא גם צריך לכלות את העורף הזה, את הרע שבעורף. מה שצריך לכלות — צריך לכלות. מה שאפשר להוציא איזה ניצוץ גם שם — לכל דבר בעולם יש ניצוץ — הוא צריך להוציא.

תפקיד כליון הוא לתקן את ערפה, לתקן את הערף, את "אימיה דערב רב". הכל כאן תחת הכותרת של גלגול משה — הוא קבל את הערב-רב, והוא צריך לחזור בכל דור ודור לתקן את מה שהוא עשה. מי זה הערב רב? כמו שלמדנו הרבה פעמים, אי אפשר להצביע על מישהו ולומר 'אתה ערב רב', חס ושלום. הערב רב, כשמו, מתערב בכולנו — כבר נמצא בכולם. מי מתקן אותו? כליון²³, גם בהשראת משה רבינו שחוזר בגלגול, אלימלך אבי כליון. בכל אופן, כך הוא מסביר את הסוד של כליון וערפה, וזה נוגע לנו — אי אפשר לשכוח מהם, לומר שהם כבר מתו ויצאו מהסיפור. הם לא יצאו מהסיפור, כליון וערפה הם עדיין בתוך הסיפור

²³ כליון ועוד **ערב רב** = 590 = **אלימלך** יחד עם המילוי שלו **אלף למד יוד מס למד כף** (= זן פעמים **טוב** = **בעל שם טוב** [הרבי ר' אלימלך מכונה "בעל שם טוב קטן"]), סוד "אבא יסד ברתא".

היא נעם-ה. עוד דבר, יש רק נעמי אחת בתנ"ך, הנעמי שלנו, אבל יש שתי נעמה – חוץ מעוד נעמה שיש בקבלה, אבל בתנ"ך יש שתיים – נעמה בתחלת מעשה בראשית, אחות תובל קין, שלפי חז"ל היא אשתו של נח. כמו שהזיווג הראשון הוא אדם וחווה, כעבור עשרה דורות השלמות היא זיווג נח ונעמה.¹⁰

יש בקבלה נעמה שיותר קרובה לערפה מאשר לרות, מה שלא מסטרא דקדושה, אבל יש נעמה שהיא כמו רות ממש, נעמה של משיח, הנעמה של שלמה המלך. מה מכנה משותף מאד חשוב בין רות ונעמה? כתוב בספרים שהגיור של שתייהן הוא אמתי כי התגיירו מתוך לחץ, לא מתוך רוחה. רות התגיירה מתוך המצב המאד-קשה של נעמי וכשהעתיד שלה בכלל לא היה בטוח, כמו שנעמי אומרת לה – היש לי עוד בנים וכו'. מתוך הצער היא הצטרפה לעם ישראל, במסירות נפש דבקה בעם ישראל. אותו דבר נעמה. נעמה לא התגיירה כמו שהרמב"ם אומר ששלמה גייר את כל אלף נשיו, גיור מתוך רוחה. לפי חז"ל, כאשר שלמה גורש מהמלכות שלו – מדרש, אגדה שלמה – דווקא שם הוא עבד במטבח של מלך עמון, שם נעמה היתה בת המלך, ושם נעמה התאהבה בו, התגיירה והתחתנה איתו, כשהיה בתחתית המדרגה. לכן חז"ל אומרים שהגיור של שתייהן הוא גיור אמתי – גיור של מי שמתגייר כאשר עם ישראל למטה, לא למעלה. רק שזו כמו חזרת הגלגל – מהכי למטה חוזרים להכי למעלה. [נעמה אותיות עמון] כתוב בזהר שנעמה הפכה את אותיות עמון – כדי לתקן צריך להפוך את הצירוף, מ-עמון הפכה ל-נעם.¹¹ נעמה עם ה

הרבה יותר מזה – דרכי נעם היינו לשיר, "נעם זמרות ישראל". כתוב שאדה"ז לא היה מדבר בכלל, אף פעם, הוא רק היה מנגן – גם הדבור שלו, הכל היה בניגון, בנעימה קדושה. "דרכי נעם" הכוונה שאתה שר, כל מי שאתה פוגש אותו – גם האויב שלך – אתה שר לו. ככה משיח צריך לבוא, הכל בדרכי נעם, בנעימה קדושה.¹²

נעמי – "נעם הוי" (ותיקון עמון)

בזהר כתוב שהמקור של נעמי בתורה הוא "נעם הוי" – היא על שם נעם ה'. הפסוק, אולי הראשון, שבא לראש הוא "ויהי נעם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו", אבל שם כתוב "נעם א-דני", שם אדנות. יש עוד פסוק, גם מפורסם, בפרק כ"ז בתהלים – שאומרים מתחלת חדש אלול עד הו"ר – שם כתוב "נעם הוי" בפעם היחידה בתנ"ך. פשוט שנעמי רומזת ל"נעם הוי", כי רק שם הוי' מתחיל ב-י.

כאן המקום לומר שיש עוד ניצוץ מאד יקר וחשוב שיוצא מעמון, כמו שרות יוצאת ממואב. יש שתי פרידות טובות – רות ממואב ונעמה מעמון. נעמה אשת שלמה, אם רחבעם, שגם ממנה יוצא מלך המשיח.¹³ השם נעמה מאד קרוב לנעמי, רק שנעמי הוא נעם-י ונעמה

¹⁰ "נעימה קדושה" = 590 הנ"ל בהערה הקודמת.

¹¹ שתי הפרידות הטובות, רות ונעמה, מתחתנות עם בעז ושלמה. בעז-רות שלמה-נעמה = 1225 = 35 ברבוע = 49 במשולש (סוד 49 ימי ספירת העמר) = "זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר". והוא עולה דוד בן ישי מיכל בת שאול (ר"ת = משיח [רוס"ת] = אמת אמת; אמ"ת = 343, "גשם נדבות", ז בחזקת ג, כצאת השמש בגברתו", "שבעתים כאור שבעת הימים"), שרשי נשמות משיח ובת זוגו (משיח לא יפרוש מן האשה), כמבואר במ"א. הנקודה האמצעית של 1225 היא 613, מגין מצות תורתנו הקדושה.

¹⁰ אחורי נעמי: נ נע נעמ נעמי = נעמי נעמה נעמה (כל שלש הנשמות כלולות בשרש נעמי) = 500 = "פרו ורבו" וכו'.

¹¹ כמו מנגע לענג (בשתי הדוגמאות האות האחרונה עולה לראש).

שלוש אותיות, שיכולה להיות ישר או הפוך. בזהר הקדוש שדווקא את **רות** צריך להפוך – **רות** אותיות **תור**. על רות דורשים את הפסוק "וקול התור נשמע בארצנו". קול התור מתאים לנעמי, לנעמי. לנעמי. כמה אותיות יש בפסוק? 67, כמנין **בינה**⁷⁷, "נעם הוי" הוא בינה. מה האות האמצעית? האות ה-**לד** – האות ה**גאל**, כמו שכתוב כמה פעמים במגלת רות – הציר של הפסוק, והיא האות ו של שם הוי (מתאימה להיות ציר), "שבתי בבית הוי". האות האמצעית של הפסוק היא ו, כעת נקח שבע אותיות מתחלת הפסוק ושבע אותיות מסוף הפסוק – "אחת שאלתי", האות השביעית היא ת, "ולבקר בהיכלו", האות השביעית מהסוף היא ר. אז יש לנו כאן את **רות** בצורה מאד יפה, עם הרבה חן. היא האות השביעית מסוף הפסוק, האות השביעית מתחלת הפסוק וה-ו באמצע: "אחת שאלתי מאת י-ה-ו-ה אותה אבקש שבתי בבית י-ה-ו-ה כל ימי חיי לחזות נעם י-ה-ו-ה ולבקר בהיכלו".

קירוב נעמי את בנות מואב

כמה אותיות יש בתוך הדילוג? הוי אותיות בין אות לאות. כלומר, חוץ מאותיות **רות** יש שש אותיות, עשרים ושש אותיות, עוד עשרים ושש אותיות ועוד שש אותיות – 6-26-26-6. אז כמה אותיות יש בלי ה-רות? **לב ו-לב, סד**, הרבוע של ח (סוד יחוד **אדם חוה**). אז אפשר לצייר כאן את כל האותיות חוץ משלש אותיות **רות** כרובע של שמונה על שמונה אותיות:

א	ח	ת	ש	א	ל	י	נ
א	ת	י	ה	ו	ה	א	ו
ת	ה	א	ב	ק	ש	ש	ב
ת	י	ב	ב	י	ת	י	ה
ה	כ	ל	י	נ	י	ח	י
י	ל	ח	ז	ו	ת	ב	נ

בסוף ונעמי עם י בסוף – יש ודאי קשר ביניהן, אבל נעמי שלנו, עם י בסוף, היא ודאי על שם "נעם הוי", ביטוי שמופיע רק פעם אחת בתנ"ך: "אחת שאלתי מאת הוי" אותה אבקש שבתי בבית הוי" כל ימי חיי לחזות נעם הוי" ולבקר בהיכלו".

הופעת רות ונעמי ב"אחת שאלתי"

זו הפעם היחידה בתנ"ך שיש "נעם הוי", שהזהר הקדוש אומר שעל שמו נקראת נעמי. מי אומר את הפסוק? דוד מלכא משיחא, פסוק מובהק של נעים זמירות ישראל. אם זה הפסוק ב-ה הידיעה בו רמוזה שרש הנשמה של נעמי, מתבקש שגם רות מופיעה שם. נכתוב את כל הפסוק על הלוח – "אחת שאלתי" מאת הוי" אותה אבקש שבתי בבית הוי" כל ימי חיי לחזות נעם הוי" ולבקר בהיכלו". נשים לב שיש בו שלש פעמים שם הוי. כמו ש"בא חבקוק והעמידן על אחת", "וצדיק באמונתו יחיה", שה' רוצה רק אמונה (בחז"ל משוים ל"מה הוי" אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה וגו'"), כך דוד אומר "אחת שאלתי מאת הוי" אותה אבקש", אני רוצה רק דבר אחד. "אחת שאלתי... אותה אבקש" לשון נקבה – כך החתן צריך לבקש לגבי הכלה שלו. "שבתי בבית הוי", "ביתו זו אשתו", "לחזות נעם הוי", גם אשה, נעמי, "ולבקר בהיכלו", לשון "כלה נאה וחסודה".

השאלה מי יכול למצוא כאן את רות, שם הכלה? התופעה הכי יפה שיכולה להיות. כשמחפשים מלה, השיטה – שיחסית בתור שיטה היא מהדור האחרון – היא לחפש את המלה בדילוג אותיות שוה. מלה פשוטה של

⁷⁷ "אחת שאלתי" = 1150 (50 פעמים 23, חיה) = "אשת חיל את" (ראה לעיל). דוד מבקש אשה – "אחת שאלתי" – כמו רות, הסבתא-רבה שלו, עליה אומר בעז "כי אשת חיל את". ר"ת "אחת שאלתי" – **אש** = אלימלך נעמי (= **פלני אלמני**) = ר"ת אברהם שרה.

עידון יזמת האשה בשלשה גלגולים

שוב, הפסוק של נעמי ורות הוא הפסוק הזה. הכל בירור מואב, הכל מתחיל מבת לוט הבכירה. כך כתוב בקבלה, שקודם יש זיווג של לוט ובתו הבכירה, אחר כך זה מתגלגל ליהודה ותמר ואחר כך זה מתגלגל לבעז ורות. כל פעם היזמה – כאילו התוקף של היצרא באשה – מתעדנת והולכת:

בסיפור של לוט והבת שלו הוא בכלל שיכור, אז הכל ממנה. בלא-מודע, כמו שחז"ל מלמדים, הוא שם – אבל המודע שלו לא שם, היא עושה את הכל.

בסיפור של תמר ויהודה היא מפתה אותו, יושבת שם על פתח עינים וכל הסיפור, אבל הוא מודע – הוא יודע מה שהוא עושה, יש לו בחירה חפשית. הכל בכוונה – היא מכוונת.

בסיפור של בעז ורות גם היא יוזמת – ובעצם זו יזמת נעמי, היא נמצאת שם בסמוי כמו שמוכיח הכתיב והקרי, שכל מה שרות עושה בעצם נעמי עושה, נשמת נעמי ממש מתלבשת בתוך רות בכל הסיפור כי "רות דבקה בה" – אבל היא לא מפתה אותו עד הסוף, אלא רק מעוררת אותו שיגאל אותה על פי דין תורה, "ופרשת כנפך על אמתך כי גאל אתה". מה הכוונה "כי גאל אתה"? יש לך היסטוריה להיות גואל – אתה יהודה, כבר היית גואל, יש לך רקורד כגואל, אז כעת עוד פעם. אבל הפעם לא עושים מעשה זנות – הפעם הזאת הכל על פי תורה.

זה תהליך מאד חשוב שמסוכם בקבלה. איך זה משתלשל? אותן נשמות משתלשלות מלוט ובת לוט דרך יהודה ותמר עד שמגיעות לבעז ורות. שלמות התיקון, להוציא את נשמת משיח בן דוד, היא בעז ורות.

ע ם י ה ו ה ו ל
ב ק ב ה י כ ל ו

רואים שהפנות הן אותיות מואב. מואב הוא גם מספר מרובע, מט, שבע ברבוע.

מאיפה נעמי הולכת במואב ועם הנעימה שלה מקרבת את רות? בכלל, למה הבנות האלה – גם ערפה – אוהבות אותה כל כך? איך נעמי התייחסה אליהן? נעמי בכלל הסכימה לשידוך? ספק. הרי כאן הילדים שלה מתחננים עם גויות, שקצות. נעמי תומכת בשידוך הזה? הרבה שואלים את זה, הבן ר"ל הולך להתבולל, להתחתן עם גויה – האמא תומכת בשידוך? זו שאלה חשובה מאד, אקטואלית לגמרי. אבל בסוף אנחנו רואים שהבנות האלה ממש מתמסרות אליה, דבקות בה, מעריצות אותה עד הגג, רוצות ללכת אחריה.

אלה לא סתם בנות אלא בנות-מלך לפי חז"ל. יש מקום אחד שכתוב שרק רות היא בת עגלון מלך מואב, ויש מקום אחר שכתוב שגם ערפה היתה בת מלך – או שרק רות בת מלך או ששתיהן בנות מלך. בכל אופן, כתוב במקום אחד משהו יפה, שהגם שהיא היתה בת מלך – אחרי שאהוד בן גרא הרג את עגלון בא מלך אחר והרחיק את משפחת עגלון. כלומר, היא היתה יתומה מסכנה – היא היתה בת מלך, אבל גם יתומה מסכנה.

בכל אופן, מחלון נושא את רות וכליון את ערפה – איך השוויגער מתייחסת? כשמה כן היא, כנראה שהיא היתה בנעימות לגמרי, עד כדי כך שאחר כך כל כך התאהבו בה עד שהתמסרו אליה – הכל מתוך שהיא רק מעניקה ומקרינה נעם, הכל דרכי נעם. בזכות זה, כמו שנסביר כעת יותר ויותר, יוצא הניצוץ של משיח בן דוד מרות. עם כל הנעם שלו, היא עם שכל (כח הביטור) – הנשוקה עוזבת. גם מי שעוזבת – עוזבת מתוך נשיקה, מתוך אהבה רבה. שוב, ערפה היא אמא של הערב-רב – גם היא אוהבת מאד את נעמי, רק שהיא מתרחקת. רואים את עצמת הנעם של נעמי.

גיבורות. כמו ששואלים למה מגלת אסתר נקראת כך, ולא מגלת מרדכי. גם כאן היה אפשר לשאול למה קוראים למגלה מגלת רות ולא מגלת נעמי. מי שמכוונת כאן היא נעמי, היא כמו מרדכי, 'כאשר היתה באמנה אתה', רות אצל נעמי^ט. כמו ששם המגלה נקראת על שם הילד, הקטן, ביחס לאומן – כך גם כאן המגלה נקראת על שם רות (הקטנה).

"נעמי" כתוב 19 פעם, כמנין **חנה**, "נעמי" בלי אות שימושית. חוץ מזה כתוב עוד פעם אחת "ולנעמי [מודע לאישה איש גבור חיל ממשפחת אלימלך ושמו בעז]" ועוד פעם "ילד בן לנעמי". נעשה חשבון – 19 פעם **נעמי** ועוד **ולנעמי** ו-**לנעמי**. גם חשבון מופלא ביותר. 21 פעמים **נעמי** (**נעים**, י פעמים **טוב**, "אם יגאלך **טוב** יגאל") שוה 3570, ועוד 66 – 3636. נחלק ב-6 ונקבל 606 – **רות**. מה זה שש פעמים **רות**? כל ששת צירופי **רות**. כל המכלול, כל צירופי **רות**, הוא החשבון של כל הופעות של נעמי שיש במגלה. חשבון מופלא ביותר, היחוד כאן בין נעמי ורות. נעמי ממש מתלבשת ברות. אמרנו קודם שאלימלך הוא מקיף, שורה במקיף על כל האישים של המגלה, אבל נעמי מתלבשת בפנימיות בתוך רות לפעול את הגאולה של הבן שלה, מחלון, שגם כולל את כליין².

רמזי הרווחים בדילוג – רות ב"נעם הוי"

את כל זה ראינו ברמזו היפהפה איך רות מסתתרת בתכלית החן, בבחינת **תור** – "קול התור נשמע בארצנו" – בתוך הפסוק (ב-ה הידיעה) של נעמי. נשים לב לעוד תופעה יפה: אמרנו שהרווחים כאן הם 6-26-26-6. נעשה כל מספר במשולש – המשולש של 26 הוא 351, ופעמיים 351 עולה **שבת**, כפי שכתוב **ששבת** היא הלוך מ-1 עד 26 וחזור מ-26 עד 1 (סכום של בן מספרים. כאשר מחשבים את ה-ן של בן כשוה 700, אזי **בן** = **שבת**, כנודע). 6 במשולש הוא **אהיה**, אז פעמיים שש במשולש כבר רומז ל"**אהיה** אשר **אהיה**". יש כאן בשני הצדדים **אהיה**, "**אהיה** אשר **אהיה**", ובאמצע יש **שבת**, היהלם של 26. כמה עולה הכל יחד? 744. היות שיש פה ארבעה מספרים (של ארבעה רווחים שבהם מוצפנת **רות**) נחלק בארבע ונקבל את הממוצע (לא חייב להתחלק) – 186, **מקום**, שבתוך הפסוק היינו "**נעם הוי**", שרש נשמת **נעמי** (שבגללו הגענו לפסוק)!

כאן סוד ה**מקום**, עם כל הכוונות של מקום בקבלה, הוא "**נעם הוי**" (רומז לכוונה באר"י שמקום = שם הוי" ב"ה ברבוע פרטי) – התכלית של הפסוק. ממוצע הרווחים כאן לפי החשבון במשולש הוא "**נעם הוי**". בין ארבעת "**נעם הוי**" יש את אותיות **רות**. רמז יפהפה. זה רמז בין ה עילאה ו-ה תתאה שבשם, נעמי ורות, שהן כמו "שם הגדלה לאה ושם הקטנה רחל".

שלמות רות בהופעות נעמי במגלה

עוד רמז יפהפה: מבין כל גבורי המגלה הזו, השם שמופיע הכי הרבה הוא נעמי – יותר מרות ויותר מבעז. רות מופיעה רק 12 פעמים, בעז כתוב 20 פעם, אבל נעמי כתובה 21 פעמים – 1 יותר מבעז. השם הכי נפוץ במגלה הוא נעמי, הגם שהיא נקראת מגלת רות. יש פה שתי

^ט **נעמי-רות מרדכי-אסתר** = 1711, חן במשולש (סוד התיקון של ז מלכין קרמאין – **בלע יובב חשם הדרד שמלה שאול בעל חנן** – על ידי הדר מהיטבאל – חן אמת מתקן את "שקר החן"; **נעמי רות** = **תשעו** = ח פעמים **מהיטבאל**, אשת התיקון). **רות** בעצמה (אותיות **תור**) רמוזה בסוד "**תור אסתר**".
² **מחלון** = **כליין חי**.

בחירה בין שני דרכים לגאולה (הטוב הידוע)

"ליני הלילה והיה בבקר" – "אין 'והיה' אלא לשון שמחה", אם תקיימי את "ליני הלילה" אז יתקיים "והיה בבקר", לשון שמחה, "אם יגאלך טוב יגאל", זה הלכתחילה. כאן סוד הבחירה של רבי חסדאי – איך שלא יהיה יהיה טוב, תהיה גאולה, או ש"יגאלך טוב" או "וגאלתיך אנכי"²². יש כאן בחירה, הבחירה היא של פלוני אלמוני – סימן שעצם הבחירה הוא סוד פלוני אלמוני (מציאות מסתורית). לכתחילה שהוא יגאל, "אם יגאלך טוב יגאל".

אם עושים חשבון, "ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל" – עד כאן עולה הוי' ברבוע. יש משוואה חשובה שהוי' ברבוע עולה (משולש ד) ברבוע ועוד כד (ד בעצרת) ברבוע. איפה כתובה בתנ"ך המשוואה החשובה הזו? כאן – "ליני", עשר ברבוע, "הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל", כד ברבוע. יחד – הוי' ברבוע. זו פנינה יפה בפני עצמה.

"אם יגאלך טוב" – לכתחילה – "יגאל". "ואם לא יחפץ" – חפץ הוא אחד ממלות הבחירה, כידוע אצלנו סוד גדול של בחר-חפץ-רצה (מלים שיוצרות רבוע קסם):

ב	ח	ך
ח	פ	ץ
ך	צ	ה

קוראים זאת ישר, מימין לשמאל, ומלמעלה למטה, אותו דבר. זו גם פנינה בפני עצמה. בחר-חפץ-רצה הם ג רישין שבכתר – רצון הוא

²² "יגאלך טוב" = "אנכי" ! "אם יגאלך טוב" היינו הנקודה האמצעית של אנכי (סוד אם האותיות של הדבר הראשון של עשרת הדברות, "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". וכן "אנכי הוי' אלהיך" = 173, מספר הראשוני ה-אם). "אם יגאלך טוב יגאל" = שם קסו, סוד הנועם העליון של אמת ממבואר באר", סוד נעמי.

ד. שני אופני גאולה: לימוד התורה ועיסוק במציאות

שיא המגלה – "ליני הלילה וגו'"

אחרי הרמזים האלה, לפני הרמז הבא, נעשה משהו יותר תוכני ועמוק: הזכרנו את השפת אמת, שבכמה וכמה מקומות שואל את השאלה שלנו – מה הקשר בין רות לעצרת, מתן תורה. הדבר הזה יתקשר למה שאמרנו בהתחלה על שיטת הפילוסופיה או החסידות – איך שאתה רוצה לקרוא לזה – של בעל אור ה', שהתורה היא תורת חסד בעצם, שבעצם התורה היא כח שה' שותל ביקום לקדם את היעד של כל הבריאה כולה – החסד. זו היהדות.

הוא מביא²³ את בעל אור החיים הקדוש ומסמיק זאת על הפסוק לקראת סוף המגלה – "ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל" ואם לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי חי הוי' שכבי עד הבקר". אם רוצים לבחור את פסוק השיא של מגלת רות, כנראה שזה הפסוק הזה. יש שם גם אות רבתי, ה-ג של "ליני". יש חומשים שבטעות עושים את ה-ל של "ליני" גדולה וה-ג רגילה, אבל זו טעות. גם לטעות יש איזה מקור, אבל האמת שה-ל של "ליני" היא ל רגילה וה-ג היא גדולה (סוד הגילוי של שער הנון, ידיעת האלקות, סוד הידיעה והבחירה). אם יש כאן איזה סופר שפעם כתב מגלת רות – לאותם מקומות שקוראים בבית הכנסת רות מתוך מגלה כשרה, כמנהג הגר"א – צריך לדעת איזה אות לכתוב גדולה. ה-ג גדולה, ושאר האותיות – ילי – הן שם קדוש שגם שוה ג. כלומר, המלה ליני היא שלמות של עשר ברבוע.

²³ שבועות תרנ"ג ד"ה "בענין קריאת רות בעצרת"; תרנ"ט ד"ה "בענין מגלת רות שתקנו בשבועות".

להתלכלך במציאות – וככה להביא את הגאולה. שוב, נותנים תורה ואומרים שאיך שלא יהיה – תהיה פה גאולה, הכל יהיה טוב. הבחירה שלך היא רק איך לעשות זאת – אך ורק מכח התורה, או לעשות זאת מתוך שאתה נכנס לתוך זירת הפוליטיקה וכל מה שמתרחש בעולם וככה אתה מביא את הגאולה.

כך מביא השפת אמת מאור החיים, וכך הוא מסביר את הגאולה. הוא אומר שאם אלימלך היה עומד בנסיון והיה בוחר להשאיר בארץ ישראל הוא היה יכול להוציא את רות המואביה רק מכח התורה שלו, וככה בעז באמת עשה – בעז לא עזב את הארץ. באיזו זכות פסק הרעב ושמעה נעמי שבאה רווחה לארץ ישראל? בזכות בעז. בעז הצדיק שיש לו בית דין, יש לו ישיבה בבית לחם – ישיבה בקבר רחל, הישיבה של בעז. הוא רק יושב בישיבה שלו, ובזכותו הרעב נגמר.

יש פה שיתוף פעולה, אם גם אלימלך היה ככה – הוא לא היה צריך לצאת מהארץ כלל ורות היתה באה, הניצוץ היה נמשך לאבוקה בלשון החסידות. אבל אלימלך בחר בבחירה החפשית שלו לעזוב את הארץ וככה להביא את הגאולה. לעזוב את הארץ, להכנס לתוך המציאות – כאילו מכרח המציאות שיש פה רעב. הוא עוזב את ארץ ישראל, קורה מה שקורה, הוא מת והבנים שלו מתים – חבל, אבל ככה הוא בחר, ככה הוא בחר להביא את הגאולה. הגאולה באה – זה נקרא "וגאלתיך אנכי". אותו דבר בסוף, "אם יגאלך טוב יגאל" – אם ירצה לגאול בדרך התורה, יגאל. "ואם לא יחפץ", אם הרבנים לא רוצים להביא את המשית רק מכח התורה – אל תדאגי, גם אני תלמיד חכם ואני ארד למציאות, אני נשבע לך "חי הוי'", "וגאלתיך אנכי". כך הוא מסביר.

רישא דאריך, חפץ הוא רישא דאין (תענוג) ובחר הוא רדל"א (אמונה), מקור הבחירה החפשית. כאן יש חפץ, "אם לא יחפץ לגאלך – וגאלתיך אנכי", "אנכי" הוא מתן תורה, "אנכי מי שאנכי" דלא אתרמיז בשום אות ובשום קוץ וכו'.

יש שני פירושים למי בעז נשבע כשאומר "חי הוי'". פירוש אחד, שנשבע לרות – שאין לה מה לדאוג. גם רות לא רוצה שהוא יגמור את הזיווג עכשיו. כשרות חזרה לנעמי היא שאלה "מי את בתי". היא לא מכירה אותה? חז"ל אומרים שהיא שואלת אותה אם היא כבר אשת איש או עדיין לא אשת איש? הוא גמר או שהוא לא גמר? כך היא שואלת "מי את בתי". היא אומרת – לא, הוא הבטיח לי שהיום הוא גומר. לכך היא גם כוונה אותו, כמו שהסברנו – כעת צריך להתאפק, "ליני הלילה, שכבי עד הבקר", אבל "והיה בבקר", השמחה תהיה בבקר. אחד מהשנים, יש פה בחירה, אבל איך שלא יהיה – יהיה פה הכי טוב, "אם יגאלך טוב יגאל ואם לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי". זה הפסוק שיש בו הכי הרבה פעמים גאולה בתנ"ך – ארבע פעמים גאולה בפסוק. כל אפשרות היא שתי גאולות – "אם יגאלך טוב יגאל, ואם לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי, חי הוי' שכבי עד הבקר".

שתי דרכים לגאולה – תורה וירידה למציאות

שוב, מה אומר בעל אור החיים הקדוש? הוא אומר שכל גאולה אפשר לפעול על ידי התורה, שנקראת טוב ("אין טוב אלא תורה") – כך מביא השפת אמת. אם זוכים לכתחילה, רק מכח התורה לימוד התורה והפצת התורה. זה הדבר הכי אקטואלי בשבילנו, איך מביאים את הגאולה, "עשו כל אשר ביכלתכם"? יש שתי דרכים. דרך אחת, רק מכח התורה והפצת התורה.

דרך שניה, שכדי להביא את הגאולה צריך לרדת לתוך המציאות, צריך להתלכלך – לך לך.

”שכבי עד הבקר” – ”יפה שעה אחת

בתשובה וכו’

נעשה רמז מאד יפה: מתחיל ”ליני הלילה והיה בבקר” ובסוף כאילו חוזר על עצמו, ”שכבי עד הבקר”. מה ראשי התיבות ”שכבי עד הבקר”? **שעה**. לאיזו שעה רומזת השעה הזו? ל”יפה **שעה** אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא”. כעת נראה שבאמת ככה: כמה שוה ”שכבי עד הבקר”? ⁷¹³, **תשובה**. ר”ת **שעה** והכל עולה **תשובה** – רומז לאיזו שעה מדובר.

”אין לך אדם שאין לו שעה” – כל יהודי יעשה תשובה, אין לך אדם שאין לו שעה של תשובה. שעה לשון פניה, ”וישע הוי’ אל הבל ואל מנחתו”, שאדם פונה מכל עסקיו, מכל ההבלים שלו, ופונה לה’. זו השעה של תשובה אמיתית, והיא הסוד של ”שכבי עד הבקר”. שכבי בגלות, כנראה שבעל תשובה עושה תשובה בשינה שלו, כי כל הגלות היא ”אני ישנה” – ”שכבי עד הבקר”, עד שתתעוררי, תעשה תשובה כה גדולה עד שתתעוררי.

היא שוכבת למרגלות בעז, וכתוב שהוא עמד בנסיון יותר גדול מיוסף הצדיק. הוא לא רוצה לגמור כעת, ”מי את בתי” – מהטבע היה גומר את הענין, אבל הוא מתאפק. מענין, הוא מתאפק וממשיך להעמיד עצמו בנסיון עד הבקר. הוא היה יכול לומר לה מיד ללכת, אבל אומר לה ”ליני הלילה והיה בבקר... שכבי עד הבקר”. כדי להתעצם עם השעה הזו – השעה של תשובה, של תשובה עילאה – אז יבוא בקר הגאולה, הגאולה של בעז. כנראה שבסופו של דבר גם ה’ רוצה ככה, את הבדיעבד הזה. עוד פעם, כתוב שגאולת בעז היא בדיעבד לגבי גאולת טוב, כי את הכל אפשר לפעול עם הטוב, עם התורה בלבד.

”חי הוי’” – שבועה לרות ושבועה כנגד היצר

נחזור רגע: כתוב ”חי הוי’ שכבי עד הבקר”. מה זה ”חי הוי’”? הוא נשבע. אמרנו שיש שני פירושים, אבל לא הסברנו את הפירוש השני. פירוש אחד הוא ”חי הוי’”, הוא נשבע לרות – כעת לא גומרים את הנישואין, היום לא, הלילה לא, רק מחר, אבל אל תחשבי שאני מתחמק ממך ח”ו, אני נשבע לך שיהיה טוב, בטוב הנראה והנגלה לך. זה הפשט. אבל יש פירוש שני בחז”ל שהוא אמר ”חי הוי’”, שבועה לה’ – הוא נשבע ליצר הרע, נשבע שלא יכנע לו. לפעמים יש נדרי זריזין, כשאדם צריך לזרז את עצמו מותר לו להשבע, ולומדים זאת מבעז.

עוד פעם, כמו שאמרנו, הוא ממשיך להעמיד את עצמו בנסיון. הרי אנחנו צריכים להתפלל לא לבוא לידי נסיון. יש סיפור מפורסם על זה בין אדמו”ר הזקן לרבי נחמן מברסלב – אחד הווארטנים המופלאים בקשר שלהם. מי בקש נסיון? דוד מלך ישראל, שאמר ”בחנני נא ונסני”. דוד בקש נסיון ונפל. ממי הוא למד לבקש נסיון? מבעז, סבא רבא שלו. בעז בקש נסיון ועמד בו. הוא בקש ”שכבי עד הבקר”, אבל לשם כך הוא נשבע ליצרו הרע שלא יעבור עבירה. שוב, אלה שני פירושים ו”הא בהא תליא” ב”חי הוי’” – או שנשבע לרות, או שנשבע לערפה, שבזהר כתוב שהיא היצר הרע, אשת כליון. שוב, ”שכבי עד הבקר” ר”ת **שעה** והכל שוה **תשובה**.

ה. חידוש הלכה על ידי ’ניסוי’ במציאות

חידוש הלכה במגלת רות

עוד דבר שאומר השפת אמת²², אפילו עוד יותר חזק, בהמשך לזה: כתוב שבאותו יום

²² שבועות תרנ”ג ד”ה ”בענין שתי הלחם”.

חדוש הלכה על ידי עבירה

הייתי חושב שכל התורה נתנה, אבל צריך לומר שהיא נתנה בבחינת יכולת, אבל אחר כך יש בכח ובסוף בפועל. ההלכה הזו נתחדשה בפועל רק בבית מדרשו של בעז, אבל היא התחדשה בכח – כבר היתה – ברגע שמחלון נשא את רות, בעבירה. מחלון נושא את רות בעבירה – יש מחלוקת אם הוא גייר אותה או לא. איך שלא יהיה יש עבירה, ממה נפשך – אם לא גייר אותה, כדעת רבי מאיר, זו ודאי עבירה שהוא נושא נכרית, "משתחוה לאל אחר" בלשון חז"ל, בועל ארמית, ואם גייר אותה היא אסורה לבוא בקהל ה' עד דור עשירי (כלומר לעולם). איך שלא יהיה הוא עושה עבירה, אבל לפי מה שכתוב כאן בשפת אמת שבאותו רגע שמחלון – צדיק, שרש משיח בן דוד – נושא אותה לאשה נתחדשה ההלכה "מואבי" ולא 'מואבית', שהיא מותרת. כמוכן, זה מצטרף הכי טוב לפי דעת הזהר שהוא כן גייר אותה, לא כדעת רבי מאיר במדרש שהוא לא גייר אותה.

שוב, מה לומדים מכאן? הרבה פעמים למדנו שצדיק עושה משהו בהוראת שעה – במודעות, כמו אליהו הנביא בהר הכרמל, שעושה עבירה מתוך מודעות שלמה, בהוראת שעה שכך צריך כדי להציל את המצב, להציל את עם ישראל, כמו שמשו רבינו שובר את הלוחות וכמו שפינחס פועל בהוראת שעה – ועל כך נאמר "גדולה עברה לשמה ממצוה שלא לשמה", עם כל העומק שבזה, כמו שמוסבר אצלנו. לפעמים אנחנו מסבירים שהוראת שעה גם נקבעת הלכה לדורות – יש פעמים שלא ויש פעמים שכן. לפעמים צדיק עושה משהו בהוראת שעה והיא נשארת סיפור חד-פעמי, שאסור לדורות, ויש פעמים שהוא זוכה שהדבר שהוא עשה בהוראת שעה, נגד התורה מתוך כוונה טובה (הוא צדיק), נקבע כהלכה לדורות.

כאן רואים משהו יותר חדשני, יש צדיק, מחלון – אפשר לומר שכל יהודי הוא צדיק,

ממש שרות הגיעה לארץ ישראל בעז ישב בישיבה שלו, בבית המדרש, וחדש את ההלכה של "עמוני" ולא עמונית, 'מואבי' ולא מואבית". אם היה מחדש אותה יום אחד אחר כך, אחרי שרות באה ללקט שבולים בשדה שלו והוא פגש אותה וכבר מתחיל להתאהב בה – הוא היה נוגע בדבר ולא היינו מקבלים ממנו את חידוש ההלכה, לא היינו מאמינים לו. אבל הוא דרש זאת בדיוק ברגע הנכון, רגע לפני שהיא הגיעה, וקבלנו זאת ממנו. מיד אחרי שהוא דרש זאת – הוא זכה לקיים את ההלכה החדשה, ההלכה החדשנית של "מואבי" ולא מואבית", אז היא הגיעה.

מה קורה כאן? מה כל הענין הזה שנתחדשה הלכה? איך מחדשים הלכה? אומר השפת אמת שעצם הדבר שאלימלך עושה עבירה חמורה מאד, שהוא מנהיג הדור ופרנס הדור והוא נוטש את הצאן, יוצא מן הארץ לחוץ לארץ, לשדה מואב – חטא נורא, בשלו הוא נענש ומת – אף על פי כן, בכוונה העליונה ואפילו בכוונה שלו, יש מקום שמפורש שהיתה לו קבלה שהמשיח יבוא ממואב, הוא יצא בשביל הניצוץ הזה. איך יתגלגל? הוא לא ידע. אבל שוב, או במודע או בעל-מודע הוא עשה את החטא – כל מה שקשור למשיח מלווה בחטאים, בדרכים-לא-דרכים, לא דרכים על פי תורה, עם הוראת שעה, כי כל הענין של שבט יהודה, של משיח בן דוד משבט יהודה, הכל קשור להוראת שעה. הוראת שעה היא גם בסוד "שכבי עד הבקר".

בירידת אלימלך לשדה מואב וקורה מה שהוא קורה והוא מת, ומחלון וכליון מתבוללים ר"ל ונושאים נשים נכריות, באותו רגע נתחדשה הלכה. אמרנו שההלכה נתחדשה בבית מדרשו של בעז ביום שרות הגיעה, אבל מסביר השפת אמת שההלכה נתחדשה קודם ועוד לא נפסקה – היא נפסקה על ידי בעז. זה חידוש מופלא. התורה היא נצחית וכולה נתנה במתן תורה. כעת יהיה לנו עוד תירוץ, הכי עמוק, למה קוראים רות בעצרת.

שהוא "גר שנתגייר", לא גוי שנתגייר – כל הזמן היה יהודי. מי מוכיח זאת? הניסוי. גם כל הדרך לקבל גרים, המבחן שלהם, הוא סוג של ניסוי – מנסים אותו. באותו רגע הסתבר שזה שידוך מן השמים, שידוך קדוש – היא גויה, שיקסע, הוא מתחתן איתה אבל באותה רגע התחדשה הלכה. כדי לעשות זאת כשר וישר התורה כבר תכננה, אבל רק בבחינת יכולת. עד כה ההלכה הזו היתה בהעלם שאינו במציאות, יכולת, אבל ברגע שהוא נשא אותה התחדשה הלכה ש"מואבי' ולא מואבית" – זו מואביה טובה, רואים שהיא ראויה לבוא בקהל.

סתם מואבי יכול להתגייר, בסדר, אבל לא ראוי לבוא בקהל. הניסוי הוכיח שהיא ראויה לבוא בקהל. אכן, התורה אומרת "עד דור עשירי", ואפשר לחשוב שגם זכר וגם נקבה, אבל המציאות מוכיחה שהיא ראויה לבוא בקהל. אז מה לעשות? אני צריך לחזור לתורה, לפתוח ולקרוא שוב את הפסוק, שעד כה חשבתי שלא מתאים – אבל כעת אני רואה שאני יכול לפרש בהתאם לתוצאת הניסוי, וככה זה הולך. בשלב הזה נתחדשה הלכה בכח. אחר כך נתחדשה הלכה בפועל, כאשר בעז פסק כך בלי להכיר אותה אישית עדיין, אבל מיד באותו יום היא באה לשדה שלו ורואים שהוא כבר שמע עליה – לא כל כך פשוט, הוא שמע עליה לפני שהיא באה, על החסד שהיא עשתה עם חמותה וכו'.

בכל אופן, לפי זה מגלת רות היא ממד חדש של מתן תורה – כמו תורה חדשה של מלך המשיח, איך משיח מחדש אותה (תורה חדשה = רות במילוי: **ריש וו תו**!). לכן צריך לקרוא את המגלה הזו בזמן מתן תורה, לדעת שבתוך התורה – בבחינת העלם שאינו במציאות – יש משיח בן דוד. משיח בן דוד בתורה הוא העלם שאינו במציאות. ומעכשיו והלאה "אם יגאלך טוב יגאל" – אפשר לפעול את הגאולה מתוך התורה החדשה הזו. "ואם לא יחפץ לגאלך

"ועמך כלם צדיקים" – שעושה עבירה לא במודעות של הוראת שעה. כשמחלון נושא את רות הוא התחתן עם שיקסע בלי הוראת שעה, ופתאום הוא אומר שבאותו רגע נתחדשה הלכה – אתה חשבת לרעה ואני חושב לטובה (כמו שרבי חסדאי אומר). כעת נתחדשה הלכה ש"מואבי' ולא מואבית".

תורה אמפירית – חידוש הלכה מתוך ניסיון

החטא

נסביר זאת לפי המדע של היום: מה עיקר המהפכה מרבי חסדאי והלאה, מאה שנה אחריו, מהרנסנס והלאה? שהכל נעשה אמפירי, צריך להוכיח מתוך ניסוי ולא מתוך פילוסופיה. מי שנסה להבין את חוקי הטבע מתוך תיאוריה היה אריסטו, והוא שגה בגדול – על כך בא רבי חסדאי לתקוף אותו, ולכן הוא מאה שנה לפני הזמן. זו אינדוקציה, לא דדוקציה. לא שיש כללים בשכל שמתוכם אני מבין את המציאות – זה לא עובד ככה. צריך לצבור ידע מתוך המציאות ולהבין את החוק בבחינת אור חוזר מתוך המציאות, מתוך הניסוי לבנות את התיאוריה, ולא שמהתיאוריה תבוא האמת המוחלטת.

זו הדרך הפשוטה ביותר להסביר מה זאת אומרת שההלכה מתחדשת לפי ניסוי בשטח. כשהצדיקים – "ועמך כלם צדיקים" – חוטאים זה סוג של ניסוי. כמו במעשה מבן מלך ובן שפחה שנתחלפו, של רבי נחמן, המילדת אמרה – נראה מה יצא מזה. נעשה משהו שלא על פי דין ונראה מה יצא מזה. מה יצא? "צמח שמו ומתחתיו יצמח". יציאת אלימלך לחו"ל ונישואי מחלון וכליון לגויות הם סוג של ניסוי. מה הניסוי הוכיח? בתוך הניסוי התחדשה הלכה. מחלון התחתן עם רות, ומיד באותו רגע התברר – החתונה היתה מאד שמחה, ונעמי היתה עם כל הנעם שלה – שרות היא צדיקה מתחלתה ועד סופה. הבירור של גר צדק אמתי

עינו צרה בעניים – היתה לו אפשרות לפרנס את העניים, כמו שמסופר על צדיקים גדולים שהוציאו את כל ההון שלהם בשעת רעב, אבל אלימלך לא עשה זאת מתוך צרות עין – וזה עיקר חטאו. כנראה שגם בשכם יש עניים, אז כדי להתחמק מהעניים – עניי ישראל – צריך לצאת לחו"ל. בכלל, כמו שנסביר, זה איזה מניע לא מודע של אנשים שעוזבים את הארץ – פשוט להתחמק מהאחריות לעניים, לעניי ישראל (ועל דרך זה רבים וגם טובים מעדיפים בכלל לעשות עסקים דווקא עם גוים. קשה לעבוד עם יהודים, בפרט כאשר צריכים לדאוג להם ולהתייחס אליהם כבני מלכים כו'. בענין זה דרוש תיקון גדול דווקא בדור שלנו ודווקא כאן בארץ ישראל. עלינו לתקן את חטא אלימלך ובניו ובכך להכשיר את הקרקע לביאת המשיח).

שוב, איך זה מסתדר? פעם אחת כתוב שעזב את הארץ מתוך צרות עין ופעם שניה שהתבונן ונזכר במאמר שאם יש דינים במקום צריך לעזוב. הוא אומר שה' בוחן לבבות, וה' בחן שבמודע שלו היה החשבון, אבל כל החשבון שהוא עשה – עם מאמר חז"ל, עם אסמכתא מן התורה, הוא תלמיד חכם גדול, כל התורה שהוא לומד – הוא כדי לכסות על מניעים רעים בתת-מודע שלו. כלל גדול של סוג מסוים של אנשים, שלא נזכיר את השם שלהם. הוא תלמיד חכם גדול, ובמודע הוא מתבונן ומוצא כזו הצטרפות, שיש פה דינים והרי כתוב בתורה שאם יש דינים צריך לעזוב את המקום, והכל כיסוי לכסות על מה שבאמת עינו צרה בעניים.

מה האסמכתא שהרבי ר' בונים מביא מהכתוב? בפסוק הראשון כתוב "איש בלי השם שלו ובשני "ושם האיש אלימלך". יש פירוש אחד שבפסוק הראשון הוא התעורר לצאת, התחיל לצאת, אבל עדיין מקוים שיחזור בו. כאשר הוא לגמרי יצא, גמר את העבירה, מפרסמים אותו (כשם שיש מצוה לפרסם עושי מצוה, שממנו יראו וכן יעשו, כך, במקרים

וגו", עם שני פירושי "חי הוי' שכבי עד הבקר".

לחיים לחיים, שנזכה להרבה שמחות – של משה ורות, **אודיה** בגימטריא שם הוי' ב"ה, שיזכו להקים בית נאמן בישראל. כשמתחננים אומרים שהשידוך יעלה יפה – כל שידוך הוא ניסוי (לשון נישואין, בפרט בחדש **סיון** אותיות **נסוי**), ושמתוך החידוש תתחדש הלכה בכל עם ישראל. לחיים לחיים.

רבי בונים: התורה חושפת את הפגם במעשה

מצוה שמכסה על מניע שלילי

עד שמביאים את היין נאמר עוד ווארט – ווארט בשם הרבי ר' בונים: בזהר חדש, בו יש הכי הרבה על מגלת רות – חלק גדול שלו הוא על מגלת רות – כתובים בתחלה שני דברים סותרים-לכאורה. כתוב שאלימלך נענש כי עזב את הארץ, ובעמוד הבא כתוב בפשטות שאלימלך התבונן האם הוא צריך להשאר בארץ או לעזוב את הארץ והוא נזכר בהלכה שאם אדם נמצא במקום שיש בו דינים צריך לעזוב את המקום. היות שהיה רעב בארץ, היה מקום של דינים, היה מקובל אצלו שאם יש דינים צריך לעזוב. איך זה מסתדר? אם באמת עשה זאת מתוך החשבון שבמקום של דינים צריך לעזוב הוא בסדר, לא מגיע לו עונש, אבל קודם היה כתוב שנענש כי עזב את הארץ וזה חטא חמור. כך שאלו את הרבי ר' בונים. מה הוא אמר? כשיש שאלה, כל אחד צריך לחשוב בעצמו מה אני הייתי אומר. אפשר לומר בפשטות שאם הוא גר בבית לחם – שילך לגור בשכם. אם צריך לעזוב את המקום – תעזוב את המקום, אל תעזוב את הארץ. אפשר לתרץ בעוד דרכים. בכל אופן, איך הסביר הרבי ר' בונים? הוא הסביר שה' בוחן לבבות.

במקום הראשון, שכתוב שהוא נענש כי עזב את הארץ כתוב יותר – לא אמרתי הכל. כתוב שהוא עזב את הארץ מתוך צרות עין, שהיתה

ומחפש היתר. אמרנו זאת כי הלעומת-זה של מחלון ורות, שיהודי עושה חטא ומתחדשת הלכה זה מותר (היינו מה שהותרה רות בקהל. השם **רות** רומזת למה **שהותרה**, וגם למה **שותרה** על הכל כדי להדבק בשכינה, שבזכות זה היא **הותרה**). כל מה שעתיד תלמיד חכם לחדש כבר נאמר למשה מסיני – הוא מחדש דבר מתוך העלם שישנו במציאות, אך הוא חידוש (וכידוע הרמש **ש"תלמיד ותיק"** בגימטריא **ישראל בעל שם טוב**, סוד אלף אורות שקבל משה, בבחינת העלם שאינו במציאות, במתן תורה), אבל כאן זה חידוש מהעלם שאינו במציאות, ש"אתם חשבתם לרעה וה' חשבה לטובה". ממש שני הכיוונים, לפעמים אדם עושה משהו ומצטדק, ומתגלה שזה רע, ולפעמים אדם עושה רע – בלי להצטדק – וה' מגלה שזה טוב. שהקב"ה יעזור שכל הדברים הרעים שאנו עושים (ידע אינש בנפשיה) ה' ישמרנו – יתגלה שהם מצוות גדולות באמת.

מסוימים, יש מצוה לפרסם עושי עבירה, ומה קורה להם, כדי שלא ילמדו אחרים ממעשיהם הרעים). כך לגבי כל בעל עבירה – זה פירוש אחד למה בפסוק הראשון כתוב **"וילך איש"** ובפסוק השני **"ושם האיש אלימלך"**. אבל כאן הוא אומר שהוא עצמו בהתחלה מצדיק את עצמו, **"וילך איש מבית לחם"**, עם הטעם שמותר ואפילו מצוה לעזוב מקום שיש בו דינים. אבל בסוף התורה – המגלה, אותה כתב שמואל הרמתי ששקול כנגד משה ואהרן – מגלה **"ושם האיש אלימלך"**, כלומר שזה כולל את המניע האמתי שלו. הוא חטא והחטא שלו הוא שעינו צרה בעניים, ואל תספר לי שכתוב בתורה כך וכך – אף על פי שבאמת כתוב כך וכך, אבל אתה עזבת לא מסבה זו אלא חפשת הצטדקות.

הרבי הקודם אומר ב"כללי החינוך וההדרכה" שהשונא הכי גדול של האדם הוא מדת ההצטדקות – שאדם חוטא ומחפש טעם להצדיק את עצמו על פי תורה. לפי הווארט הזה, אלימלך הוא האב-טיפוס של זה – שחוטא

שיעור ג: מתוך שיעור אור לאדר"ח תמוז ע"ו

דעת היינו לא הדעת של השכל, הדעת של הרמב"ם, אלא הדעת של רבי חסדאי. הדעת כאן היא הדעת של ספירת היסוד. האהבה היא פנימיות החסד, לכן מחברים אותה לחסד. הסברנו שהפן הזכרי של אחד הוא את, אהבה-חסד, זו ספירת החסד עליה כתוב "זכר חסדו". הייתי חושב שגם היסוד הוא זכר, אבל יש גם יסוד נוקבא – היסוד מחבר את שניהם, הוא עצם הדבקות של "ודבק באשתו והיו לבשר אחד" (האשה היא "בשר משרי"), עד כדי כך ש"עד דוד הגדיל", "אשת חיל עטרת בעלה", דרבתי, "אשה מזרעת תחלה" כפי שהסברנו קודם.

מה קורה כאן? יש אהבה-חסד בספירת החסד ויש דעת בספירת היסוד. זה מאד מתאים למה שלמדנו מתוך הזהר על רות, שיש גואל קרוב ויש גואל רחוק. הגואל הקרוב, ספירת החסד, הוא קרוב לבינה, מקור הגאולה עצמה, עלמא דחירו, והיסוד הוא הגואל הרחוק שרחוק מבינה. הגואל הקרוב הוא פלני אלמני, שנקרא גם טוב. היהודי הזה, שהוא הדוד של בעז, שנקרא טוב וגם פלני אלמני, כתוב בזהר שהוא בחינת ספירת החסד, והוא הגואל הקרוב, שקרוב יותר מבעז, כי הוא קרוב לאמא (סוד נעמי, הוא הדוד של נעמי ואילו בעז הוא הבן דוד של נעמי). אבל בעז הוא גואל רחוק, ספירת היסוד.

אם כן, עשינו חבור בין שני הגואלים – משיח בן דוד ומשיח בן יוסף. כאן בכוונה קודם מכוונים את משיח בן דוד (ה-אח של אחד, "מי יתן כאח לי... אמצאן בחוץ..."), גואל קרוב, שהוא החסד, ואחר כך את הגואל הרחוק, משיח בן יוסף, היסוד, הדבקות. צריך קצת הקדמות להבין מה שאמרנו כרגע (שבכוונת "אחד" עלינו להקדים את משיח בן דוד למשיח בן יוסף, בבחינת "סוף מעשה עלה במחשבה

אהבה-חסד-דעת – גואל קרוב וגואל רחוק

לפני שנעזוב זאת נאמר עוד רמז יפה: אנחנו מדברים לאחרונה על מגלת רות, גם לפני שבוע דברנו על מגלת רות, והגבור של מגלת רות הוא בעז. הגבורה היא רות וגם נעמי. בעז הוא שם של שלש אותיות, אז יש לו ששה צירופים. כמה עולים כל ששת צירופי בעז? דעת. למה? ידוע שדעת נקראת בזהר "מפתחא דכליל שית" והרמז הוא ש-דעת עולה ו"פ דעה. כמו שהרמב"ם משתמש במלה "דעה" (הלכות דעות), כמדה בלב, "ובדעת חדרים ימלאו". בעז שוה דעה – גם ל-דעה יש ששה צירופים. דעת היא ששת צירופי דעה וגם ששת צירופי בעז, ודרך אגב גם ששת צירופי עוג מלך הבשן (והסימן: "משה עבד הוי" ר"ת עוג בעז דעה. השנה, ה'תשע"ו = עבד ברבוע כנ"ל). לעניננו, שכעת מתכוונים בבעז – בהזדמנות אחרת נחשוב מה הקשר שלו לעוג* – ששת הצירופים הם של בעז.

אמרנו שדעת כאן היא במובן של דבקות, שבספירות נמצאת בספירת היסוד. בפירוש כתוב על בעז שהוא "צדיק יסוד עולם", ספירת היסוד. אם כן, מה שששת צירופי בעז עולים

* ידוע שחתך הזהב של אור (אין סוף), 207, הוא 128 ו-79, סיחן ועוג. בעז (= עוג) הוא היבם של מחלון, שבכתיב חסר, מחלן = סיחן (בתורה, לפעמים כתוב סיחון מלא ולפעמים כתוב סיחן חסר. וי"ל שבעז עצמו הוא סוד ה-1 של מחלון, וכמבואר בקבלה שהוא ה"צדיק יסוד עולם" שנמשך משרש מחלון, וממילא הוא משלים את מחלון לאור. כתוב פעמיים "ו-בעז" במגלת רות – "ובעז עלה השער" [= ט פעמים "ובעז"! "ובעז" הוליד את עובד". "ובעז" = 85, מספר הפסוקים במגלת (רות).

תחלה"), אבל זה ממש מה שכתוב בספר הזהר על שני הגואלים – הקרוב הוא האהבה-חסד (בסוד "קרוב הוי' לכל קראיו לכל אשר יקראו באמת", כמו שנאמר על אברהם איש החסד "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם"), ודווקא הרחוק הוא בעז שששת צירופיו הם הדעת (בסוד "מרחוק הוי' נראה לי² [החוש של תמוז] ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד", היינו המשכת האהבה והחסד מגואל קרוב לגואל רחוק, סוד כוונת "אחד"), וכאן היינו הדעת של היסוד, גם היסוד של האיש וגם היסוד של האשה.

² השרש ראה יוצא מהשרש קרא (גם לפי סדר האותיות – קר). הקריאה לה' היא מתוך אמונה והתקשרות לעצם שלמעלה מכל גילוי אור השייך לראיה, גם ראייה מרחוק (גם ראייה המהות [גדלות ב דאבא], ראייה הפנים, "בעין השכל שבלבך את חזי כולא"). אך הראייה יוצאת ונמשכת מהקריאה (היינו מעלה קריאת שמע, "שמע ישראל", ביחס ל"ראה ישראל" כנ"ל. וראה לקמן בענין "שלחבת קשורה בגחלת" שבשלחבת ישנו את ענין הראייה אך לא בגחלת).

שיעור ד: מתוך שיעור בדר"ח תמוז ע"ו

סעודת ראש חדש תמוז

המזן, יש עוד שני פסוקים שאומרים בטעמי איכה. אם כן, רואים שדווקא "מרבין בשמחה" של מגלת אסתר קשור ל"ממעטין בשמחה" של מנחם-אב.

על כל פנים, רואים שיש קשר בין שלש מגלות הרגלים. ברגלים מרבין בשמחה, ומגיעים לשיא השמחה בסוכות – "זמן שמחתנו" – ואז כבר לא כל כך מובן למה קוראים דווקא קהלת. כנראה שקהלת היא מאד שמחה, ובפרט כשמגיעים לתכל'ס של "סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם", "עבדו את הוי' ביראה וגילו ברעדה" (סגולת הישיבה בבית הסהר) ו"עבדו את הוי' בשמחה באו לפניו ברננה [ושמחתם לפני הוי' שבעת ימים]" הולכים יחד.

בכל אופן, רוצים לומר שיש המשך לשמחת הרגל עד לרגל הבא – כך כתוב – ולכן חיים עם כל עניני הרגל עד הרגל הבא, כך שחג שבועות מגיע עד סוכות. יש הרבה קשר בין שבועות לראש השנה – השופר של מ"ת הוא השופר של ר"ה. מתן תורה נקרא "יום חתונתו" והוא מגיע עד "יום שמחת לבו", חנוכת בית המקדש, שכללה את יום כיפור והגיעה עד סוכות ועד בכלל. לפי זה רות נמשכת כל הקיץ, כמו שאומרים פרקי אבות כל הקיץ – רות היא עד קהלת, קהלת עד שיר השירים ושיר השירים עד רות.

ב. 'לחיות עם רות' עד סוכות (תיקון חטא המרגלים)

לחיים לחיים, חדש טוב, חדש של גאולה, חדש של אתהפכא. חדש תמוז הוא חדש של "אתהפכא חשוכא לנהורא וטעמין מרירי למיתקא".

מגילות שלשת הרגלים

לפני שבועיים בערך⁸ התחלנו לדבר על מגלת רות כהמשך למתן תורה, שבחג שבועות, זמן מתן תורתנו, קוראים את מגלת רות. אפשר לחשוב שהנושא של מגלת רות שייך רק לחדש סיון (החדש השלישי, בו ניתנה אוריין תליתאי). אבל באמת בכל רגל יש מגלה – רות בשבועות, קהלת בסוכות ושה"ש בפסח. יש גם קשר פנימי, מאד עצמי, בין שלש המגלות האלה – שקוראים אותן באותם טעמים, המדרגה הכי גבוהה של התורה. אמרנו שנעמי במגלת רות היא לשון נעימה, טעמי התורה.

טעמי שלש המגלות האלה זהים, ולכל אחת משתי המגלות הנוספות – אסתר ואיכה – יש טעמים מיוחדים לה. טעמי איכה הם קינות וטעמי אסתר הכי שמחים שיכולים להיות, "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" – מן הקצה אל הקצה, אבל זה גופא אומר שיש סגירת מעגל ביניהם, והדבר מתבטא בכך שאת פסוקי הגזרה (החל מפסוק הגלות) במגלת אסתר קוראים במנגינת איכה. מיד אחרי שמופיע מרדכי היהודי, הגבור-הגואל, מספרים על הגלות בטעמי איכה. אחר כך, אחרי גזירת

⁸ ראה שיעורי כ' וכ"ג סיון.

רות – תיקון חטא המרגלים (שחטאו בתמוז-)

(אב)

אבל יש עוד משהו שמאד מתבקש, דבר פשוט, שלא הזכרנו עד כה: השרש **תור** – "וקול התור נשמע בארצנו" – הוא ממש אותו שרש של לתור, מה שמזכיר את המרגלים התרים את הארץ. קוראים עליהם בתורה בפרשת שלח, בחדש סיון, אבל למעשה תרו את הארץ בכל ימי חדש תמוז עד תשעה באב. כדי שיהיו בדיוק ארבעים יום תלוי אם תמוז אז היה מלא או חסר – אבל צריך להוסיף עוד יום או יומיים בסוף סיון, כדי להשלים את ארבעים הימים של המרגלים.

למה הגר"א שם את ההליכה בתמוז? הוא מקשר זאת לתרים, המרגלים, שתרו את הארץ בחדש תמוז. למה הוא שם את הראיה בחדש סיון? בגלל הפסוק "וכל העם ראים את הקולת", חוית הראיה במתן תורה. אף על פי כן, העיקר הפוך – סיון הוא בעיקר הליכה, "הליכות עולם לו" ו"אל תקרי 'הליכות' אלא 'הלכות'", כל התורה היא הליכה, "ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה", "האי עלמא דאזלינן מיניה", שעם התורה שקבלנו בחדש סיון אנו נעשים מהלכים, ואילו חדש תמוז הוא חדש של תיקון הראיה. אפילו זה קשור למרגלים – בשביל מה תרו את הארץ? לא לשם הליכה אלא לשם ראייה. הם היו צריכים לראות ולדווח מה שראו – לא לחוות דעה או להתערב, אבל כן לראות ולדייק, לראות את הארץ "הטובה היא וגו'".

אם כן, יש ענין בחדש תמוז לראות את המציאות, לראות את הארץ. ההליכה שלהם, ארבעים ימים, לכל הדעות הסתיימה בתשעה באב – היא הגיעה, "הכל הולך אחר החיתום", עד תשעה באב. באותו יום אומרים חז"ל שנולד מלך המשיח – גם, בשיא השפל יש את שיא העליה. על זה כתוב "וקול התור נשמע

המשך רות בתמוז-אב – ראייה ("שראתה דברי חמותה") ושמיעה ("וקול התור נשמע

בארצנו")

כל זה רק לומר שחשוב וראוי לדבר על רות בהמשך הקיץ. במיוחד בחדשים הסמוכים לסיון. לתמוז ואב יש קשר מובהק למגלת רות: למדנו שיש כמה פירושים בחז"ל למה קוראים לה רות. או שהיא זכתה לכן – כלומר לנין, דוד המלך – שרווה לקב"ה בשירות ותשבחות, רות מלשון "כוסי רויה". זה הפירוש היותר ידוע. יש עוד פירוש בחז"ל שרות לשון 'ראות' – שראתה את דברי חמותה נעמי והלכה אחריה. אם רות היא לשון ראייה – בדיוק מתאים להיום, ראש חדש תמוז, שהחוש שלו הוא חוש הראיה. הזכרנו כמה פעמים שהגר"א בפירושו לספר יצירה מחליף, שם ראייה בסיון והליכה בתמוז, אבל לפי הגרסה המקובלת אצלנו סיון הוא הליכה ותמוז ראייה. אם כן, רות היא לשון ראייה – קשור גם למ"ת, "וכל העם ראים את הקולת", רואים את הנשמע (קשר בין תמוז לאב, ראייה ושמיעה).

חוץ משני הפירושים האלה – רות לשון רייה ורות לשון ראייה – שבגמרא ובמדרש, הזהר הקדוש דורש (רק פירוש אחד) שרות היא היפוך אותיות **תור**. הוא מביא את הפסוק (משיר השירים, קשר בין פסח לעצרת) "וקול התור נשמע בארצנו" – בשורת הגאולה. לפי זה רות היא המבשר. בפסוק שהזהר מביא, שרות היא "וקול התור נשמע בארצנו", מופיע חוש השמיעה. עצם המושג קול (**קול התור** – **קול תורה**, תורת הגאולה) שייך לשמיעה, לא לראיה, ומפורש שהוא "נשמע בארצנו". זה כבר קשור לחדש הבא, חדש מנחם-אב שהחוש שלו הוא שמיעה. החדש הזה הוא ראובן, לשון ראייה, והחדש הבא הוא שמעון, לשון שמיעה.

בפירוש שתור, יותר מיונה, הוא על שם הנדידה שלה. מה הפשט של "קול התור נשמע בארצנו"? שהיא לא היתה פה וכעת הגיעה. גם מענין, בכל התורה יש תורים ובני יונה – בני יונה הם הקטנים והם תמיד מוזכרים בתורה בלשון זכר ואילו תורים, הגדולים, הם תמיד לשון נקבה. גם רמז בפני עצמה שתור קשורה לאשה, לרות. שוב, התור הוא צפור נודדת – יש עונה שהתור לא נמצאת בארץ ויש עונה שהיא חוזרת לארץ. כשהיא חוזרת לארץ ושומעים אותה זהו סימן טוב, סימן של התעוררות. יתכן שעל פי פשט זה בחדש ניסן, חדש האביב (בפסח קוראים את הפסוק "וקול התור נשמע בארצנו" כנ"ל), אבל אנחנו עכשו לומדים שיש איזה תור שפתאום מגיעה לארץ ונשמעה בה בחדש מנחם-אב, בתשעה באב. בכל אופן, התור נקראת ממש על שם שרש לתור – היא נוסעת, היא תיירת.

אם כן, בהפשטה יוצא מכאן שלא רק שרות – אותיות תור – היא תיקון חטא המרגלים, אלא היום היא תיקון כל משרד התיירות. דברנו הרבה פעמים איזה תיקונים צריכים לעשות במשרד התיירות – אפשר לעשות אין-סוף הפצת יהדות דווקא שם, אולי יותר מכל משרד אחר, הפצת המענינות. לפי זה, דבר ראשון, קודם כל צריך לחלק לכל תיר את מגלת רות – הספר הכי קטן בתנ"ך. יש המון תירים גויים שבאים לכאן, אבל יתכן – ולא רק יתכן אלא בטוח – שבין התיירות יש גם הרבה רות, ניצוצות של רות. לכן כל תיר וכל תירת צריכים לקבל לידם מגלת רות עם הפירוש שלנו. עוד חזון למועד, אולי נזכה לזה. כמובן צריך להיות בכל השפות, כדי שיתאים לכל תיר ותיר מאיפה שהוא תר, מאיפה שהוא מגיע.

שרש תור בתורה ועבודת "ולא תתורו"

בהשגחה פרטית, השרש של תור מופיע גם בפרשת השבוע, לא רק בפרשת שלח. הריכוז הגדול הוא בפרשת שלח, גם בסיפור המרגלים

בארצנו" – "קול התור" רומז דווקא לחיתום ימי התרים. מה שקורה באותו יום, תשעה באב, היום הכי עגום בשנה – באותו יום "קול התור נשמע בארצנו" שהנה-הנה נולד מלך המשיח. יש מקשרים זאת בפירוש לגעית השור (תור בארמית) באותו יום, שכך הוא בשר את לידת מלך המשיח. לכן הולך עם חוש השמיעה – "וקול התור נשמע". אז בעצם תור הוא גם הליכה, גם ראייה וגם שמיעה. משהו מובהק שמקשר את רות לסיון-תמוז-אב. שוב, הזהר עושה את תור עיקר הרמז של השם רות.

המשך רות באלול – תיקון הברית

גם כתוב בזהר שהזיווג של רות ובעז הוא תיקון הברית. זה כבר שייך לחדש אלול – עיקר תיקון הברית בתנ"ך הוא הזיווג של בעז ורות, שייך לאלול ולימים נוראים של חדש תשרי (שהחוש שלו הוא חוש התשמיש) עד חג סוכות, שאז סוגרים את מגלת רות, שמים בארון (סוד "ארון ברית ה'" כדלקמן), ופותחים את מגלת קהלת. עד אז אנחנו חיים (ושמחים) עם מגלת רות.

רות – תיקון משרד התיירות

קודם כל, מה הרמז הראשון שיצא לנו עד כאן? שיש כח (גלוי) במגלת רות לתקן את חטא המרגלים. "וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי" – התוצאה של חטא המרגלים. מה הקשר בין הסיפור של רות לתיקון חטא המרגלים התרים את הארץ? פשוט מאד. הם נסעו והגיעו לארץ ו"עלו זה בנגב וגו'", תרו את כל הארץ והוציאו עליה דבה רעה. ואילו רות מסרה את נפשה להגיע לארץ, גם מחו"ל – ממראב – עם נעמי.

מה הקשר הפשוט? אולי יש לנו פה אנשים שבקיאים בטבע הציפורים של ארץ ישראל, נושא חשוב בפני עצמו. מה ההבדל בין תור ליונה? למה תור היא מלשון לתור? כתוב

המאמץ הפנימי להתקרב

אם כבר אמרנו את המלה מאמץ נאמר עוד משהו בתור מאמר מוסגר, גם ווארט חשוב: אם אנחנו מתכווננים במגלת רות, איפה כתוב שם מאמץ? בפרק א' כתוב שם שרות הולכת אחרי נעמי – רות לשון ראות, שרואה את דברי חמותה – אבל זה לא פשוט, תוך כדי שהיא רואה את דברי חמותה היא צריכה לעשות מאמץ אדיר. כתוב שהיא "מתאמצת" – מאמץ בלשון התפעל – וכתוב שכאשר נעמי רואה שהיא מתאמצת (מתוך הראיה של רות) היא קבלה אותה ("ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה").

מאמץ לא רואים בעינים חיצוניות. איך אני יכול לדעת לגביך כתלמיד בישיבה אם אתה באמת מתאמץ? לא לפי הציונים שלך. זה מבחן של מחנך טוב, שהוא מרגיש – כלומר, רואה בעין השכל הפנימית – כמה התלמיד שלו מתאמץ, ולפי המאמץ שלו הוא מקרב אותו, מחייך אליו. כאן נעמי היא המחנכת ורות היא התלמידה. שעל המחנך לראות כמה התלמיד מתאמץ לומדים ממגלת רות – אחד הדברים הכי חשובים שצריכים ללמוד ממגלת רות.

כל הענין של רות, התיר החיובי שבא לארץ בתור תיר ובסוף הוא מתגייר – כמו בהרבה מקרים, רות באה כבר על מנת להתגייר, אבל כל תיר שמקבל מגלת רות כולי האי ואולי הוא כבר גר בפוטנציאל – המבחן שלו הוא שפתאום מתחיל לעבור תהליך עמוק נפשי, לעשות מאמץ נפשי. מאמץ הוא שינוי מהותי, שינוי קיומי – שמשוהו מתחיל לקרות בתוך הנשמה שלי.

שרש אמץ במגלת רות

אם כבר מדברים על שרש אמץ, מי שזוכר יש הערה בתחלת סוד הוי' ליראיו (אין שם הרבה הערות) ש-אמץ נוטריקון אמונת צדיקים.

שיש הרבה לשונות של תור וגם – הדבר הכי יפה – בפרשת ציצית שמסיימת את פרשת שלח, בה יש מצות ל"ת דאורייתא של "ולא תתורו" (אין עוד "תתורו" בתנ"ך. "תתורו" היינו אחורי רות: ר רות. סוד האחוריים היינו "אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", כמבואר במ"א. ב"תתורו" יש אותיות רתת – "מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע וכו'" – שייך למתן תורה שבו קוראים מגלת רות לשון רתת בגימטריא 1000 אורות של מתן תורה. צריך רתת כדי לקיים, בשמחה, את מצות "ולא תתורו").

יש גם לתור לא טוב (כמו שגם רוב התרים את הארץ פגמו כו'. כנראה שלכל תיר יש נסיונות), "ולא תתורו אחרי לבבכם" זו מינות ואחרי עיניכם" זו זנות" (כשתרים באיזה מקום חדש, באיזה ארץ כנען" ששם מקולקלים מעשיהם מאד, מאד מהר אפשר להגיע למקום של מינות ולמקום של זנות).

אדמו"ר הזקן כותב על בתניא, שאם אתה בינוני אמתי של תניא – שמבין את המדרגה שלך, ולא מרמה את עצמך – אתה צריך להיות בשמחה גדולה שכל היום יש לך הזדמנות לקיים את מצות "ולא תתורו". אם מישוהו עזוב שבאות לו מחשבות לא טובות (של מינות וזנות), זה פוגע בתדמית האישית שלו, הוא סתם שוטה. חסיד אמתי, מפוכח, יודע שאני סה"כ "הלואי בינוני", וצריך לשמוח בחלקו בהזדמנות לקיים מצות ל"ת זו. כתוב שמי שיושב ולא עובר עבירה מקבל שכר כאילו עשה מצוה, והכל לפי כמה קשה לו להמנע מהעבירה. אז מצות "ולא תתורו" נעשית כמו מצות עשה הכי גדולה, כי הוא עשה מאמץ, ועם המאמץ הזה צריך להיות שמח עד הגג. זה המבחן שאתה באמת "הלואי בינוני".

הרבי²: "דרך האתרים". זו הפעם היחידה שיש בתנ"ך את המלה אתר בעברית. אתר בלשון חז"ל הוא מקום, אבל יש רק פעם אחת בכל התנ"ך שיש אתר, בפרשת חקת.

"וישב ממנו שבי" – שפחה אחת בסוד נשמת

רות

כתוב – אחרי שמת אהרן והסתלקו העננים – "וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי". מה זה לפי חז"ל "וישב ממנו שבי"? רש"י מביא בפשוטו של מקרא ששבו רק שפחה אחת, כנראה שיש קשר בינה לבין רות.

מי הוא "הכנעני מלך ערד"? לא פחות ולא יותר מאשר עמלק, האויב המושבע מספר אחד של ישראל, מי שמכניס ח"ו ספק בלב ישראל (עמלק בגימטריא ספק, כנודע מהבעש"ט). כאן הוא שינה את לשונו לדבר בלשון כנען, אך עדיין לא היה לו ביגוד מתאים – התלבש כעמלק ודבר בכנענית, אז היהודים לא ידעו איך להתפלל וסתם בקשו שה' יתן אותם בידם. ה' שמע "בקול ישראל" – גם מקור לביטוי "קול ישראל" ("בקול ישראל" מצטרף ל"וקול התור" – הערך הממוצע של כל מלה = משיח).

שוב, הכנעני מלך ערד שומע שבא ישראל דרך האתרים, וכתוב מיד כששמע שבא דרך האתרים "וילחם בישראל וישב ממנו שבי". רש"י מפרש שזו שפחה אחת, אבל שני התרגומים, יונתן וירושלמי, מתרגמים בדיוק הפוך – "שביא רבא", שבי גדול ורב, המון יהודים לקחו בשבי. יתכן שהשפחה הזו – שפחה אחת ששייכת ליהודי – שקולה, שוה עם רב, לכן באמת צריך למסור את הנפש על שפחה אחת כמו שעשו. זה סימן של יהודי, הסיפור הזה, מסירות הנפש של עם ישראל על

מתאים כאן – רות מאמינה בנעמי. חוץ מזה, אמץ שוה 131 – השם אלימלך במגלת רות. איך כותבים אלימלך לפי הסוד? "שיר פשוט" "שיר כפול" "שיר משולש":

א

י ל

ן ל ן

אחר כך נעמי משלימה עוד שורה, "שיר מרובע":

א

י ל

ן ל ן

י ן ע ן

אם נצמצם כל שורה של אלימלך לאות אחת, השורה הראשונה היא א, השניה מ והשלישית צ – ממש אמץ. רק שהוא פגם בזה, לא היה לו אמץ להשאר בארץ בעת רעב ולמסור את נפשו לפרנס את העניים והוא ברח מארץ ישראל. כתוב שאם היה אמץ לאלימלך, כשמו כן הוא, הניצוץ הקדוש, רות המואביה, היה נמשך לאבוקה מאליו. מכיון שלא היה לו אמץ והוא ירד מהארץ הסיפור היה צריך להתגלגל כפי שהתגלגל, שהוא מת ובניו מתו, עד שניצוץ משיח – רות – נפדה ויצא משם. בכל אופן, אלימלך אמור להיות המקור של האמץ.

מי עוד שוה אלימלך במגלה וגם לא היה לו אמץ? הגואל הקרוב, פלני אלמני, פלני שוה נעמי ו-אלמני שוה אלימלך. לא היה לו אמץ אז, רק לעתיד לבוא יהיה לו אמץ וגם לאלימלך יהיה אמץ, לא יכולים להפטר מהגימטריא שלהם...

ד. "דרך האתרים"

היינו באמצע לומר שתור נקרא כך על שם שהוא תר, "וקול התור נשמע בארצנו". אמרנו שחוץ מכל הופעות שרש תור שיש בפרשת שלח, מתחלה ועד סוף, יש גם בפרשתנו פסוק עם ביטוי מאד מיוחד, שיש עליו שיחה של

² לקו"ש הל"ח עמ' 78 ואילך.

הרע של המרגלים מתעורר כעת בישראל ויש הזדמנות לפגוע בהם. כל זה לפי הפירוש הראשון. אבל הפירוש השני הוא למעליותא – רש"י כותב שוב "דרך האתרים", הרבי מדייק זאת, וכותב שהכוונה דרך התייר הגדול ההולך לפניהם. יש תייר גדול שהולך לפני בני ישראל, שנאמר "דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה".

ארבעה פירושים ב"דרך האתרים"

מי הוא התייר הגדול? הרבי גם מקשה, למה רש"י לא מביא את תחלת אותו פסוק, בו מפורש מיהו התייר הגדול – "וארון ברית הוי' נסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה". משום מה רש"י משמיט את המלים האלה, כאילו אנחנו יודעים מי הוא התייר הגדול. כשאני קורא מלים אלה איני יודע מי הוא התייר הגדול, אבל הפסוק אומר שארון ברית ה' נוסע לפניהם דרך שלשת ימים וגו'.

יש מי שמפרש – והרבי מביא זאת בהערה – שהכוונה לא רק לארון אלא לה' עצמו, כי זהו "ארון ברית הוי'". הרבי לא כותב, אבל זה אפילו קצת הסבר למה רש"י לא מצטט – אם היה מצטט היה משמע שהתייר הגדול הוא רק הארון, אבל כשרש"י לא מצטט אלא רק סומך על זכרוני מותר מקום לפרש שהתיר הגדול הוא ה' עצמו, "וארון ברית הוי' וגו'".

אם כן, לפי רש"י יש שני פירושים – או ש"האתרים" רומז למרגלים, שיש בזה טעם לפגם, או שרומז לתיר הגדול, שיש בזה טעם לשבח, אך לא מסביר למה זו סבה שעמלק יצאו להלחם בישראל. אדרבה, הם צריכים לפחד שהתייר הגדול הולך לפני בני ישראל. למה זו סבה להלחם בהם? ! תיכף נסביר.

חוץ משני הפירושים הללו – שאם נחלק בפירוש השני בין הארון לבין ה' עצמו הם כבר שלשה פירושים – יש עוד פירוש, שלישי-רביעי, שהרבי מביא אותו בהערה אך לא מתיחס אליו בתוך השיחה כלל: יש מדרש

שפחה אחת כי היא שוה עם רב. איזו אשה היא כאילו שפחה אחת ששוה כל עם ישראל? רות. כל נשמת מלכות בית דוד, כל מלכי בית דוד עד מלך המשיח ועד בכלל, בתוך הנשמה שלה. זו אשה אחת, כאילו סתם שפחה, גויה, ששוה כל עם ישראל. רות אומרת לבעז "ואנכי לא אהיה כאחת שפחותיך", קוראת לעצמה מול בעז שפחה (רות) ועוד שפחה = 999, וכידוע סוד מספר זה בהקשר של לידת משיח).

פירושי רש"י ל"דרך האתרים" – דרך

המרגלים או דרך התייר הגדול

אם כן, יש לנו כאן את המלה המיוחדת הזו – "דרך האתרים". מהפסוק משמע שיצאו להלחם בהם כי באו דרך האתרים – "וישמע... כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל...". המלה "אתרים" היא 'לית' – מופיעה רק פעם אחת בתנ"ך. אם מקשרים אותה לתיקון רות, מה חוץ מתיקון חטא המרגלים ומשרד התיירות שייך לכאן? משרד התקשורת – תיקון כל האתרים, לא רק הממשיים אלא גם הוירטואליים. היא הכח בקדושה לתקן את כל האתרים.

רש"י מביא שני פירושים ל"דרך האתרים". פירוש אחד, שזו הדרך שהמרגלים עלו בה – "עלו זה בנגב", ולכן "וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב וגו'". משמע שכבר הגיעו לתוך ארץ הכנעני מלך ערד ולכן התעוררו להלחם בהם, כמו שאדום יצא להלחם בישראל כשהגיעו לארצו. לפי הפירוש הראשון, הקרוב יותר בפשט לפי כללי רש"י הכוונה דרך המרגלים.

אחר כך רש"י מביא פירוש שני, שגם יותר רחוק מהפשט וגם לכאורה בכלל לא מסביר למה יש כאן סבה למלחמה. בפירוש הראשון יש סבה, כי באו באותה דרך – נכנסו לארץ שלהם – ועוד יותר, המפרשים מסבירים שהמרגלים חטאו וה' גזר עונש כבד על חטא המרגלים ולכן חשבו שזו הזדמנות פז לפגוע בישראל, כי הם כעת בדרך-המרגלים והרשימו

יש אתר שלישי שקוראים לו אהרן הכהן, שאו שהוא חי או שהוא מת. כשבונים אתר מחדש כנראה שהאתר הקודם מת – צריך לעשות אתר חדש, כדרך בוני האתרים היום. האתר הקודם הלך, כעת צריך לחדש אתר. אם אהרן הוא האתר הקודם שהלך, מה זה לחדש אתר? אלעזר, הבן שלו. אחר כך פינחס. כל פעם עושים אתר חדש – "דור ודור ודורשיו", אתר אתר ודורשיו.

אבל לפי הפירוש האחרון האתרים הם המרגלים – זה בכלל סיפור קשה ועצוב, חטא המרגלים. האחרון הוא אתר שמנגד למקום הקדוש, מנגד לארץ ישראל, מואס בארץ חמדה טובה. יש כאלה אתרים גם ברשת, אתר שכל המטרה שלו היא להוציא דבה. אתר שכל המגמה שלו היא להוציא דבה הוא האתר האחרון, אתר המרגלים.

אתרי י-ה: אתר של גילוי אלקות ואתר של

לימוד תורה

אם יש ארבעה פירושים מתבקש לעשות י-ה-ו-ה. מי שמתבונן בהתבוננות קלה רואה שמסודר כך, כפי שהסברנו: כתוב בתניא בשם המגיד ש"אחד האמת" מתגלה דווקא בחכמה – "הוי' בחכמה". אם התייר הגדול הוא ה' – זה ה-י כאן בארבעת האתרים. אם האתר הוא ארון הברית, שמכיל את הלוחות, את ה"אורייתא וקוב"ה כולא חד", אז פשוט שהוא בינה. כמו שכתוב בפירוש ש"הכל תלוי במזל ואפילו ספר תורה שבהיכל" – הספר תורה הוא עדיין "אורייתא וקוב"ה כולא חד", "אורייתא מחכמה נפקת", אבל הארון-היכל שמכיל אותו הוא הבינה, כפי שכתוב באר"י. היות ששני הפירושים האלה הולכים יחד, עד שלא ברור אם הם שני פירושים – הם שני דגשים ב"ארון ברית הוי' וגו'" – הם "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין".

שאומו שהתייר הגדול הוא אהרן הכהן שמת. ראו שאהרן הכהן זה עתה מת, והסתלקו ענני הכבוד שהיו בזכות אהרן, ולכן עמלק חשב שכעת אפשר לפגוע בישראל כי ענני הכבוד שהגנו על עם ישראל הסתלקו. אין הגנה על עם ישראל, אז הגיע הזמן להלחם בהם.

רש"י עצמו כתב על המלה "וישמע" – המלה הראשונה בפסוק – שעמלק שמע על מיתת אהרן (גם בפרשת מסעי יש פסוק דומה – "וישמע הכנעני מלך ערד והוא ישב בנגב בארץ כנען בבא בני ישראל" – שכתוב בסמיכות למיתת אהרן וגם שם מפרש רש"י ש"וישמע" היינו מיתת אהרן וכו' ושעיקר פירוש "וישמע" נלמד משם, עיי"ש). כמו שרש"י מפרש "וישמע יתרו" – מה הוא שמע, מעבר לפשט הכי פשוט. שם הפשט שמע על יציאת מצרים, "כי הוציא הוי' וגו'", אבל רש"י לא מסתפק בכך אלא מוסיף ששמע אודות קרי"ס ומלחמת עמלק. בכל אופן, רואים שאם כתוב "וישמע" צריך להעמיק מעבר לפשט – מעבר לכך שמע "כי בא ישראל". אבל, שוב, בחז"ל יש פירוש שזו כוונת "דרך האתרים" – ששמעו שהתייר הגדול, אהרן, שבזכותו ענני הכבוד שמגינים על עם ישראל בדרך ומורים להם את הדרך, הסתלק. הפירוש הזה מסביר את הסמיכות, שמיד בא עמלק להלחם בישראל כי אהרן איננו והעננים אינם.

ארבעה סוגי אתרים ברשת

אם כן, יוצא מכאן מבנה של ארבעה פירושים. כל זה תיקון רות – תור – לשון לתור, לשון אתרים. אם יש פה ארבעה פירושים של אתרים הם עצמם ארבעה אתרים (המפרשים שואלים למה "האתרים" נאמר בלשון רבים, אך לפי דרכנו מובן):

יש אתר אחד ברשת שהוא אתר של קוב"ה, של ה'. יש אתר שני שהוא אתר ארון – ארון הברית של ה' – הארון שהולך לפניו. שני אלה לא מתים, לא תחת היפך החיים.

איזה דבר תורה – ודאי שזה מדליק. כמו שהסברנו הרבה פעמים שהרבה בעלי תשובה טובים נעשו מזה שפתחו פרקי אבות. הוא רואה משהו שפתאום העינים נפתחות – יש בזה גם אלקות, ויתכן שגם מתלבש באיזה שכל. העיקר הוא להגיע לנקודה של האלקות, אתר שהענין שלו הוא להפיץ את ה' – זיהוי ה', "זה אלי ואנוהו". זה הגילוי שלעתיד לבוא – "הנה אלהינו זה קוינו לו". יש אתר שני שהוא "ארון ברית הוי".

אתרי ו-ה: האתר של אהרן ואתר המרגלים

יש אתר שלישי, שהוא אהרן. זה שאהרן כאן מת כבר אומר שהסיפור הזה קשור ל-ז מלכין קדמאין דמיתו – המדות של הלב, מהדעת ולמטה. כמה עננים היו? שבעה עננים – ששה בכל הרוחות, כנגד הו"ק, ועוד אחד שהולך לפניהם ומיישר הרים והורג נחשים ועקרבים וכו'. [לכאורה הוא התייר]. הוא עיקר התייר, אבל הוא על רקע כל העננים – המלחמה היא כי עם ישראל נעשה חשוף מכל העננים. הענן השביעי שהולך לפני המחנה הוא כנגד המלכות דז"א, עטרת היסוד. אבל אהרן מת – זה שייך לפרצוף ז"א. כשאהרן מת בכו אותו כל בית ישראל, גם האנשים וגם הנשים, כי היה עושה שלום בין איש לאשתו. האתר הזה הוא גם של צדיקים, אבל צדיקים שכבר מתו ובוכים אותם. האתר הראשון, של ה', גם כולל סיפורי צדיקים – אבל אלה צדיקים שלא מתו, כולם בחיים, בחיים נצחיים. כשקוראים את הסיפור – הוא לא סיפור של פעם. האתר הזה השלישי הוא אתר של צדיקים, אבל הם עצמם כבר אינם וגם הנסים והנפלאות שהם פעלו היו 'פעם' – זה הראש של האתר. צריך לחפש משה רבינו שבדור שבזכותו הכל חוזר.

מה האתר האחרון? כמו שאמרנו, הוא סיפור עצוב – לא סיפור צדיקים אלא סיפור רשעים. זהו סיפור של עדה, וכל עדה היא קדושה – יש

הביטוי "דרך האתרים" אומר לי שהדרך להביא משיח היא דרך האתרים. כנראה אם ישראל באמת פועלים להביא משיח דרך האתרים מיד בא עמלק להפריע. [או שעושים חרמה על האתרים שלהם...] בדיוק.

מה ההבדל בין אתר של ה' לאתר של הארון? יש אתר שאתה בונה כדי להפיץ תורה, שיעורי תורה וכו' – זה הארון. אבל יש אתר שעושה כדי להפיץ ה' נטו. מה זה יכול להיות אתר כדי להפיץ ה', מודעות של הקב"ה, ולא להפיץ שיעורי תורה? שוב, החילוק הוא דק, כי על פי פשט זה "ארון ברית הוי". מה זה יכול להיות? [גימטריאות]. טוב, אם גימטריאות זה ה' בעצמו – כל הכבוד...

אתר להפיץ את ה' הוא אתר שהכוונה שלו היא להדליק את מי שנכנס לאתר במציאות האלקות בעולם, כך הוא מתפעל. כמו לספר סיפורי השגחה פרטית – שלשום דברנו על כך שנסים מחזקים את האמונה – וכו"ב. הרבי תמיד היה מחלק בין פעולות המשיח לזיהוי המשיח – "רצוננו לראות". החוש של חדש תמוז הוא חוש ראייה, ומה הראייה הכי חשובה (שגם קשורה למתן תורה, נאמרה בו) – "רצוננו לראות את מלכנו". כמו גדעון ששואל את ה' – איפה הנסים שלך? ! אני רוצה לראות במו עיני את הנסים שלך, כמו שספרו לי אבותי – שמעתי סיפורי מעשיות ואני רוצה לראות אותם בחיים שלנו היום. אם יש אתר שזה מה שהוא עושה, מגלה אלקות, הוא ה-י של "דרך האתרים", של ארבעת האתרים. כמו שהסברנו גם שלשום שכתוב בספר התניא שהמופת שהצדיק עושה הוא כמו הנס שכתוב בתורה, גילוי שם הוי', גילוי מדת הרחמים. אפילו אתר של סיפורי צדיקים הוא אתר שכולו מוקדש לגילוי אלקות בעולם.

[גם עם גימטריאות אפשר להדליק מישוהו ולהראות לו מציאות אלקית, השגחה פרטית]. נסביר טוב: מי שיש לו נפש יפה וטובה יחד עם שכל טוב, מה שמדליק אותו הוא באמת גם

הוא רק כדי להדגיש כמה עמלק הוא חוצפן. זה גם "דרך האתרים" – לא בתחום ארצו, עדיין רחוק ממנו – הוא רק שומע שהוא מתקרב אליו, אפילו שהוא רחוק עדיין, אז ברוב חוצפתו הוא לא שם על כלום, על אף אחד, גם על התייר הגדול, ובא להלחם בישראל.

מה הנפק"מ לנו? אומר הרבי שהנפק"מ שאם עמלק בא עם שכל – אני צריך להגיב עם שכל, טכסיסי מלחמה על דרך השכל. אבל אם הוא בא רק עם החוצפה שלו, שלמעלה מטעם ודעת, אז הדרך היחידה להלחם בו ולנצח אותו היא דרך של מסירות נפש למעלה מטעם ודעת. אז המבחן הגדול יהיה למי יש מסירות נפש יותר גדולה – לגוי, לעמלק, או לעם ישראל. זה יהיה המבחן המבדיל בין ישראל לעמים, שבסופו של דבר יש לעם ישראל יותר מסירות נפש, יותר חוצפה, יותר עזות, גם מאשר לעמלק (הרי ישראל הם העזין שבאומות). כלומר, הווארט הוא שצריך להלחם עם עמלק בדיוק במישור שלו – איך שהוא נלחם אתי כך אני צריך להלחם אתו. שוב, יש שהוא מלביש את הספק שלו בשכל ויש שהוא לא מלביש את הספק שלו בשכל. זו הנפק"מ בין שני הפירושים של רש"י, שהם בעצם כוללים ארבעת הפירושים (התייר הגדול כולל שלשה פירושים). שני העליונים, הנסתר, הם למעלה מהשכל, ושני הפירושים התחתונים הם לפי השכל.

לחיים לחיים. שנזכה לנצח את עמלק. שוב, כדי לנצח את עמלק צריך שני דברים – יותר שכל ממנו, כשצריך שכל, ויותר מסירות נפש ממנו, יותר חוצפה ממנו, מתי שהמלחמה היא חוצפה ומסירות נפש. לחיים לחיים. וכל זה – בהשראת רות המואביה, שהיא סוד האתרים (והיא באה לארץ, מתגיירת, "דרך האתרים").

אתר – להוסיף את האמונה לתענוג-רצון

מי זוכר מה זה אצלנו אתר? ג' רישין שבכתר, אמונה-תענוג-רצון. המדקדקים אומרים שבמלה "אתרים" ה-א היא נוספת, ומביאים

בה מנין. העדה הזו היא "עדה רעה", רק שממנה לומדים מהו מנין, מהי "שכינתא שריא". כאן יש סיפור של חטא – יש אתר עם חטא חמור ביותר, מאיסה בארץ ישראל, אבל כנראה אם הוא אתר שלנו זהו אתר שמטרתו היא לתקן את שרש החטא, להגיע לשרש החטא במנטליות של העם ולתקן אותו (בחינת תשובה תתאה, תשובה תתאה, תיקון המלכות).

יש לנו כאן ארבעה אתרים, כנגד י-ה-ו-ה. מה המכנה המשותף? המכנה המשותף של י-ה הוא שבשני האתרים האלה יש קושיא למה הם סבה ל"וילחם בישראל". הם "הנסתרת" – נסתר הטעם למה הם כח מניע לעורר את עמלק להלחם בנו. לכאורה בדיוק הפוך. בשני האתרים התחתונים, "והנגלת", ו-ה, פשוט וגלוי למה הם טעם למה שיבוא כעת עמלק וילחם בנו. זה מה שנשאר בסוף, הנקודה העיקרית.

התמודדות עם עמלק תחתון ועם עמלק עליון

הרבי מסביר – וננסה להעמיק בזה קצת – שעמלק מופיע בשתי צורות שונות: יש עמלק תחתון ועמלק עליון, עמלק תתאה ועמלק עילאה. עמלק תחתון, גם הספק שהוא מנסה להכניס בנו, הוא על פי טעם ודעת. כמו מדען סקפטי, שעם כל מיני סברות של סקפטיות הוא מנסה לקרר אותנו, "אשר קרך בדרך", אבל הכל עם שכל. אבל יש עמלק אחר, שכתוב שכולו חוצפה – זהו עמלק המיוחד שהוא סימן של "עקבתא דמשיחא" ש"חוצפא יסגני". הוא בא בלי טעם ודעת – זו עזות המצח של הקליפה. לא מענין אותו שום דבר.

זה גם העמלק שבא אחרי יציאת מצרים – איך הוא התנהג, עם שכל או בלי שכל? המשל שחז"ל אומרים ורש"י מביא הוא אחד שקפץ לאמבטי רותחת – בלי שכל, במסירות נפש. הוא הולך נגד עם ישראל למעלה מהשכל של הקליפה, רק עם חוצפה, רק עם שנאה תהומית לקדושת עם ישראל. הפירוש השני של רש"י

שאני תופס זאת, זה נותן לי את הכח להעלות את המדה הנפולה, היראה הנפולה, לשרש – ולהתחיל לפחד משרש היראה, מה', ואז הנחש מסתלק מכאן.

עיקר עבודת האתהפכא, יותר קשה ויותר עצמי מלהפוך אהבה רעה לאהבת ה', היא דווקא במדת היראה. לכן ראשית ועיקר הציווי של אבי הבעש"ט אליו, כילד קטן, הוא לא לפחד משום דבר אלא רק מהקב"ה. גם כאן, רואים זאת בתופעה שצירוף שם הוי' של החדש הזה הוא מילים שיוצאות מפה הנחש. ארס הנחש הוא עמלק, ועמלק הוא המן, והוא אומר את המלים "זה איננו שוה לי", ס"ת הוי' הפוך, הצירוף של חדש תמוז.

רמזי "זה איננו שוה לי" ותיקון נשמת כליון

יש במלים האלה עוד כמה רמזים יפהיים ומיוחדים. השם יוצא מסופי התיבות, אבל מה לגבי ראשי התיבות? הם לא מלה, אבל נעשה גימטריא. קודם מישוהו אמר שגימטריא היא אלקות... נסכים אתו ונעשה גימטריא. ראשי התיבות של "זה איננו שוה לי" עולים 338, מה הם לגבי שם הוי' (הס"ת)? 13 פעמים הוי', כבר יד פעמים אחד. אם כן, הר"ת והס"ת כאן הם הוי' פעמים הוי', שהממוצע ביניהם הוא ז"פ הוי', יעקב – יחד הם יעקב-יעקב ("יעקב יעקב... אל תירא...").

מה לגבי אמצעי התיבות? יש רק ארבע אותיות באמצע – "זה איננו שוה לי" – ששוות 116, חן-חן, ולענינו, היות שאנחנו מתבוננים בסודות של מגלת רות, זהו כליון. איך הופכים את אמצעי התיבות לאותיות כליון? פשוט מחלקים נ אחת ל-כ ו-ל. אפשר לחשוב שכליון הלך לכליון, כשמו כן הוא, שהוא יחד עם ערפה אשתו נעלמו מכאן. זה לא נכון, כמו שהמגלה מוכיחה – בסוף, כאשר בעז בא לגאול את רות, כתוב: "ויאמר בעז לזקנים וכל העם עדים אתם היום כי קניתי את כל אשר לאלימלך ואת כל

עוד דוגמאות מהתנ"ך כמו 'אזרוע'. גם לפי הרמז שלנו זה מאד מכוון, בתשעים ותשע אחוז מכתבי החסידות מדברים רק על תענוג-רצון, אבל צריך להוסיף את ה-א, אמונה, רדל"א. נגנו "צמאה לך נפשי".

ה. צירוף חדש תמוז: "זה איננו שוה לי" (הקשר למגלת רות)

להעלות את היראה הנפולה

מענין שהצירוף של החדש הזה, חדש תמוז, יוצא מפסוק שאומר אותו עמלק – עמלק של מגלת אסתר, המן הרשע. הוא אומר "וכל זה איננו שוה לי". האריז"ל אומר שצריך לכוון היום, ר"ח, בתפלת מוסף את הצירוף של חדש תמוז – ס"ת "זה איננו שוה לי", הצירוף ההפוך (עוד רמז שחדש תמוז הוא חדש של אתהפכא).

קודם כל רואים שעמלק רוצה להפוך את ה'. הפסוק שייך לראיה – "וכל זה איננו שוה לי בכל עת אשר אני ראה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך". אנחנו לא צריכים להתפעל מהמן, מעמלק, מהנחש – רק צריך להגיע ליראה עילאה בזכותו. המן הוא כמו מי שמושיב אותנו בבית הסהר, שעל ידי כך זוכים ליראה כפי שספרנו. מה צריך לעשות ספונטאנית כשרואים נחש? הזכרנו שתמוז הוא החדש של עבודת האתהפכא. אומר הבעל שם טוב שכאשר רואים נחש צריך לראות מיד את הכח האלקי שמהווה אותו – ה' מחדש בכל יום ובכל רגע מעשה בראשית – וה' מהווה את הנחש ברגע זה עם מדת היראה שלו. איך יודעים? רואים שאנשים פוחדים מנחש. לפי התגובה הטבעית-הספונטאנית שלי אני יודע איך ברגע הזה ה' בורא מציאות זו. אז אם הנטיה הטבעית שלי, מצד נפשי הטבעית-החיונית, היא לפחד מהנחש – זה סימן שה' בורא ברגע זה את הנחש במדת היראה. ברגע

”לי” – שנות רות בזמן הנישואין – ”בינה

יתרה” הנדרשת לגיור

בת כמה היתה רות בסיפור של מגלת רות, כאשר התחנתה עם בעז? לגבי בעז יש כמה סברות וכמה דעות בחז”ל בן כמה הוא היה. יש דעה שאומרת שהוא היה בן 400 שנה. גם ישי, הנכד שלו, חי 400 שנה. יש מי שאומר שגם בנו עובד חי 400 שנה. יש מי שאומר שבעז היה רק בן 300. יש מי שאומר, הכי פלא, שהיה בדיוק בן 304 שנים. אבל יש מדרש, שלכאורה הכי מתקבל קרוב לפשט, שבעז היה בן 80 ורות היתה בת 40. כלומר, שהיחס שלהם בגיל היה בסוד ”שלם וחצי” – בכלל סוד של זיווג, כמו י-ה, מקור הזיווג של ”תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין”, שהיחס ביניהם הוא שלם וחצי.

כך יש מדרש מפורש שבעז היה בן פ שנים לגבורה ורות בת מ שנים לבינה. מכאן אפשר להוסיף משהו מיוחד לגבי גיור, ובפרט גיור של אשה, ש”בינה יתרה נתנה באשה יותר מבאיש”. כנראה שהכח בנפש להתגייר הוא בינה. לכן עיקר היהדות הולך אחרי הבינה, אחרי האם היהודיה שהיא בחינת בינה. מהי ”בינה יתרה”? מהי בכלל בינה? בינה היא מבין דבר מתוך דבר. למי שיש שכל גברי קשה לו להבין כמה טוב להיות יהודי ולא להיות גוי. גוי שיבין שיותר טוב לי להיות יהודי מאשר להשאר גוי – בשכל זכרי קשה לתפוס כזה דבר. [למה?] כי מה פתאום? השכל שיכול לתפוס שיותר טוב לי לקפוץ, לדלג, להיות משהו אחר מאשר שאני עכשיו – זה מבין דבר מתוך דבר. איך מסבירים זאת בחסידות? להבין את הסובב מתוך הממלא. אם אתה נמצא רק בתוך הממלא, בתוך מה שאתה, בתוך העולם שאתה מכיר – מה פתאום להשתנות? זה שיש איזו מוטיבציה וגם השגה שיש משהו אין סוף יותר ממה שאני עכשיו וכדאי לקפוץ אליו, להתמסר, הוא

אשר לכליון ומחלון מיד נעמי. וגם את רות המאביה אשת מחלון קניתי לי לאשה להקם שם המת על נחלתו ולא יכרת שם המת מעם אחיו ומשער מקומו עדים אתם היום”. קנין הוא לשון תיקון – בכך שהוא קונה הוא עושה תיקון. קודם כל, הוא מתקן את כל שלשת המתים – זה החסד שהוא עושה ”את החיים ואת המתים”, פסוק שנעמי אומרת עליו (ר”ת **אהוה**, שם **הטוב**, שם הגאולה). כאן הוא קונה את כל אשר לאלימלך, מתקן את נשמת אלימלך, וגם את כליון, והוא שם את כליון לפני מחלון. לפי הפשט מחלון קודם – י-ה-ו-ה המקורי של המגלה הוא אלימלך-נעמי-מחלון-כליון – וכאן הוא מקדים את כליון. בכל אופן, הוא מתקן גם את כליון. הכליון כאן – תיקון המלכות בשם הוי’ המקורי – הוא אמצעי התיבות של הציורוף. הכל יחד, **”זה איננו שוה לי”** עולה 480, כך שהערך הממוצע של כל מלה הוא 120 (שם **יה** במשולש). יש כאן 12 אותיות – זה, רמז יהודי לצירוף הזה שאין בצירוף אחר. ה”זה” כאן, על פי פשט, הוא הלעו”ז של נבואת משה ב”זה”, ויש כאן בדיוק זה אותיות בחלוקה ל-ז (“זה איננו” ו-ה (“שוה לי”). כמו שאמרנו קודם, “זה” הוא לשון זיהוי – “זה אלי ואנוהו”. כעת אם נחלק את כל הביטוי במספר האותיות שלו, גם יתחלק (הסתברות נמוכה של 1 ל-12) – **”לי”**, “כל מקום שנאמר לי’ אינו זו לעולם, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא”. אם כן, יש כמה סגולות מאד מופלאות דווקא בצירוף הזה – שם הוי’ בס”ת, ר”ת יג פעמים הוי’, והכל מתחלק במספר המלים וגם במספר האותיות, מספר האותיות הוא המלה הראשונה, **”זה”**, וממוצע האותיות הוא המלה האחרונה, **”לי”** (**זה לי = בן, זה לי** בהכאה פרטית = ה פעמים **בן, ודוק**). דברים יפהפיים ביותר.

ו. חמשה שלבי התקשרות בין בעז ורות

קידושין-חופה-ביאה-הריון-לידה

נעבור ונעשה עוד משהו מאד יפה במגלת רות שגם קשור לעניננו: בסוף, כשבעז ורות מתחתנים, יש פסוק אחד שכולל את כל השלבים עד שנולד הבן עובד, הסבא של "דוד מלכא משיחא". הפסוק אומר: "ויקח בעז את רות, ותהי לו לאשה, ויבא אליה, ויתן הוי' לה הריון, ותלד בן". פסוק מאד יפה, שיש בו חמשה שלבים, וכל שלב-ביטוי בפסוק מתחיל בפועל – יש בו חמשה פעלים, שכל פועל הוא התחלת ביטוי: ויקח, ותהי, ויבא, ויתן, ותלד (ויקח = 124, ותהי = 421 – היפוך ספרות! ותהי ויבא = ותלד. ותהי = יה בהשראה. ויקח ותהי = טוב בהשראה. ויבא ויתן ותלד = טובה בהשראה. ויקח ותהי ויבא ויתן ותלד = 1470 = דוד פעמים דוד במשולש. הערך הממוצע של חמש המלים = 294, אהיה פעמים דוד = "אין מלך בלא עם").

המפרשים מסבירים את ההבדל בין שלשת הלשונות הראשונים. אני מבין את ההבדל בין "ויתן הוי' לה הריון" ל"ותלד בן", אבל מה ההבדל בין "ויקח בעז את רות" ל"ותהי לו לאשה" שלפני "ויבא אליה" (שאני מבין)? מכאן לומדים את שלבי הנישואין. "ויקח" – לשון קידושין (ליקוחין), שקדש אותה בשוה פרוטה (בטבעת, לפי מנהגנו) – זה "ויקח בעז את רות". עיקר החידוש הוא ב"ותהי לו לאשה", שעדיין לא "ויבא אליה" – מסבירים שזה קנין חופה. קנין חופה הוא יותר מאשר קידושין, ומה הנפק"מ להלכה? חופה קונה להרבה דברים – כמו ירושה וכו' – שקידושין לא קונים לה. שוב, יש הבדל גדול בין קנין הליקוחין, הקידושין, לבין קנין החופה – הכל עדיין לפני הביאה.

פנימיות אמא. על זה כתוב "פנימיות אמא פנימיות עתיק", וממילא זה יותר קשור לנשים מאשר לגברים. כי "בינה יתרה נתנה באשה יותר מבאיש", לכן שייך לגיל ארבעים – יתכן שזה הרמז בכך שהיא היתה בת ארבעים ואז התגיירה והתחתנה וילדה את עובד סב דוד. בכל אופן, הוא היה בגיל הגבורה לפי הדעה הזו (ואכן הוא פעל בגבורה, החל ממה שקיים בעצמו "איזהו גבור הכובש את יצרו" כאשר באה רות ושכבה למרגלותיו, וכמו שמבארים חז"ל).

כמובן שלא צריכים לחכות לגיל 40 כדי להתגייר, אפשר להתגייר הרבה קודם, אבל גיל ארבעים בא ללמד אותי שהכח בנפש שדוחף לקראת גיור הוא הבינה. בינה היא גם מלשון בין – מה שמבדיל בין ישראל לעמים, שרואים את ההבדל המהותי לגמרי ולכן בוחרים להיות יהודי. זו בינה, שרואים ההבדל בין זה לזה – רות היא בת מלך, אבל היא רואה בנעמי 'מה בין המואבים – אבא שלי והתרבות שלו והעם שלו – לאשה הזו, הרבי שלי, נעמי עם הנעימה הקדושה שלה'. לפי הרמז של "וכל זה איננו שוה לוי' הארבעים הוא ה"לי" שבסוף (השגת הנצחי באמת שאינו זו לעולם) – את כל המאמר של המן הרשע צריך להעלות לקדושה. [את הקשר של ארבעים שנה לגיורת רואים גם אצל רחב, שכתוב שזנתה במשך ארבעים שנות ישראל במדבר ואז התגיירה.] ארבעים השנה במדבר הם כנגד ארבעים הימים שתרו – מתאים לרות, שהיתה בת ארבעים, ותקנה בכך את הארבעים שנה שלה ואת חטא המרגלים (גמר התיקון היה כאשר היא שכבה למרגלותיו של בעז, לשון מרגלים).

אומרים מזל טוב על הרגעים האלה אף שהם יותר גבוהים – רגע היחוד באצילות, רגע הקליטה בבריאה, רגע יצירת הולד ביצירה, רגע הלידה בעשיה. דווקא בעשיה, "אף עשיתיו", מתגלה היחידה – שם עיקר המזל טוב. מקור חשוב לזה הוא הפסוק הזה, ש'ותלד בן' הוא היחידה.

"ויתן הוי' לה הריון" – הנס של רות

בכל אופן, החידוש הוא במדרגה של החיה, המדרגה הרביעית, שכנגד החכמה. כבר הזכרנו קודם שבחכמה כתוב "הוי' בחכמה יסד ארץ", בחינת גילוי שם הוי', לכן כתוב "ויתן הוי' לה הריון". איך חז"ל דורשים זאת? בא ללמד שהיא היתה כמו שרה אמנו, שבתחלה "אין לה ולד", לא היתה ראויה להוליד, לא היה לה בית ולד, לא היה לה רחם. "לה הריון" בגימטריא **אשה**, עד שה' נתן "לה הריון" היא לא היתה אשה. ה' עשה לה נס גדול, נתן לה בית ולד, וממילא הזיווג עלה יפה שהיא נכנסה להריון. עוד דבר, בכל התנ"ך רק כאן מופיעה המלה "הריון" ללא אות שימושית. כאן יש דוגמה לגימטריא של חז"ל – **הריון** עולה **רעא**, המינימום של ימי הריון מלא. בחכמת המספר זהו מספר חוה, תיקון חוה (**ויתן הוי' לה הריון**) = 798, כפולה של **חוה** – **חוה**, אם הבל, פעמים **יוכבד**, אם משה, גלגול הבל. באר"י מוסבר שרות היא משרש הבל). כל המגלה הזו – ואין כאן המקום להרחיב – מבוססת על מספרי חוה. אחת הדוגמאות העיקריות היא המלה "הריון". מספר חוה הוא שני משולשים פחות 1 (והוא נקרא על שם חוה, האשה הראשונה, בהיות **חוה** **וה** **ה**, 19 11 5, שלשת מספרי חוה עוקבים).

המחלוקת אם בעז הוא אבצן

יש מחלוקת בחז"ל אם בעז הוא-הוא אבצן השופט. לפי הדעה היותר מפורסמת חז"ל

אם כן, בשלב א' "ויקח בעז את רות", בשלב ב' "ותהי לו אשה", בשלב ג' – גמר היחוד והזיווג ביניהם – "ויבא אליה". אחר כך "ויתן הוי' לה הריון". נשים לב שאין מופיע שם הוי' – וזו פעם יחידה בתנ"ך שהריון מתואר כך. תמיד כתוב "ותהר ותלד בן", אבל כאן לא מסתפקים ב"ותהר" אלא כתוב "ויתן הוי' לה הריון" – חידוש עצום. אחר כך מגיעים ל"ותלד בן".

בפרט, סוד "ויבא אליה" – הביאה – שייך לחוש התשמיש של חדש תשרי, בו מתחולל הזיווג בסוף סוכות (שמיני עצרת). לפי זה יש לומר ששני השלבים הקודמים שייכים לשני הרגלים הקודמים: "ויקח" הוא הקידושין בחג המצות – בו מתקיים "חסד נעורין אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר" – ו"ותהי לו לאשה" היינו החופה בחג השבועות. לאחר "ויבא אליה" בסוכות מתקיים "ויתן הוי' לה הריון" בחנוכה (בו מתגלה סוד השמן, ונרות החנוכה רומזים לנר שעל ראש העובר) ו"ותלד בן" בפורים, לשון "פרו ורבו" (והיינו הגילוי של המדרגה הגבוהה ביותר דווקא בלידה בעולם העשיה, סוד "אף עשיתיו", כדלקמן).

חמשה שלבים כנגד נרנח"

קודם כל, מה הן חמש המדרגות האלה? רוצים ללמוד גם לעבודת היום-יום של כל אחד מאתנו. אלה בעצם עליות דרך חמש מדרגות הנשמה, נרנח"י. "ויקח בעז את רות" הוא תיקון הנפש. "ותהי לו לאשה" (קנין החופה) כבר תיקון הרוח. "ויבא אליה" כבר הנשמה – עיקר התוספת הראשונה, החידוש, כי מוסבר בכתבי האריז"ל שכל אחד מיסודו יש לו נ"ר והתוספות הן נח"י. החיה היא הסוד העיקרי כאן של "ויתן הוי' לה הריון". היחידה היא לידת הבן.

למה עיקר המזל של האדם הוא ברגע הלידה? יש עוד רגעים חשובים קודם – רגע הביאה, רגע הקליטה (עד שלשה ימים מהקליטה), הרגע של יצירת הולד לאחר ארבעים יום. לא

(החיה-יחידה כאן)? $1355 =$ ה פעמים הריזון (גם ה וגם הריזון הם מספרי חוה). נעשה עוד גימטריא: אמרנו שבקבלה כתוב שעיקר הגלגול כאן הוא שבעז הוא יהודה ורות היא תמר. אם רות היתה בת מ שנים – זו ה-מ שמשלימה אותה לתמר. בכל אופן, רות היא תמר ובעז הוא יהודה. כמה שני הזיווגים האלה שוים יחד? בדיוק אותו מספר, 1355, ה"פ הריזון (מה הערך הממוצע של ד גילאי בעז הנ"ל: $80 \cdot 300 = 271 \cdot 400$ = הריזון!).

נחזור לצירוף החדש: אמרנו ש"זה איננו שוה לי" שוה 480. איזו מישהי לא טובה שוה מספר זה? לילית. כתוב בפירוש בספרי הקבלה שתיקונה הוא על ידי רות המואביה. המן מפחיד אותם בלילית, "אשר קרך בדרך", לשון קרי. מפורש שכמו שרות מתקנת קליפה זו, כך את בן זוגה – סמאל, ל, ששוה אלימלך (ואלמני – "את זה לעמת זה עשה האלהים") – מתקן בעז. רות לילית בעז סמאל שוה 1296 – מספר מושלם, לו ברבוע, ו בחזקת ד – אומר שיש כאן השלמה חזקה. הממוצע של כל שם כאן הוא חי ברבוע. הקיצור של לילית הוא לי, ה"לי" של "זה איננו שוה לי" וכל הביטוי יחד שוה כל השם שלה. רות מתקנת אותה ובעז את הס"מ. רק שתי הקליפות האלה יחד עולות תורה, "רצוא ושוב". בעז ורות הם התיקון שלהם, והכל יחד (כאשר אתהפכא חשוכא לנהורא וטעמין מרירו למיתקא, הופכים את הקליפות לקדושה) יוצא שלמות מאד גדולה – יש עוד כמה שמות בתנ"ך שמצטרפים למספר הזה.

זו עוד כוונה יפה ששייכת למגלת רות, ו"עוד לאלוה מילין", עוד הרבה דברים יפים במגלת רות, שרק מתחילים לפרש אותה כעת.

האמהות – ראשונות הגיורות בעם ישראל

יש במגלה פעם אחת "בעז אל רות" ופעם אחת "בעז את רות". "בעז אל רות" עולה ב"פ

מזהים את בעז עם אבצן. אבצן הוא המקבל העשירי ממשה רבינו, "העשירי יהיה קדש להוי", לשיטת אברבנאל. איך חז"ל לומדים שבעז הוא אבצן? כי כתוב ששניהם מבית לחם, זה הכל. בספר שופטים כתוב שאבצן הוא מבית לחם ובמגלת רות כתוב שאלימלך וכל משפחתו הם מבית לחם, וגם בעז, האחייך של אלימלך, הוא מבית לחם. בעז, שהוא גדול הדור הוא מבית לחם, ואבצן הוא השופט היחיד מבית לחם, אז עושים גזרה שוה פשוטה שזה אותו אחד.

אבל יש דעה בחז"ל – לא כתוב בפירוש, אבל מובן מדברי המדרש – שלא יכול להיות שהם אותו אחד. למה? כי כתוב שלאבצן היו – לפני הסיפור של רות – ששים ילדים, שלשים בנים ושלשים בנות. אבל במגלה כתוב שנעמי שמעה איך שבעז את רות ואז נעמי הצדקת ברכה אותו – "ברוך הוא הוי" אשר לא עזב חסדו את החיים ואת המתים" – ובברכתה הוא זכה לילדים. עד כאן, יתכן שהיה בן 400 שנה או אפילו 80 שנה, לא היו לו ילדים. אם לא היו לו ילדים, ברור שהדעה הזו במדרש לא סוברת שהוא אבצן, כי על אבצן כתוב בפירוש שהיו לו הרבה ילדים. אלה שתי דעות.

גלגולי ותיקוני בעז ורות

לפי הדעה שלא היו לו ילדים, כתוב שגם לא היה ראוי לילדים, וגם היא לא היתה ראויה לילדים על פי טבע – ממש היו עקר ועקרה כמו אברהם ושרה. מצד אחד כתוב שהם גלגול של יהודה ותמר, אבל בתופעה הזו הם כמו אברהם ושרה. ה' עשה נס – "ויתן הוי" לה הריזון", הפעם היחידה בתנ"ך שכתוב כזה ביטוי. שוב, זה סוד החיה – חיה היינו להיות ראויה ללדת, כמו אשה מעוברת ויולדת שנקראת חיה, מצד החיה שבנפש.

נעשה כמה גימטריאות יפות: כמה עולה "ויבא אליה ויתן הוי" לה הריזון ותלד בן"

אחרי מתן תורה הוא יתרו, שהתורה לא יכולה להנתן בלעדיו. יתרו-רות אותן אותיות – יש לו רק אות נוספת, י. אם מחלקים את ה-י שלו ל-ה ו-ה (סוד חלוקת י הדברות בשני לוחות הברית ל-ה ו-ה), כמו שמחלקים את ה-י של שרי, ונותנים ה אחת לרות ו-ה שניה נשאר אצלו הם נעשים תורה-תורה – יתרו הופך להיות התורה שבכתב, היא בזכותו, ורות הופכת להיות התורה שבעל פה. התורה שבעל פה יוצאת מרות והתורה שבכתב מיתרו. חז"ל דרשו את השם יתרו לשון יתרון, נמצא שגם בשם רות יש משמעות של יתרון, "כיתרון האור מן החשך", וכך לגבי כל גר צדק. בכל אופן, עיקר האחיזה במלכות הוא הבינה היתרה של האשה. לחיים לחיים.

הדרך למשיח: כליון הנשמות שבגוף מלמעלה וגיוור כל הגרים מלמטה

משיח יבוא רק כאשר כל הגרים יתגיירו ויצטרפו לעם ישראל. כמו שכתוב שמשיח יבוא רק כאשר יכלו – לשון כליון – כל הנשמות שבגוף, כל הנשמות שצריכות להוולד, לרדת לעולם הזה, מלמעלה למטה. יחד עם זה, כל הנשמות של הגרים צריכות לעלות מלמטה למעלה. יש שתי תנועות. יש להתחתן כולם (כל הרווקים והרווקות שנמצאים כאן ובכל מקום), להוליד כמה שיותר ילדים – להוריד נשמות מהגוף העליון (גוף הוא גם מספר חוה) כדי להביא משיח. יש לקדם את המהפכה הרביעית, ואז מצונם הטוב יתגיירו מלמטה – העלאת מ"ג מלמטה למעלה, המלכות.

כתוב שכנגד כל טפה שיורדת מלמעלה עולות שתי טפות מלמטה. לפי זה על כל ילד שנולד בעם ישראל צריכים להיות שני גרים – הרבה גרים. קודם כל, שכן ירבו, שיוולדו הרבה יהודים. על כל טפה שיורדת מהגוף העליון צריכות לעלות כנגדה שתי טפות מהגוף התחתון (להיות הגוף נהנה מן הגוף, כוונת

משיח ו"בעז את רות" שוה שרה-רבקה-רחל-לאה, כל האמהות (והוא שוה רות לילית, בהיות "בעז את" = לילית). בזכות אמהות, הנשים שיש להן בינה יתרה. כל האמהות התגיירו, יותר קשורות לגיור מאשר האבות. אברהם התגייר, אבל יצחק ויעקב כבר לא התגיירו, אבל האמהות כולן התגיירו. לכן האמהות, החל משרה, היו הכי רגישות לגיור – האם הוא אמתי או לא. זה סימן מובהק למה שאמרנו קודם – אברהם הוא גבר, הוא התגייר וכל הכבוד שלו, אבל הוא לא כל כך מבין בגרים. הוא צריך ששרה תבוא לחפוף לו את הראש כדי להוציא את הגרים שאינם ראויים, כי רק היא מבחינה מי הוא גר אמתי, בגלל ה"בינה יתרה נתנה באשה", שהיא גדולה מאברהם בנביאות, ועיקר הנביאות שלה קשורה למי הוא גר אמתי (היא רואה את ההתאמצות בלב, כמו שנעמי ראתה אצל רות כנ"ל). אברהם הוא תמים, לא יודע, "לו ישמעאל יחיה לפניך".

שוב, "בעז את רות" עולה כל האמהות ו"בעז אל רות" עולה משיח-משיח (בשני הביטויים יש 16 אותיות. פנות הרבוע = 803 ושאר האותיות = 999 הנ"ל. ההפרש בין שני הביטויים, ההפרש בין "אל" ל"את", בין ל-ל-ת = פרץ). רק בעז-רות, בלי מלה באמצע, עולה 685, מספר ההשראה שאחרי תריג. תריג הוא חי ברבוע ו-17 ברבוע ו-685 הוא 19 ברבוע ו-18 ברבוע (והוא עולה 5 פעמים 137). במדה מסוימת השראה הוא יותר שלמות אפילו מרבוע. ועוד ועוד ועוד, נשאר זאת ככה להיום. שיהיה חדש שמת, חדש של גאולה, חדש של אתהפכא – חדש של לתפוס את הנחש בזנב, להפוך אותו למטה ולעשות עם המטה מה שצריך.

יתרו ורות – הגרים הראשונים

השרש של הגר הוא במלכות, לכן המלכות יוצאת מרות הגיורת, אבל כללות ענין המלכות הוא בחינת נוקבא, בחינת אשה. הגר הראשון

חדש טבת כנודע). אז יהיה זיווג שלם ומתוך זה יוולד מלך המשיח. לחיים לחיים.

ירושת קיני, קנזי וקדמני

[“דרך האתרים” היא גם דרך מואב.] נכון. שנזכה לרשת גם את הקיני, הקנזי והקדמני – עמון, מואב ואדום לפי חז”ל – מה שצריך לרשת כשיבוא משיח. אם כבר, עמון הוא בינה ומואב הוא חכמה (מואב היינו מאבא). יש רות המואביה ונעמה העמונית. רות המואביה היא מצד אבא ונעמה העמונית מצד אמא. אמרנו שבפסוק המופלא של “ויקח בעז את רות וגו’” האבא הוא “ויתן הוי’ לה הריון” (“הוי’ בחכמה יסד ארץ” – “יסד ארץ” היינו נתינת ההריון במלכות), בחינת מואב. חוץ מזה שרות היא תמר, מה היא היתה לפני תמר? בת לוט הבכירה, האמא של מואב. כמו שהיא אם המלך של עם ישראל היא התחילה מכך שהיא אמא של מואב. עוד לפני לוט היא היתה נשמת הבל עם שתי התאומות שלו. לחיים לרות.

שרש מנוחה-רות – “לתור להם מנוחה”

יש אחד מהחברים שלנו שיש לו בת וקוראים לה מנוחה-רות – ההורים נתנו לה את השם הזה ברוח הקדש, ולא ידעו מאיפה זה בא, אבל זה בא מהפסוק שמביא רש”י על “דרך האתרים” בפרשתנו, “לתור להם מנוחה”, הפסוק של התייר הגדול, ללמד שרות הולך עם מנוחה. באמת רמוז במגלה, שנעמי בקשה מנוחה לרות. נברך אותה, מנוחה רות, בכל טוב סלה, בגשמיות וברוחניות – שיהיה הרבה רות והרבה “לתור להם מנוחה”, שנזכה לארון ברית ה’.

אנחנו רוצים את בית המקדש. יש כאלה שבעיקר רוצים בשביל להקריב קרבנות ויש כאלה שבעיקר רוצים בשביל ארון ברית ה’ שבקדש הקדשים, גם הארון וגם ה’ (עצמותו) יתברך ממש – **עצמות = רות** – שמתגלה בבחינת “נמנע הנמנעות” במה שמקום הארון אינו מן המדה). מי ששייך לשרש הרמב”ם בעיקר רוצה את בית המקדש בשביל עבודת

סגולת הלידה בפרשית היחוס בסיום רות

סיום מגלת רות הוא היחוס – “ואלה תולדות פרץ פרץ הוליד את חצרון. וחצרון הוליד את רם ורם הוליד את עמינדב. ועמינדב הוליד את נחשון ונחשון הוליד את שלמה. ושלמון הוליד את בעז ובעז הוליד את עובד. ועבד הוליד את ישי וישי הוליד את דוד”. זו פרשיה בפני עצמה, הסיום, היחוס – יש שם עשרה דורות.

המלה המיוחדת שחוזרת על עצמה היא “הוליד”, בגימטריא 55, מספר חוה. מה המרכיבים הראשוניים שלו? מתחיל ב-ה וממוצע כל אות הוא 11 (הו), שתי האותיות הראשונות של הוליד; במספר קטן, הוליד = חוה), ה פעמים הו, שני מספרי חוה עוקבים. כלל במספרי חוה שהכפל של שני מספר חוה עוקבים נותן מספר חוה, וכאן זו דוגמה. כמה פעמים חוזרת כאן המלה “הוליד”? 9 פעמים, כנגד “תשעה מי יודע? תשעה אני יודע – תשעה ירחי לידה”.

אם כן, בכלל מגלת רות היא סגולה מופלאה לזרעא חייא וקיימא גם לאנשים שעל דרך הטבע אין להם סיכוי. אמרנו שלבעז ורות אין סיכוי על דרך הטבע, כמו אברהם ושרה היהודים הראשונים. רק לקרוא את הפסוקים האלה בסוף, שיש בהם את הרמזים הכי מופלאים – למה הוא משנה משלמה לשלמון, למה הוא משנה מעובד לעבד – ואין כאן המקום להרחיב, כל אחד יכול להתבונן בעצמו. רק היחידה הזו בסוף מגלת רות, “ואלה תולדות פרץ”, תולדות מלא דמלא, אפילו יותר מ“אלה תולדות השמים והארץ בהבראם”. שנזכה לפורץ שיעלה לפנינו ויגאל אותנו גאולה אמתית ושלמה. לחיים לחיים – לחיים לרות ולחיים לפורץ.

המזבח, עבודת הקרבנות, ומי ששייך לשרש הרמב"ן בעיקר רוצה את בית המקדש בששביל הארון וגילוי עצמותו יתברך בקדש הקדשים. בכל אופן, זה "וארון ברית הוי' נסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה" ("לתור להם מנוחה" = 820, משולש 40, הגיל של רות, שעולה "ואהבת לרעך כמוך", שהוא "כלל גדול בתורה").

שיעור ה: כ"ה תמוז ע"ו (אנגלית)

עצתה של רות

בבריאת האדם, כך שהאדם הוא באמת "עולם קטן"². זה פירוש אחד, ש"נעשה" – "במי נמלך?" – היינו עם כל "מלאכת שמים וארץ".

הפירוש השני הוא שה' התייעץ עם ששת ימי הבריאה עצמם – "במעשה כל יום ויום נמלך". זה נשמע דומה, אבל הפירוש שונה – ה' התייעץ עם הזמן. בפירוש הראשון ה' התייעץ יותר עם המקום, חלל היקום שהוא ברא וכל מה שבתוכו, אבל לפי הפירוש השני ה' התייעץ עם הזמן, עם ששת הימים בהם הוא ברא את העולם. ביום הראשון הוא ברא את האור, ואז הוא נטל עצה מהיום הזה, וביום השני ברא את הרקיע ונטל ממנו עצה, וכך בכל אחד מהימים. על ידי שה' התייעץ עם ימי בראשית בכואו לברוא את האדם נקבע בתודעת האדם מחזור ימי בראשית מדי שבוע בשבוע – בכל יום ראשון בשבוע חווה האדם את בריאת האור ממדת החסד של ה' (ששת ימי בראשית הנם כנגד שש המדות, רגשות הלב, מחסד עד יסוד, כמו שיחבאר) וכן הלאה.

הפירוש הבא, פירוש יותר עמוק, הוא "במי נמלך?" – ממי ה' נטל עצה על בריאת האדם? – "בלבו נמלך". לה' כביכול יש לב והוא התייעץ עם לבו, כמו אדם שמתיעץ עם לבו. הכוונה שהוא התבונן לעומק האם זה באמת מה שהוא רוצה, האם זו הבחירה האמתית שלו כביכול – לברוא את האדם, כי הוא נברא בצלמו וכדמותו. אם כן, ה' היה צריך ליטול עצה מהלב שלו, האם זה הרצון האמתי של הלב שלו.

הפירוש הרביעי, הכי ידוע, שה' נמלך ב"נשמתן של צדיקים"³ – נשמות הצדיקים

א. "נעשה אדם" – "במי נמלך?"

"נעשה אדם" בלשון רבים

היום נתבונן בשאלה מאד בסיסית ששואלים חז"ל: ה' ברא את העולם בששה ימים, כאשר השיא של ששת ימי בראשית הוא בריאת האדם. יש משהו מאד יחודי ולא כל כך ברור במינוח של התורה כאשר ה' בא לברוא את האדם. ה' אומר "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". מה בדיוק הכוונה של "בצלמנו כדמותנו" ומה ההבדל בין המושגים צלם ודמות זה ענין מאד משמעותי, אבל עוד לפני שמגיעים לכך יש שאלה על המלה הראשונה – ה' אומר "נעשה". כמו הבריאה בכל הימים, הפסוק מתחיל "ויאמר אלהים" – "יהי אור", "יהי רקיע" – אך ההמשך הוא מאד בעיתי, ה' אומר על בריאת האדם "נעשה", בלשון רבים. כאילו יש כאן שותף, מישהו שה' מתייעץ איתו. על כך חז"ל שואלים "במי נמלך?". כשה' בא לברוא את האדם הוא צריך להתייעץ – לשם מה הוא צריך להתייעץ עם מישהו ועם מי הוא התייעץ?

ארבעת פירושי "במי נמלך"

יש כמה פירושים בחז"ל⁴ עם מי ה' התייעץ, למי הוא אמר "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו": הפירוש הראשון בחז"ל הוא שה' התייעץ עם כל הבריאה – "במלאכת שמים וארץ נמלך". ה' השלים את הבריאה, הכל נברא חוץ מהאדם, ואז הוא פנה לכל הבריאה שברא ואמר – הבה נשתתף כולנו בבריאת התכלית, האדם (וכל דבר ודבר במעשה בראשית תרם את חלקו

² תנחומא פקודי ג.

⁴ בראשית רבה ח, ג-ז.

וארץ" ושם יש את תהליך הבריאה – מה נברא קודם ומה נברא אחר כך, מספר אחד ומספר שנים וכו'. ששת הימים האלה מקבילים בקבלה לאות שש – ו, האות השניה מלמטה בשם הוי'.

היחס בין שתי האותיות התחתונות של שם הוי', וה, הוא גם היחס בין זמן ומקום. יחסית, ה-ו היא אות זכרית, אליה שייך הזמן, ו-ה האחרונה היא יחסית פרצוף הנוקבא שמבטא מקום וקיום, כפי שהכל קיים כעת ביחד, המציאות כפי שהיא (בדימוי הקבלי, ממד הזמן מצטייר כקו החודר לתוך ממדי המקום). ה' התייעץ עם המציאות הקיימת ועם תהליך הבריאה.

ה עילאה - "בלבו נמלך"

למעלה מכך יש את מה שה' התייעץ על בריאת האדם עם לכו. מה זאת אומרת? ב"פתח אליהו", מאמר מתוך ספר הזהר, שאנחנו קוראים לפני שבת (ויש שקוראים בכל יום), כתוב "בינה לבא" – בינה היא הלב, הלב מבין. בארבע אותיות שם הוי' ב"ה בינה היא ה עילאה שבשם⁷.

שתי המדרגות התחתונות בשם שייכות לבריאה – המציאות הנבראת או סדר הבריאה – הן הממד הנגלה של הבריאה. שתי המדרגות

⁷ ה עילאה היא מקום הבחירה החפשית, ביטוי ה"רעותא דלבא", כמבואר בסוד מאמרו של רבי עקיבא בפרקי אבות "הכל צפוי והרשות נתונה ובטוב העולם נדון והכל לפי רב המעשה", ארבע דרגות כנגד ארבע אותיות שם הוי' ב"ה מלמעלה למטה. נמצא שהבחירה, "הרשות נתונה", היא כנגד ה עילאה של שם הוי'. שם מקום התשובה, כמ"ש "ולבבו יבין ושב וגו'", כאשר 'תשובת' ה' כביכול היא על מה שעד עתה לא ברא את העולם והאדם (ראה עץ חיים בתחלתו). מכך שה' ברא אותנו בתנועה של תשובה באים לנו הכח והרצון לשוב אליו יתברך בכל לבבנו.

שיוולדו ויחיו במשך כל הדורות, עד ביאת המשיח. כתוב "ועמך כלם צדיקים"⁷, אז כאשר כתוב שה' התייעץ עם נשמות הצדיקים הכוונה שהוא התייעץ עם שרש נשמת עם ישראל. כתוב בתניא פרק ב שהבן הוא טפת התמצית של מח האב. אין הכוונה כאן במח לשכל המודע אלא לעל-מודע – השרש של כל הנשמות של כל הזמנים בשרש הראשון שלהן.

ארבעת הפירושים בסוד הוי'

איך נתבונן בארבעת הפירושים האלה? כל התבוננות בקבלה וחסידות מתחילה ממספר פסוקים או מאמרי חז"ל שעלינו למצוא את המבנה הפנימי שלהם. המבנה הכי בסיסי של הקבלה הוא המבנה של ארבע אותיות שם הוי' ב"ה. כעת נראה איך ארבעת הפירושים האלה, שמופיעים בחז"ל לפי הסדר הזה – סדר שעולה מלמטה למעלה – מכוונים כנגד ארבע אותיות שם הוי' ב"ה:

ה תתאה - "במעשה שמים וארץ נמלך"

הפירוש שה' נמלך בכל הבריאה – פנה לכל היקום ואמר שכעת נברא יחד את האדם – מכוון כנגד המלכות, האות ה תתאה של שם הוי' (כללות היקום היא מקום מלכותו של הבורא ב"ה, כמו שלכל מלך יש מדינה, מקום מוגדר שבו מתפשט שמו ומוראו של המלך על כל נתיניו, "מלך שמו נקרא עליהם").

ו - "במעשה כל יום ויום נמלך"

למעלה מזה יש את הפירוש שה' נמלך בששת ימי הבריאה בהם נעשתה "מלאכת שמים

² רות רבה ב, ג (ובמקומות נוספים במדרש איתא "בנפשותן של צדיקים").

⁷ ישעיהו ס, כא.

י	נשמתן של צדיקים
ה	לבו
ו	מעשה כל יום ויום
ה	מלאכת שמים וארץ

העליונות הן למעלה מהבריאה. כשאומרים שה' התייעץ על בריאת האדם בלבו – הלב של ה' הוא למעלה מהבריאה.

י - "נשמתן של צדיקים נמלך"

עד כאן הפרק הראשון של ההתבוננות שלנו היום.

ב. "המה היוצרים... עם המלך במלאכתו"

סודות דברי הימים

כעת נאמר עוד מקור מאד עמוק בתנ"ך. מקור שלא מופיע בפרק הראשון של בראשית – סיפור הבריאה – אלא בספר האחרון של התנ"ך, דברי הימים. דברי הימים מתחיל בתולדות האנושות וממשיך בתולדות היהודים, שבטי ישראל. הרבה מהשמות שמדובר עליהם בדברי הימים מוכרים לנו מהספרים הקודמים בתנ"ך. אבל יש תופעה מאד חשובה בדברי הימים, שיש הרבה פסוקים שמופיעים בהם שמות שבהשקפה ראשונה אין לנו שום רמז למי הם מתייחסים. לכן חז"ל מלמדים ש"לא ניתן דברי הימים אלא להדרש"¹ בדרך הרמז והסוד.

כל מה שכתוב בספר דברי הימים חוזר על סיפורים שכבר הופיעו בספרים הקודמים של התנ"ך, אבל כשאותו ענין חוזר בדברי הימים, לרוב עם שמות אחרים, הוא מרכז בתוכו משמעות חדשה ("פנים חדשות באו לכאן").

עוד למעלה מהלב יש את התמצית הפנימית של המח. אמרנו קודם ששם מקור מחצב נשמות ישראל – "נשמותיהן של צדיקים". במדרגה הזו כתוב, גם ב"פתח אליהו", "חכמה מוחא". "חכמה מוחא" היא ה-י – האות הראשונה, העליונה – בשם הוי'. אחר כך בא הלב, האות השניה – ה עילאה. י-ה הן "הנסתרת להוי' אלהינו", הממדים הנסתרים של המציאות, ואז באים הרבדים הגלויים של המציאות, "והנגלת לנו ולבנינו" – ששת ימי בראשית (תהליך הבריאה) והמציאות הנבראת כפי שהיא קיימת בנקודת ההווה (בלשון ספר יצירה, "היכל הקדש באמצע", נקודת המלכות).

"בצלמנו כדמותנו"

בכל ארבעת הממדים האלה – המציאות, תהליך הבריאה, הלב שלו והמח שלו – ה' התייעץ על בריאת האדם. למה? כי האדם נברא "בצלמנו כדמותנו". "בצלמנו כדמותנו" אומר שבאדם מתבטא כל המבנה השלם של שם הוי' ב"ה ("בצלמנו" כנגד אותיות י-ה, "כדמותנו" כנגד אותיות ו-ה¹):

¹ מציאות תהליך לב מח (ד הפירושים הראשונים של חז"ל ל"במי נמלך" מלמטה למעלה כנגד ה-ו-ה-י) = 1092 = 42 פע' 26 (מספר האזכרות בתפילין) וביחד עם שם הוי' (מציאות-ה וכו') = 1118 = "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד".

² "בצלמנו" הוא סוד "זה" ("זה הרבר אשר צוה הוי'"), נבואת משה באספקלריא המאירה ("תורה צוה לנו משה" ר"ת צלם) ו"כדמותנו" הוא סוד "כה" ("כה אמר הוי'"), נבואת שאר הנביאים באספקלריא דלא נהרא. צלם = א פעמים ד פעמים ס, אדם. דמות = י פעמים

אדם. צלם במילוי (צדיק למד מס) = משיח. דמות במילוי (דלת מס וו תו) = עץ הדעת טוב ורע. בצלמנו במילוי (בית צדיק למד מס נון וו) = 888 = 24 פעמים יחידה. כדמותנו במילוי (כף דלת מס וו תו נון וו) = 1150 = 50 פעמים חיה. המכפילים – 24 50 – עולים יחד יחידה יחידה. רות רבה ב, א.

מטות). היוצרים יושבים בין הנטעים ובתוך הגדרות, גדרות צאן.

“עם המלך במלאכתו ישבו שם”

אז כתוב “עם המלך במלאכתו ישבו שם”. מה זה אומר? הסיום, “עם המלך במלאכתו ישבו שם”, מתייחס למלאכה של המלך – מלאכת הבריאה, מלאכתו של מלך מלכי המלכים הקב”ה. “ישבו שם” – יחד איתו. לשבת הוא גם במובן של התבוננות עד למסקנה, ליישב דבר.

כאן, זהו הפסוק השני בכל התנ”ך בו שואלים חז”ל מי היה עם הקב”ה כאשר הוא ברא את העולם. כתוב כאן “עם המלך במלאכתו ישבו שם”. כמו שראינו לעיל לגבי “נעשה אדם”, גם כאן יש כמה פירושים “במי נמלך” (מי ישב יחד עם המלך במלאכתו), ביניהם גם הפירוש הרביעי שהזכרנו קודם: “בנשמתן של צדיקים” – הם ישבו שם וגם עזרו לה, כביכול, לבחור ולהחליט סופית לברוא את העולם.

על כך דורשים גם את תחלת הפסוק, “המה היוצרים”. בעברית יוצר מתפרש על יצירה בכלל, אך בפרטיות הוא בא במשמעות של קדר. כמו שאמרנו קודם על “וייצר הוי’ אלהים את האדם עפר מן האדמה”, ה’ פעל כמו קדר – הוא גבל מהאדמה חימר שחל לעצב אותו ואז יצר ממנו את האדם. גוף האדם (לפני שה’ נפח בו נשמת חיים) נדמה לכלי חרס שיצר ה’ (וכמו שאומרים בפיוט של תפלת “כל נדרי” – “כי הנה כחומר ביד היוצר... כן אנחנו בידך...”). גם כאן, הפשט של “המה היוצרים” הוא שהם קדרים, והם גם נוטעים וגם רועי צאן – יש להם את כל המקצועות (לפי סדר עולה מהדומם לצומח לחי, ראה בפירוש המלבי”ם לפסוק זה).

לפי פירוש חז”ל, הישיבה בין הצמחים היא נוכחות נשמות הצדיקים לפני הבריאה, בגן עדן, “ישבי נטעים” (כמו שנאמר בתחלת הבריאה, “ויטע הוי’ אלהים גן בעדן מקדם

אותם ענינים חוזרים בקיצור ורק בעלי רוח הקדש יכולים להבין, בדרך הרמז והסוד, ולהסביר לנו מה מלמדים אותם שמות ומשפטים עלומים.

“המה היוצרים וישבי נטעים וגדרה”

בדהי”א ד כתובה רשימת הדורות של שבט יהודה – זהו ההקשר של הפסוקים האלה. יש שם שני פסוקים, זה אחר זה, מאד מיסתוריים, שמתחננים לפירוש על פי סוד כי אין להם משמעות בדרך הפשט. אולי אפשר להבין בהם כל מלה לחוד, אבל לא את המשמעות הכללית. הפסוק השני מביניהם מתחיל “המה היוצרים”. יש שלשה לשונות של בריאה – בריאה, יצירה ועשיה. כאן מופיע הלשון האמצעי. כשה’ ברא את האדם, בפרק הראשון של בראשית, כתוב לשון בריאה (“ויברא אלהים את האדם בצלמו וגו’”), אבל בפרק השני כתוב לשון יצירה – “וייצר הוי’ אלהים את האדם עפר מן האדמה”, הוא יצר אותו עפר מן האדמה ואז נפח באפיו נשמת חיים. גם כאן מופיע לשון יצירה – “המה היוצרים” – על מי מדובר? מה הכוונה?

הפסוק ממשיך “וישבי נטעים וגדרה” – “וישבי נטעים” שייך לנטיעת צמחים ו“גדרה” לשון גדר (כמו שקראנו בפרשת בלק “גדר מזה וגדר מזה”, זו הפעם הראשונה ששרש זה מופיע בתנ”ך) וגם רומז לגדרות צאן (ביטוי שקראנו בשבת בפרשת השבוע; השרש **גדר**¹⁰ מופיע חמש פעמים בכל חמשת חומשי תורה, ב”פ “גדר” הנ”ל וגו’פ “גדרת צאן” בפרשת

¹⁰ בשרש **גדר** יש שער **גר** (ורות היא אב-הטיפוס של כל גרי הצדק, כדלקמן בפנים), **דר** (לשון דיר, שהוא גדרת צאן כנזכר בפנים, וסוד דירה בתחתונים) ו-**גד** (שפירושו מזל, והרי “אין מזל לישראל”, וכל מי שיש לו זיקה לאין, בטול, כמו רות, שייך לישראל – וראה עוד לקמן הערה (א).

בחז"ל²² שמדובר בסנהדרין, המגדירים את הגבולות של התורה, של הטוב לעומת הרע (ובכך "גודרין את פרצותיהן של ישראל"). אם כן, כעת יש לנו שני מקורות לכך שהצדיקים ישבו עם ה' בבריאה. אחד, בתורה שכתוב "נעשה אדם", לשון רבים, רמז לנשמות הצדיקים שה' התייעץ אתן, וכעת עוד מקור בדברי הימים.

ג. גבורי מגלת רות בפסוקי דברי הימים

עצת רות "עם המלך במלאכתו"

אבל בגמרא²³ ובמדרש²⁴ יש עוד פירוש לפסוק בדברי הימים, לפיו ה' נמלך לא רק בנשמותיהם של צדיקים בכלל, אלא בפרט בנשמה אחת, שבמובן מסוים היא הנשמה הכי כוללת של נשמות הצדיקים לענין בריאת העולם והאדם, הנשמה הכי קשורה לתכלית בריאת העולם. "עם המלך במלאכתו" מכוון לנשמה אחת, שאנחנו מכירים מקודם, אך לעולם לא היינו מנחשים שמדובר בה. לא נשמה של איש אלא של אשה – נשמתה של רות המואביה²⁵ (ורמז

וישם שם את האדם אשר יצר"). הם "ישבי נטעים וגדרה" – "גדרה" בלשון הקדש זו גם לשון הגדרה, הם מגדירים דברים. מה המקור של ההגדרות? התורה²⁶. לכן אחד הפירושים

²² **גדר** בגימטריא **אין סוף** – לכאורה דבר והיפוכו, אך הוא סוד גדרות התורה ("תורה אור", **אור** בגימטריא **אין סוף**). על דרך דרשת חז"ל כי "**אנכי**" הוא "**אנא נפשי כתבית** להיבית", בלי גבול בגבול דווקא. לכן דרשו חז"ל כי "וגדרה" היינו הסנהדרין שגודרין פרצותיהן של ישראל (כדלקמן בפנים) – כנגד הפריצה הטובה ("ופרצת" עד אין סוף, "פוצו מעינתך חוצה") יש פרצה רעה שצריך לגדור בכח התורה, כדי שהבלי-גבול יוכל להאיר כדבעי בתוך הגבול). בפרשת מטות גדרות הצאן שייכות לשבטים **גד** ו**ראובן**, נוטריקון **גדר** (והם החשיבו את גדרות הצאן עצמיות יותר מלידיהם). **גד ראובן** = **צמצום** (לא צמצום כפשוטו, לשון סילוק, אלא צמצום לשון ריכוז, של צמצום הבלי גבול בגבול, על דרך "צמצם שכניתו בין שני בדי ארון").

צאן לשון "צאינה וראינה", שפירש אדמו"ר הזקן "צא אני וראה אין", וכפי שנתבאר בהתוועדות כ"ז תמוז ש"ז היינו כחו של האדם לצאת מעצמו כדי לראות באמת את (בחינת האין של) הזולת – ראייה המולידה אהבה (ממבט ראשון). ראובן, לשון ראייה, הוא כח הראייה (ובפרט ראיית הבן שנולד זה עתה, ומעורר אהבה ממבט ראשון) המעוררת אהבה (שהרי ראובן בשבטים הוא כנגד אברהם באבות), 'ראה אין', ואילו גד, החלוק העיקרי (כברכת יעקב "גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב"), הוא כחו של האדם לצאת-להחלץ מעצמו במסירות נפש, 'צא אני'.

כפי שהוזכר, **גדר** עולה **אור** (בהכאת אותיות: **גדר** – **ג פעמים ד פעמים ר** – עולה 2400, **אור** – **א פעמים ו פעמים ר** – עולה 1200, כך שהיחס ביניהם הוא בסוד "שלם וחצי", ושניהם יחד עולים 3600, **60²**, **כלי** ברבוע, בסוד מהתעבות האורות – סוד השרש **גדר** בגימטריא **אור** – נתהוו הכלים). אם כן, מתאים להקביל את ה פעמים **גדר** בתורה (פעמיים בפרשת בלק ושלוש פעמים בפרשת מטות, כנ"ל בפנים) כנגד ה פעמים **אור** ב"יום אחד" של מעשה בראשית (וגם הם מתחלקים ל-ב ו-ג

כמו כאן, פעמיים אור ללא אותיות שימושי, אור אור, ואח"כ האור האור לאור).

והנה, גם הפסוק "**ויטע הוי' אלהים**", אותו מביאים חז"ל כהסבר ל"ישבי נטעים", עולה **גדר**, סוד "וישבי נטעים וגדרה". כל הביטוי "**ויטע הוי' אלהים גן בעדן מקדם**" = 570 = ר"פ **ויטע** (**יט**, **חזה**, בתוך **ד פעמים יט** = ה"פ **יט**, **מלכה** כו'), דהיינו שהוא הערך הממוצע של כל תבה!

²³ בבא בתרא צא, ב.

²⁴ רות רבה ב, ב. ספרי בהעלתך כ.

²⁵ "במי נמלך" לשון מלכות, לכן מתבקש שהמלך (בכח, שהרי "אין מלך בלא עם") נמלך במי שייך בעצם לבחינת המלכות – ברות, שהיא "אם המלך" (פנימיות "עם המלך", כנודע ש-**א** היא פנימיות **ע** בכל מקום), "אמה (מקורה) של מלכות". **רות מלך** עולה **עתיק יומין**

איתה. כלה אחת השתכנעה וחזרה הביתה, לתרבות שלה (לע"ז שלה ולפריצות שלה), אבל השניה – רות – "דבקה בה" בחזקה ואמרה שלא משנה מה יקרה אתי אני איתך, "אל אשר תלכי אלך, ובאשר תליני אליך, עמך עמי ואלהיך אלהי. באשר תמותי אמות ושם אקבר", שום דבר לא יפריד בינינו, בין נשמותינו.

הסיפור ממשיך, איך הן פוגשות את קרוב המשפחה, גואל המשפחה בכח, בעז, ואיך שרות התחתנה אתו ונולד להם בן, עובד, אביו של ישי, אביו של דוד המלך, אביו של שלמה המלך ומהם מגיע מלך המשיח.

זהו הסיפור של מגלת רות. יש שש דמויות עיקריות בסיפור – אלימלך, נעמי, מחלון, כליון, בעז, רות. על פי חז"ל, כל הדמויות האלה מופיעות בשמות אחרים כאן בדברי הימים, בפסוקים שמסתיימים "עם המלך כמלאכתו ישבו שם".

"והדברים עתיקים" – סיפור מלפני

הצמצום

נקרא כעת את הפסוק הקודם, לפני "המה היוצרים וגו'": הפסוק מתחיל "ויוקים ואנשי זבא" – מישהו שנקרא יוקים, ואנשי מקום (כפר או עיר) שנקרא זבא. אחר כך כתוב "ויואש ושרף". לכאורה אלה שמות של אנשים שלא הופיעו קודם בתנ"ך ואיננו יודעים מי הם ומאיפה הם, עליהם כתוב "אשר בעלו למואב", שהם התחתנו למואב. זה כבר רמז. שני האנשים האלה התחתנו עם מואב – זה רמז מאד ברור. שני האנשים האלה, שנקראים בדברי הימים יואש ושרף, צריכים להיות מחלון וכליון, שהתחתנו עם בנות מואב. אחר כך יש עוד שם, שאיננו יודעים מי הוא, "וישבי לחם" – מישהו שהוא 'חוזר לחם', מאד קרוב ל"בית לחם", כך שהפסוק רומז למישהו שעזב את בית לחם וחזר לבית לחם.

נאה: שני המקורות לכך שה' נמלך לפני הבריאה – "נעשה אדם" ו"עם המלך" – עולים רות המואביה!). היא לא רק נשמה מישראל, היא אב-הטיפוס של גיורת צדק¹⁰.

מרות בא דוד המלך ומדוד המלך בא מלך המשיח. כל העולם נברא להביא אותנו, את כל האנושות, כל המציאות, לימות המשיח – ימים של טוב ושלום ואור. לשם כך ה' ברא את העולם. מי הנשמה שממנה הקב"ה נטל עצה מתוך כל נשמות הצדיקים? היא זו שישבה עם ה' לפני הבריאה וה' התייעץ איתה על הבריאה.

שש דמויות מגלת רות

למעשה, כל הדמויות של מגלת רות רמוזות כאן בשמות סודיים שלא היינו מנחשים ששייכים למגלת רות. מי הן שש הדמויות העיקריות של מגלת רות?

יש את המשפחה המקורית של אלימלך, משפחה מאד מבוססת שעוזבת את הארץ, כמו רב-חובל שעוזב את האניה. חז"ל¹¹ גם אומרים שהיה להם את הכח להתפלל על עם ישראל ולהביא גאולה, לבטל את הרעב, אבל הם לא עשו זאת. יש את האבא והאמא, אלימלך ונעמי, ושני הבנים, מחלון וכליון. האבא מת. שני הבנים התחתנו עם נשים מואביות, למעשה הם מתבוללים, ואז גם הבנים מתו.

אז האמא, נעמי, שומעת שה' פקד את עמו והיא חוזרת ליהודה, לבית לחם, לבית שלה. שתי כלותיה רוצות להצטרף אליה, אבל היא מנסה למנוע אותן בטענה שאין להן עתיד

(בסוד "והדברים עתיקים", "עתיק יומיא אמן", כדלקמן בפנים) העולה "המלך יעננו ביום קראנו" (בהכאה פרטית – ר פעמים מ, ו פעמים ל, ת פעמים י – עולה 16180, י פעמים הקבוע של חתך הזהב שהוא יפי המלכות, כנודע, בסוד מתנת החן במלכות).

¹⁰ רות-גיורת עולה יהודי ברבוע ("זה שמי לעלם זהה

זכרי לדר דר" וכו').

¹¹ בכא בתרא צא, א.

הראשונות של מגלת רות. השם הראשון כאן הוא "ויוקים" – המלה יוקים באה מהמלה יקום, שמשמעותו רכוש (בעברית המודרנית יקום הוא גם העולם כולו, היינו רכושו של הבורא יתברך), וגם מלשון קימה. חז"ל אומרים שיוקים הוא כאן כינוי לאליםלך, הדמות הראשונה במגלת רות. הוא היה מאד עשיר, וחז"ל אומרים – כפי שהזכרנו קודם – שחטא כשעזב את הארץ, כקברניט שעזב את הספינה, וגם בכך שלא התפלל על הדור. הוא לקח את כל הרכוש שלו, ה"יוקים", קם ועזב, לכן הוא נקרא "יוקים". הוא לקח כל מה שהיה לו, כל חשבונות הבנק, קם ועזב – יוקים.

"ואנשי כזבא יואש ושרף" – האכזבה, היאוש והכליון של מחלון ואלימלך

אחר כך כתוב "אנשי כזבא". כזבא היא איזו עיר, אבל צריך לחשוב מה משמעות המלה. כזבא אומר כזב, שקר, ובגון קצת אחר, גם לשון אכזבה – זו אותה מלה בעברית. זה תיאור לשני הבנים – עוד לפני הזכרת השמות שלהם, יואש ושרף – שאומר שהאנשים האלה עזבו, שקרו לעם שלהם, כי הם לא האמינו, כפי שנראה, שה' יושיע את העם שלו. הם אבדו את התקוה.

איך רואים שהשקר והאכזבה באים מאבוד התקווה? מהשמות שלהם יואש ושרף. יואש בא מהמלה יאוש – איבוד תקוה. יואש הוא הבן הראשון, מחלון, ולמה הוא נקרא בדברי הימים יואש? לפי ש"נתייאשו מן הגאולה". כל אחד משני השמות הוא לאחד משני הבנים, אבל חז"ל אומרים שכל שם רומז לשניהם – יש ביניהם התכללות, מה שנקרא היום במדע 'שזירה', כל מה שקורה לחלקיק אחד חווה גם החלקיק השני. שוב, מחלון נקרא יואש כי שני האחים יחד "נתייאשו מן הגאולה". עזיבת עם ישראל מבטאת יאוש וחתונה עם נכריות מבטאת יאוש.

אז כתוב ביטוי, שהוא אולי העמוק מכל – "והדברים עתיקים"¹⁷. כל מה שמסופר בפסוק הזה, ובפסוק שיבוא, הוא "דברים עתיקים", 'סיפורים עתיקים'. אין משהו דומה לביטוי הזה בכל התנ"ך, "והדברים עתיקים". בהרבה ספרי קבלה כשמוסבר משהו מאד עמוק וסודי מצטטים את המילים "והדברים עתיקים" – דע שמה שמדובר עליו כעת הוא 'עתיק'. אחד מכינויי ה' עצמו הוא "עתיק יומין". לכן הביטוי "והדברים עתיקים" רומז שהדברים באים מ"עתיק יומין". בקבלה, מכל הכינויים של ה' עתיק יומין הוא הגבוה ביותר.

חז"ל¹⁸ מפרשים שאת הדברים האלה "עתיק יומיא אמרן" – המסופר בפסוקים האלה נאמרו על ידי "עתיק יומין". מה "עתיק יומין" מתכוון בהקשר הזה? שהפסוקים שכאן מדברים על דברים ששייכים לתכלית הבריאה, שהסבה הכי עמוקה לבריאה מתגלה פה, בכל השמות המסתוריים האלה. מה שכתוב כאן מדבר על סיפורה של רות בעולם הזה, אבל הסיפור האמתי שמאחורי זה הוא "דברים עתיקים", דברים ש"עתיק יומיא אמרן", סיפור שמתרחש באור אין סוף שלפני הבריאה.

יוקים – אלימלך שקם ועזב עם רכושו

בפסוק הזה, לפני הפסוק השני שמתחיל "המה היוצרים", רמוזות ארבע הדמויות

¹⁷ "והדברים עתיקים" עולה שני שמות קודמים בפסוק – **יואש שרף (שרף)** עולה **עתיק** והשאר עולה **יואש** – וכן עולה **בלק עגלון רות** (שושלת המלכים הגוים מהם יצאה רות, על דרך "והנה רבקה יצאת" מבין הקליפות; אם כן, יש כאן רמז לקשר מיוחד של רות לרבקה אמנו, מבין האמהות, והרמז: **רבקה רות** בגימטריא **בראשית**). דוד המלך אמר "ואני **בער** ולא אדע" – רמז לכך ששרשו **בלק-עגלון-רות** (כאשר על המלכים הגוים נאמר "אל אחר איסתרים ולא עבד פירין" – אין בהם דעת, ולכן "ולא אדע").

השם השני הוא שרף, לשון שריפה (אומרים על מישהו 'גמור' שהוא 'שרוף'), כמו השם השני שלו, כליין – לשון כליה (יואש הוא גם לשון אש, בה נשרף שרף – ביאוש נמצא יסוד האש המכלה את הכל). יש שתי אפשרויות, או שהוא התחייב שריפה או שהוא שרוף. חז"ל דורשים ש"נתחייבו שריפה למקום" – גם כאן הדרשה היא על שניהם יחד (הם 'שזורים'), ומוסיפים שבעזיבת הארץ ובהתבוללות כאילו הם שרפו את כל התורה כולה. אף על פי כן, אלה שתי נשמות מאד גבוהות שצריכות תיקון. אחרי שרות התחנתה עם בעז ונולדו להם עובד וממנו ישי ודוד ושלמה עד משיח – לפי קבלה הכל חזר ונעשה תיקון לנשמות האלה, מחלון וכליון. הם נשמות מאד גבוהות, ונשמות גבוהות יכולות גם לחטוא ולהתחייב שריפה. למעשה, כשמתו, הם בפועל, כפשוטו, נשרפו-נגמרו.

"וישבי לחם" – נעמי השבה לבית לחם

אחר כתוב "וישבי לחם", שרומז למי שחזרה לבית לחם – למי הכוונה? לנעמי. באה איתה רות, אבל רות מגיעה בפעם הראשונה ונעמי היא החוזרת, לכן היא נקראת החוזרת לבית לחם. נעמי היא דמות האם, פרצוף אמא, שכנגד ה-ה עילאה שבשם, שהיא גם הכח של תשובה (ככתוב בספר הזהר וכמוזכר לעיל) – הכח לשוב, לחזור הביתה. בתנ"ך רוב ההופעות של שרש **שוב** הן במובן של שיבה לארץ ישראל. בהרבה פסוקים הכוונה היא גם חזרה לה'. חזרה לה' וחזרה לארץ הולכות יחד בלשון התנ"ך. החוזרת כאן היא נעמי – היא חוזרת לבית לחם, המקום בו עתיד להולד דוד, שממנו צומח מלך המשיח. היא היוזמת והסבה של נישואי בעז לרות ומשם נולד עובד וישי ודוד ושלמה ומשיח¹⁷.

¹⁷ **בעז רות** (מהם יוצאים) **עובד ישי דוד שלמה משיח** (ז שמות המתחלקים – בחלוקת זהב – ל-ב-

"המה היוצרים... עם המלך במלאכתו ישבו שם" – בעז ורות

המלים הבאות הן "המה היוצרים" – מי היוצרים? חז"ל אומרים שהכוונה לבעז ורות¹⁸, ובפרט בעז, והמלים המסיימות, "עם המלך במלאכתו ישבו שם", רומזות בפרט לרות. גם כאן יש שזירה, מתחיל "המה היוצרים", מתייחס לבעז ורות אבל בפרט לבעז, ו"עם המלך במלאכתו ישבו שם" גם מתייחס לבעז ורות, אבל בפרט לרות. מכאן יוצא שהקב"ה לקח עצה מרות לברוא את העולם, לברוא את האדם. זה משהו מדהים על האישיות, הצלם והדמות, שברות¹⁹, "אמה של מלכות".

ד. שליחות דורנו – לקרב את הגרים

העולם נברא בשביל גרים

עד כאן, מה זה מלמד אותנו? השורה התחתונה היא שהעולם נברא לא רק בשביל נשמותיהם של ישראל המיוחסות אלא בשביל נשמותיהם של גרי צדק. משיח יכול לבוא רק מגרי צדק. הרבה צדיקים גדולים לימדו אותנו שעד שכל הנשמות של גרי הצדק בפוטנציה ימצאו את השרש האבוד-לגמרי שלהן, יתגיירו, לא יכולה לבוא הגאולה. כשיהודי לא מקבל

הורים המולידים במשך הדורות ה צאצאים חשובים) עולים **דוד** פעמים **אלימלך** (1834, התמנין של **דוד**, גוף משוכלל ביותר!). ר"ת של הדורות, **עובד ישי דוד שלמה משיח**, עולים **משיח בן דוד**.

¹⁸ **גדרות צאן** (או **וגדרת צאן**, כפי שכתוב בפסוק) – הרמוזים ב"גדרה", כנ"ל – עולה **בעז רות המואביה!**

¹⁹ **"נעשה אדם בצלמנו כדמותנו"** (העולה ב"פ **"גדרת** [צאן]), **רות ע"ה**) ועוד **רות** עולה 1820, **סוד** פעמים **הוי**, שהוא מספר אזכרות שם הוי' בכל התורה, כנודע.

להתגייר – כמו רות. אחת חזרה לארצה ואחת דבקה בנעמי במסירות נפש וחזרה אתה לבית לחם.

קירוב גרים בדרכי נעם

בדור שלנו יש שליחות הכי חשובה, שלא יכלה להיות בדורות הקודמים מבחינה חברתית. בדורות הקודמים היה קשה, אבל היום אפשר לחזק מי שיש לו פוטנציאל לגיור כדי להביא את המשיח. זה מה שצריך ללמוד מרות – וזו הסבה שהקדשנו לה את השיעור הקודם והיום את השיעור הזה – יש בדור הזה הרבה 'רות' סביב העולם שראויות להתקרב לעם ישראל. הן מתגיירות ומתחתנות ומשיח נולד בזכותן. איך עושים זאת? איך יודעים מי לדחות ומי לקרב? זאת צריכים ללמוד מנעמי. השם נעמי רומז לפסוק "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום" – דרכי התורה הן נעימות. שה' יעזור שנלמד מהסיפור הזה. יש עוד הרבה מאד רמזים ללמוד מהסיפור הזה.

רמזי שש הדמויות

חז"ל אומרים שפרפראות לתורה הן גימטריאות. נקח את כל ששת השמות – **אלימלך נעמי מחלון כליון בעז רות**^כ – ונצרף אותם לשמות הנסתרים שלהם בדברי הימים, **יוקים, יואש** (ממנו לומדים לעולם לא

חינוך יהודי, שהוא רחוק מהיהדות, הוא צריך למצוא את הדרך – שמישהו יאיר את עיניו למצוא את דרכו חזרה – וק"ו למי שאינו יהודי, שלגמרי רחוק ומסולק מאמונה אמיתית בה' אחד, ב"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד".

התופעה המדהימה ביותר שה' ברא בעולם לכבודו היא נשמה של גר. לכן הרמב"ם עצמו אומר שה' אוהב גרים יותר אפילו מנשמות ישראל. לכן ביחס לגר גם עלינו מוטלות שתי מצוות עשה – אהבת ישראל ("ואהבת לרעך כמוך") ואהבת הגר ("ואהבתם את הגר"). אב הטיפוס של גרי-צדק הוא רות. מה זה מלמד אותנו? המשיח בא דווקא מרות, הגיורת.

פוטנציאל הגיור הטמון בבני זוג נוכרים של יהודים

יש שתי כלות, רות וערפה. ערפה, כפי שאמרנו קודם, גם רצתה לבוא עם נעמי ולהתקרב לעם ישראל, אבל נעמי דחתה אותן וערפה נפרדה ממנה באהבה רבה – לפני שהיא עזבה היא חבקה ונשקה אותה ונפרדה ממנה בככי. נעמי היא לשון נעימות, וגם הפרידה מערפה נעשתה בנעימות, בנשיקות ובככי – בכל זאת היא עזבה, חזרה הביתה (לע"ז שלה כנ"ל). השניה היא רות שהגיירה. מה אנחנו לומדים מזה בהקשר המודרני? אולי אפשר להסיק מכך שלאחת מכל שתי נשים גויות שנשואות ליהודים יש פוטנציאל להתגייר. בהתבוללות יש חמשים אחוז פוטנציאל של גיור. הכל בהשגחה פרטית, גם החטאים והדברים הרעים שקורים מכוונים מה' הטוב בהשגחה הפרטית.

איך חז"ל מפרשים "והדברים עתיקים"? הכוונה שיש כאן שתי נשמות גדולות שעזבו את הבית, את העם ואת הארץ ומאחת מהן בא המשיח – זה הסיפור העתיק ביותר של כל התנ"ך. רק במחשבה ובלב של ה' כזה דבר יכול לקרות. שוב, באחת משתי נשים לא-יהודיות שמתחתנות עם בחורים יהודיים יש פוטנציאל

^כ ששת השמות הללו עולים 1236 (פעמיים 618, חתך זהב, וראה בהערה כב), 6 פעמים 206, 1 צירופי **דבר** (היינו שהוא הערך הממוצע של הששה), כולם נשמות של דברים-מנהיגים. נבואת משה על ידם – "זה הדבר אשר צוה הוי'". והנה, 1236 עולה **משה** ועוד **משה-אהרן-מרים** העולים "**שלשה דברים**" וכי'. בתחלה זכו ישראל לשלש מתנות בזכות שלשת הרועים, ולאחר הסתלקות אהרן ומרים הכל חזר בזכות משה לבד, לכן מוסיפים אותו שוב (בסוד "משה משה" לא פסיק טעמא בגויהו").

להתייאר; רבי נחמן אומר שהמתייאר הוא טפש; רבי נחמן אמר "אין שום יאוש בעולם כלל" ובסגנון החב"ד כתוב "אין אבוד", **שרף** (יש עוד דרשה בחז"ל, שאדם צריך להיות מוכן להשרף לכבוד ה' – הפוך מכליון), **ישבי לחם**, **המה היוצרים, עם המלך במלאכתו ישבו שם**²². כשמחברים הכל מקבלים 4472 שעולה 4 פעמים 1118, המספר הראשון שמתחלק גם ב-הוי' וגם ב-אלהים, ששונה "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד".

כל השמות האלה אומרים ד"פ "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד". בכל יום אנחנו אומרים ד"פ שמע ישראל – פעמיים בבקר ופעמיים בערב. בקבלה מוסבר שארבע הפעמים האלה בעצמן מקבילות לארבע אותיות שם הוי' ב"ה. תכלית המכוון כאן היא "הוי' אלהינו הוי' אחד", שרש"י אומר שבזמן הזה "הוי' אלהינו" אך לעתיד לבוא "הוי' אחד" לכל האומות, כל האומות יכירו את אחדות ה'.

כל זה כלול בסיפור המסתורי של רות. נתפלל ונקוה שבמהרה בימינו כל נשמות ישראל וכל הנשמות הצדיקות בכל העולם כולו תחזורנה להתאחד עם ה' ועם התורה.

²² ששת הכינויים הללו עולים 3236 (פעמיים 1618, הקבוע של חתך זהב, היינו שגם בשמות וגם בכינויים יש יחסי חתך זהב שלמות החן והיפי!) – תוספת של 2000 על השמות המקוריים (כנ"ל הערה כא), סוד ה-ב רבתי של בראשית, טעם הבריאה, סוד "במי נמלך".